ፍኖተ ጽድቅ

ከብርሃኑ ጎበና

አዲስ አበባ 1986 ዓ.ም

አከፋፋይ:- ማኅበረ ቅዱሳን
አድራሻ :- ከቅ/ማርያም ቤተ ክርስቲያን ፊት ለፊት
ከሸዋ ዳቦ ቤት አጠገብ
ፖስታ:- 80078 ስልክ 113191

From the Library of
ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሐንስ
SSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

© ብርሃኑ ጎበና 1986

ሁለተኛ እትም መስከረም 1991

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው።

All Rights Reserved

አፍሪካ ማተሚያ ቤት

መታሰቢያነትዋ

ለአባቴ ለአቶ እምውይ ካሣ ፤ ለእናቴ ለወይዘሮ ስመኝሽ ጎንጉል፤ እንዲሁም ለመላው ቤተሰቤ ትሁንልኝ።

ምስጋና

ረቂቁን ታይፕ በማድረግ ለተባበረችኝ ለወ/ት መድህን ገ/ማርያምና እንዲሁም የተዘጋጀውን መጽሐፍ ረቂቅ በኮምፒዩተር ለቅሞ ለአፍሴት ሕትመት ለካሜራ ዝግጁ በሆነ መልክ አቀናብረው ለሕትመት እንዲበቃ ላደረጉልኝ ለኢትዮጵያ መጻሕፍት ድርጅት ሠራተኞች በአንባብያን ስም ምስጋናዬን አቀርባለሁ።

ማውጫ

መግቢያ 6

ምዕራፍ አንድ – ትውፊታዊ መረጃ

1.1 ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው 7

1.2 ከመጽሐፍ ቅዱስ በፊት ትውፊት ነበረ.......... 7

1.3 ትውፊታዊ መረጃ በሐዲስ ኪዳን................. 12

1.4 ጌታ ያስተማረውና ያደረገው ሙሉ በሙሉ በሐዲስ ኪዳን አልተጻፈም 13

1.5 ሐዋርያትና ትውፊታዊ መረጃ 17

1.6 የሙት ባሕር ጥቅሎች 23

1.7 የዮሐንስ ራዕይ ግዝት............................ 25

ምዕራፍ ሁለት – ምሥጢረ ሥላሴ

2.1 አንድነት በሦስትነት፣ ሦስትነት በአንድነት 32

2.2 ልዩ ሦስትነት.. 33

2.3 የሥላሴ ምሳሌ.. 37

2.4 የመጽሐፍ ቅዱስ ምሥክርነት...................... 44

2.5 የሥላሴ ትምህርት በሐዲስ ኪዳን................. 54

2.6 የቅዱሳን አበው ምሥክርነት...................... 64

ምዕራፍ ሦስት – ምሥጢረ ሥጋዌ

3.1 ቀዳማዊ ቃል.. 68

3.2 ያ ቃል እግዚአብሔር ነው 72

3.3 ያ ቃል ሥጋ ሆነ.................................... 79

3.4 የተሳሳቱ አመለካከቶች 80

3.5 ተዋሕዶ 82

3.6 ተዋሕዶ እንዴት? 85

3.7 የተዋሕዶ ምሳሌዎች............................... 87

3.8 ሥጋ በተዋሕዶት መለኮት የባሕርይ አምላክ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ይመሰክራል 90

3.9 የጌታ ሰው መሆን በብሉይ ኪዳን ተጽፏል 105

3.10 በክርስቶስ ሰው መሆን ላይ ኑፋቄን ያስተማሩ.. 121

3.11 እግዚአብሔር ሰው በመሆኑ ከባሕርይው አልተለወጠም 125

3.12 ሰው የሆነው ምሉ መለኮት ነውን? 125

3.13 ቅዱሱ ሰው በመሆኑ አልረከሰም 130

3.14 ኃያሉ ስለ እኛ ደካማ ሥጋን መዋሐዱ ኃያልነቱን አይሽረውም 130

3.15 እግዚአብሔር ወልድ ሰው የሆነበት ዓላማ...... 131

3.16 ሥጋው በመቃብር አልቀረም...................... 142

3.17 ያረገው ማን ነው? 145

3.18 ዳግም ይመጣል 148

3.19 የክርስቶስ ተቃዋሚዎች የሚያቀርቡአቸው ጥያቄዎችና መልሶቻቸው........................ 149

From the Library of

ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሃንስ

FESSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

መግቢያ

ለሁሉም ነገር መግቢያ ሊኖረው ይገባል። ሊቃውንት መግቢያ የሌለው መጽሐፍ በር እንደሌለው ቤት ነው ይላሉ። ምንም እንኳን በመግቢያ ላይ ብዙ ሐተታ ላተት ባልወድም። የመጽሐፉን ጠባይ የሚነግር የምሥጢሩን በር የሚከፍት በረኛው መግቢያ በመሆኑ ሰፊ መግቢያ ባይሆንም ጠባብ መግቢያ እነሆ። በጠበበው ደጅ ግቡ አይደለስ ወንጌሉ የሚለው። ሰፊውማ መግቢያ የሌሎች ነው።

በእግዚአብሔር ጥሪ ሐዋርያ የሆነው ቅዱስ ጳውሎስ ለተወደ ደውና በእምነቱ ለጸናው ለጢሞቴዎስ ዘመኑን በማስመልከት ሲመክረው «ጢሞቴዎስ ሆይ በውሸት እውቀት ከተባለ ለዓለም ከሚመች ከከንቱ መለፍለፍና መከራከር እየራቅህ የተሰጠህን አደራ ጠብቅ ይህ እውቀት አለን ብለው አንዳንዶች ስለ እምነት ስተዋልና» 1ጢሞ.6+20።

ዛሬም አንዳንድ ወንድሞች ከአማናዊው ምንጭ ከክርስቶስ የመነጨውንና ከሐዋርያት ልቡና የተቀዳውን ዘላለማዊውን የሕይወት ውኃ ንቀው ለዚህ ዓለም የሚመቸውን ከንቱ መለፍለፍ (ዲስኩር) በመውደድ ከእውነተኛው ሃይማኖት ርቀዋል። ወገብ ልቡናቸውንም በከህደት ዝናር ታጥቀው የመጽሐፍ ቅዱስን ቃል በማጣመም የዋሃንን እያሳሳቱ ነው። ወንድሞች ሆይ እንደ ጢሞቴዎስ ርትሀተ ሃይማኖት (ኦርቶዶክስ ተዋሕዶን) እንጠብቅ ዘንድ አደራ ተብለናል። አደራ በሉትን ተከትለን እኛም የተሰጠንን አደራ እንዳንበላ።

ሃይማኖታችንን የምንጠብቀው በሰይፍ አይደለም። በቃለ እግዚአብሔር ሰይፍ እንጂ ለሚጠይቁን ሁሉ መልስ ለመስጠት የተዘጋጀን እንሆን ዘንድ የቅዱሳት መጻሕፍትን ምሥጢርና የሃይማኖታችንን መሠረት ማወቅ ስላለብን። በበኩሌ ከቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የተማርሁትን ከቅዱሳት መጻሕፍት ያገኘሁትን አሰባስቤ ለዘመኑ ትውልድ ሊገባና ሊረዳ በሚችል መልኩ «ፍኖተ ጽድቅ » የተሰኘውን ሦስተኛ መጽሐፌን ለሃይማኖት ወገኖቼ ላበረክት የረዳኝ እግዚአብሔርን በማመስገን ነው።

እውነተኛ የሕይወት መንገድ፣ ጠፍቶት የሚይዘውን የሚጨብጠውን አጥቶ ሁሉም እውነት መስሎት ለሚባዝነው ወገኔ ጌታ የተናገረውን ቃል መሠረት በማድረግ « የእውነት መንገድን» አበርክቻለሁ። እርሱም የጽድቅና የሕይወት መንገድ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው «እኔ ውእቱ ፍኖተ ጽድቅ ወሕይወት» ዮሐ.14+6።

ብርሃኑ ጎበና

ምዕራፍ አንድ

ትውፊታዊ መረጃ

(Traditional Proof)

ትውፊት ማለት ምን ማለት ነው?

«ትውፊት» ማለት ቅብብል፥ ርክክብ ወይም ውርስ ማለት ነው። ይህ መንፈሳዊ ውርስ ከቀደሙት አበው ለእኛ በርክክብ ደርሶናል። አንዱ ከሌላው የተቀበለውን ለሌላው አሳልፎ በመስጠት እስከ ዘመናችን የደረሰ እውነታ ነው።

ትውፊት መጽሐፍ ቅዱስ ከመጻፉ በፊት ያለ የነበረ ነው። እንደውም መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን አምነን የተቀበልነው የቀደሙት አባቶቻችን የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በትውፊት ስላስረዱን ነው።

ስለዚህ ትውፊት አንጋፋ የሃይማኖት መመሪያ ከመሆኑ ባሻገር ያለ ትውፊታዊ መረጃም መጽሐፍ ቅዱስ ጎደሎ የሚሆንበት ጊዜ አለ። ለዚህም በዛ ያሉ መረጃዎችን መጥቀስ ይቻላል።

ከመጽሐፍ ቅዱስ በፊት ትውፊት ነበር

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉበትን ዘመን ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ሲገልጡ:-

- ዓለም ከተፈጠረ በሺህ 486 ዘመን መጽሐፈ ሄኖክ ተጻፈ።
- እስራኤል በግብጽ ሳሉ በፈረኦን ዘመን የኢዮብ መጽሐፍ ተጻፈ።
- በሦስት ሺ ስድስት መቶ አርባ ሦስት ዓመተ ዓለም እስራኤል ከግብጽ ወጡ በዚህ ጊዜ ኦሪት ተጻፈ።

- በአራት ሺ አራት መቶ ሰባት ዓመተ ዓለም ሳኦል ነገሠ በዚህ ጊዜ መጽሐፈ ነገሥት ተጀመረ።
- በአራት ሺ አራት መቶ አርባ ሰባት ዓመተ ዓለም ሳኦል ሙቶ ዳዊት ነገሠ በዚህ ጊዜ የዳዊት መዝሙር ተጻፈ።

እንግዲህ ከ1486 ዘመን በፊት የተጻፈ ሕግ አልነበረም በዚያን ጊዜ የነበሩ አበው ይመሩ የነበሩት ሙሉ ለሙሉ በትውፊት ወይም በሕገ ልቡና ነበር ማለት ነው።

በአቤልና በቃየን ዘመን ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጻፈ ምንም አልነበረም። ይህ በሁሉም ዘንድ የሚታመን አሌ የማይባል ነው። ዳሩ ግን ኦሪት ዘፍ.ም.4 ቁ.2–17 ያለውን ስናነብ አስገራሚ አጠያያቂ ነገሮች ይገጥሙናል።

ከበልባ ስድስቱ (66) መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌሎች ቅዱሳት መጻሕፍት የሉም ለሚሉና ትውፊታዊ መረጃን አንቀበልም ለሚሉ ክፍሎች የሚከተለውን ጥያቄ በዚሁ በዘፍ.4፥2–17 ባለው ላይ ላቀርብ እወዳለሁ።

ጥያቄ 1. በኦሪት ዘፍጥረት አገላለጥ ቃየንም ሆነ አቤል ሁለቱም ለእግዚአብሔር ከሥራቸው ውጤት መሥዋዕት አቅርበዋል። ዳሩ ግን እግዚአብሔር የተቀበለው የአቤልን መሥዋዕት ብቻ ነው የቃየንን መሥዋዕት ያልተቀበለው ለምንድን ነው? መቼም ለአቤል አድልቶ ነው የሚል መልስ እንደማይሰጠኝ እርግጠኛ ነኝ ምክንያቱም እግዚአብሔር ለሰው ፊት አያደላምና።

ጥያቄ 2. አቤል ከበጎቹ በኩራትና ከስቡ ለእግዚአብሔር መሥዋዕት አቅርቧል ከበጎቹ መካከል በኩራትና ስቡን ማቅረብ እንደሚገባ እንዴት አወቀ? ምክንያቱም የጽሑፍ ሕግና ትዕዛዝ በዘመኑ አልነበረምና።

ጥያቄ 3. እግዚአብሔር አምላክ የቃየን ፊት ከንዴት የተነሣ እንደጠቆረ በተመለከተ ጊዜ «ለምን ተናደድህ? ለምንስ ፊትህ ጠቆረ? መልካም ብታደርግ ፊትህ የሚበራ አይደለምን?» ብሎታል በዚህ አባባል ላይ ቃየን ለእግዚአብሔር መልካም አለማድረጉን ያሳያል። የቃየን ጥፋቱ ምን ነበር?

ጥያቄ 4. «ቃየንም ሚስቱን አወቀ ፀነሰችም ሄኖሕንም ወለደች» ይላል ቁ.17

እግዚአብሔር ወንድና ሴት ሰው አድርጎ የፈጠረው አዳምንና ሄዋንን ብቻ ነው? አዳምና ሄዋን ደግሞ የወለዱአቸው አቤልንና ቃየንን እንደሆነ በምዕራፍ 4 ተገልጡአል ታዲያ የቃየን ሚስት ማን ነች? ከየትስ መጣች?

በመሠረቱ ከላይ በቅደም ተከተል የቀረቡትን ጥያቄዎች ለመመለስ ከስድሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ የሆኑትን ሌሎችን ቅዱሳት መጻሕፍትና ትውፊታዊ መረጃን መሠረት ማድረግ ይገባል ያለበለዚያ ጥያቄዎቹ የማይፈቱ እንቆቅልሽ ሆነው መቅረታቸው ነው?

በቅዱሳን አበው የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍትና ትውፊታዊ መረጃን እንደ ስድሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ አድርጋ የምትቀበለው ጥንታዊትና ሐዋርያዊት ቤተ ክርስቲያን አርኪና አሳማኝ መልስ ትሰጣለች።

በትውፊት እንደሚተረከው ቃየን ካመረተው እህል ለእግዚአብሔር መስዋዕትን ሲያቀርብ በንጽህና መንፈስ ሆኖ አልነበረም እግዚአብሔር አይበላው በማለት አሠሩን ገሡሩን አግበስብሶ ነበር ያቀረበው። አቤል ግን ከአባቱ ከአዳም በትውፊት ባገኘው መሠረት እግዚአብሔር አምላክ ንጹሐ ባህርይ ጌታ ነውና ንጹሕ ነገር ይሻል በማለት ከበጎቹ ከበኩራቱ ጠጉሩ ያላረረውን፥ ቀንዱ ያልከረከረውን፥ ጥፍሩ ያልዘረዘረውን፥ ጥሩ ነውር የሌለበትን በግ ነበር የሰዋው እግዚአብሔርም በቀናነትና በፍቅር የቀረበውን የአቤልን መሥዋዕት ሲቀበል በትዕቢት መንፈስ ታጅሎ ቃየን ያቀረበውን መሥዋዕት ግን ተጸየፈ። ይህን ትውፊታዊ መረጃ መሠረት ያደረገው ጳውሎስ «አቤል ከቃየን ይልቅ የሚበልጥን መስዋዕት ለእግዚአብሔር በእምነት አቀረበ» በማለት ገልጦታል ዕብ.11፥4።

በተራ ቁጥር 4 የተጠየቀውን ጥያቄ ለመመለስ ቤተ ክርስቲያናችን ከ46ቱ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ጋር የምትቆጥረው መጽሐፈ ኩፋሌን መሠረት እናደርጋለን። «ቃየንም እህቱ አዋን ሚስት ትሆነው ዘንድ አገባት በአራተኛው ኢዮቤልዩ መጨረሻ ኢኖንን/ሄኖሕን ወለደች» ይላል ኩፋሌ 5፥14።

ስለዚህ የቃየን ሚስት እህቱ አዋን እንደነበረች ልናውቅ የቻልነው ከ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ያሉ መረጃዎችን በመጥቀስ ነው።

ዘፍ.8፥20፤ «ኖኅም ለእግዚአብሔር መሠውያውን ሠራ፥ ከንጹሕም እንስሳ ሁሉ ከንጹሓን ወፎችም ሁሉ ወስዶ በመሠውያውም ላይ መስዋዕትን አቀረበ» ይላል።

በዘመነ ኖኅ መጽሐፍ ቅዱስ ገና አልተጻፈም ዳሩ ግን ኖኅ የመሠውያ ቦታን ሠርቶ ነበር የመሠውያ ቦታ ማዘጋጀት አስፈላጊ መሆኑን ለኖኅ ማን አስተማረው? ከምንስ አገኘው? ለእግዚአብሔር የሚሠዋው መሥዋዕት ከእንስሳትም ሆነ ከአዕዋፋት ንጹሕ መሆን እንዳለበት እንዴት ሊያውቅ ቻለ? መልሱ ከአዳም ጀምሮ በትውፊት ይሠራበት የነበረውን ይዞ ነው።

ታላቁ አባት አብርሃም፥ ልጁ ይስሐቅ እንዲሁም ያዕቆብ ሌሎቹ ቅዱሳን አበው ሁሉ በቅብብል ባገኙት መረጃ መሠረት አንድ አይነት ሥርዓት ይፈጽሙ ነበር። ዘፍጥ.22፥9። 1ነገ.18፥31–36።

ዘፍ.14፥18–20፤ «የሳሌም ንጉሥ መልከ ጼዴቅም እንጀራንና የወይን ጠጅን አወጣ እርሱም የልዑል እግዚአብሔር ካህን ነበር። ባረከውም...አብራምም ከሁሉ አሥራትን ሰጠው»

አብርሃም በካህኑ በመልከጼዴቅ እጅ መባረክ እንዳለበት በምን ሊያውቅ ቻለ? ከዚያ በፊት ካህን ባራኪ፤ ምዕመን ተባራኪ መሆን እንዳለበት የተሠራ ሕግ አልነበረም። እንደዚሁም ለካህናት አሥራት ማውጣት እንደሚገባ ሙሴ ከመደንገጉ በፊት አብርሃም በዚያን ዘመን እንዴት አወቀ?

በተጨማሪም ጳውሎስ ስለ መልከጼዴቅ ሲናገር «አባትና እናት የትውልድም ቁጥር የሉትም ለዘመኑም ጥንት ለሕይወቱም ፍጻሜ የለውም» ብሏል ዕብ.7፥3።

ለመሆኑ ሰብአዊ ፍጡር ሆኖ እንዴት እናትና አባት ላይኖሩት ቻለ? ለዘመኑ ጥንት ለሕይወቱ ፍጻሜ ከሌለው የእግዚአብሔር ተፎካካሪ ነው ማለት ነው? ምክንያቱም ለዘመኑ ጥንት ለሕይወቱ/

ለአኗኗሩ ፍጻሜ የሌለው እግዚአብሔር ነውና። ስለዚህ ተውፊታዊ መረጃን መሠረት ማድረግ ለዚህ ሁሉ አደናጋሪ ጥያቄ መልስ ያስገኛል።

ዘፍ.28፥23፤ «ከሰጠኸኝም ሁሉ ለአንተ ከአሥር እጅ አንዱን እሰጣለሁ»

ያዕቆብ ከአሥር አንዱ የእግዚአብሔር ገንዘብ መሆኑንና አሥራት ማውጣትን እንዴት ሊያውቅ ቻለ?

በትውፊት ከአያቱ ከአብርሃም ያገኘው ነው።

ይኸው ያዕቆብ በፍኖተ ሎዛ ተንተርሶት የነበረውን ድንጋይ ሐውልት አድርጐ በማቆም ዘይትን አፍሶበታል። ቦታውንም የእግዚአብሔር ቤት ብሎ ሰይሞታል።

ለያዕቆብ ሃውልት ማቆምን ዘይት ማፍሰስን ማን አስተማረው? ከአባቶቹ በትውፊት አገኘው ካልተባለ በስተቀር፤ ምክንያቱም የመገናኛውን ድንኳን ቅዱስ ቅባት ቅባውና ቀድሰው የተባለው ለሙሴ ነው ዘጸ.30፥22–33። ያዕቆብ ግን ገና መጽሐፍ ቅዱስ ባልተጻፈበት ዘመን ይህን አድርጓል።

በኦሪት ዘፍጥረት መጨረሻና በኦሪት ዘጸአት መግቢያ መካከል የብዙ መቶ አመታት ልዩነት አለ። በነዚህ ረዥም አመታት በእስ ራኤል ላይ የደረሰው ግፍና መከራ በመጽሐፍ ቅዱስ ባይጻፍም ታሪ ኩን ለማያያዝ ትውፊታዊ መረጃዎችን መጠቀማችን አይቀሬ ነው።

እስራኤልን ከግብጽ ምድር እየመራ ያወጣቸው ሙሴ አፈ ኮልታፋ ነበር፥ «...ጌታ ሆይ እኔ አፈ ኮልታፋ ምላሴም ጸያፍ የሆን ሰው ነኝ» ዘጸ.4፥10።

ለሙሴ አፈ ኮልታፋ መሆን ምክንያቱ ምን እንደሆነ አባቶች በትውፊታዊ ያገኙትን መረጃ መሠረት አድርገው የሚተርኩት ታሪክ አለ።

በልጅነቱ ወራት ወደ ፈርኦን ዘንድ ገብቶ ሳለ ፈርኦን ሊስመው ሙሴን ወደ ፊቱ ቢያቀርበው ሙሴ ፈርኦንን በጥፊ ይመታዋል። በዚህ የተነሳ የፈርኦን ቁጣ በሙሴ ላይ ነዶ እንዲገደል ትዕዛዝ

ለባለሟሎቹ ያስተላልፋል። ዳሩ ግን የንጉሡ አማካሪዎች ልጅ በመሆኑ ያደረገው ነው እንጂ አውቆ አይደለም ሕፃን ልጅ እሳትና ፍትፍት ቢያቀርቡለት ከፍትፍቱ ይልቅ እሳቱን በአይኑ አይቶ ደስ ስላለው ብቻ የሚመርጥ አይደለምን ይሉታል።

ፈርኦን ግን እናንተ እንደምትሉት አይደለም «ክፋውንና ደጉን ለይቶ የሚያውቅ ነው በማለት ሙሴ መገደል እንዳለበት ይናገራል ባለሟሎቹ ግን ክፋውና ደጉን ለይቶ የማያውቅ ነው በማለታቸው በፈተናው መሠረት እሳትና ፍትፍት በፈርኦን ፊት ቀረበ። ሙሴ ክፋውንና ደጉን የሚያውቅበት እድሜ ላይ በመሆኑ እጁን ወደ ፍትፍቱ ሊሰድ ሲል የእግዚአብሔር መልአክ እጁን ወደ ፍሙ እሳት እንዲዘረጋና ፍሙን አንስቶ እንዲጉርስ አደረገው። በዚህን ጊዜ ምላሱ ኩምትር አለ። ፈርኦንም ሙሴ ይህን ሲያደርግ በማየቱ ከቁጣው በረድ አለ የሞት ቅጣቱም ከሙሴ ተነሣ ዳሩ ግን ሙሴ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ አፈኮልታፋ ሆነ። ይላል ትውፊታዊ መረጃ።

ትውፊታዊ መረጃ በሐዲስ ኪዳን

የመጀመሪያዎቹ ክርስቲያኖች ቢያንስ ቢያንስ ለ20 ዓመታት ያህል ስለ ጌታ ከሰማየ ሰማያት መውረድ፥ ከቅድስት ድንግል ማርያም መወለድ፥ ማስተማር፥ መሞት፥ መነሣት፥ ማረግና ለፍርድ ዳግመኛ መምጣቱን ይማሩ የነበሩት በቃል ነበር ምክንያቱም ሐዲስ ኪዳን ገና በጽሑፍ አልተቀረጸም ነበርና በቅብብል ወይም በስሚ ያገኙትንም እነርሱ ራሳቸው ከጌታ እንደተቀበሉት አድርገው ያስተ ምሩ ነበር ለዚህም ጥሩ ምሳሌ የሚሆነው ጳውሎስ ነው። ጳውሎስ ጌታ ካረገ ከ8 ዓመት በኋላ በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ እንዳመነና ቃሉን መስበክ እንደጀመረ የታወቀ ሆኖ ሳለ ዳሩ ግን ለቆሮንቶስ ሰዎች በላከው ክታቡ «ለእናንተ ደግሞ አሳልፌ የሰጠሁትን እኔ ከጌታ ተቀብያለሁና ጌታ ኢየሱስ አልፎ በተሰጠበት በዚያች ሌሊት እንጀራን አንሥቶ አመሰገነ ቆርሶም እንካችሁ ብሉ ይህ ስለ እናንተ የሚሆን ሥጋዬ ነው» 1ቆሮ.11፥23–24። በማለት ጽፏል።

ጳውሎስ ከሐዋርያት በቃል የተማረውን ለሌሎች ደግሞ አስተላለፈ ወንጌልን ወንጌል የሚያሰኘው በጽሑፍ መስፈሩ ሳይሆን የሕያው የእግዚአብሔር ቃልና የሕይወት መንገድ መሆኑ ነው።

በጌታ ጊዜ ወንጌል ገና አልተጻፈም ነበር። ግን ጌታ ራሱ ሲያስተምር፥ «የእግዚአብሔር መንግሥት ቀርባለች ንስሐ ግቡ በወንጌል እመኑ እያለ ወደ ገሊላ መጣ» ማር.1፥5። በዚያን ጊዜ የተጻፈ ወንጌል ሳይኖር «በወንጌል እመኑ» ማለቱ ከእርሱ የሚወጣውን ቃል ማለቱ ነው። ለሐዋርያቱም «ወደ ዓለም ሒዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ» ማር.16፥15።

ከእርሱ የሰሙትን የተማሩትን እንጂ በጽሑፍ ቀርጾ የሰጣቸው ወንጌል አልነበረም።

ጌታ ያስተማረውና ያደረገው ተአምር ሙሉ በሙሉ በሐዲስ ኪዳን አልተጻፈም

የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ሃያ ሰባት ብቻ ናቸው። ከእነርሱ ውጭ ሌላ መጻሕፍት የሉም። ለእምነታችን የሚሆነው ሁሉ ተመጥኖ ተጽፎልናልና ከነኝህ መጻሕፍት ውጭ የተጠቀሰ ሕግ ሆነ ሥርዓት አያሻንም አንቀበልምም የሚሉ ክፍሎች መኖራቸው ግልጽ ነው።

ዳሩ ግን እነዚህ ክፍሎች ከሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውጭ ሌሎች ትውፊታዊ መረጃዎችንና ቅዱሳት መጻሕፍትን አንቀበልም ሲሉ ለሚጠየቁት ጥያቄ ሁሉ ከሃያ ሰባቱ መጻሕፍት ሳይወጡ መልስ ሊሰጡ ይችሉ ይሆን? ለመሆኑ አንድ ሰው የሚከተሉትን ጥያቄዎች ቢጠይቃቸው የሚሰጡት መልስ ይኖራቸው ይሆን?

1. በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ስለ ክርስቶስ እናት ስለ ቅድስት ድንግል ማርያም ልደት የሚናገረው ነገር የለም ከየት መጣች ከሰማይ ወይስ ከምድር? ምድራዊት ከሆነች እናትና አባትዋ እነማን ናቸው?

2. በአራቱ ወንጌላውያን ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተጻፈው ላይ ክርስቶስ እስከ 30 ዓመቱ የት እንደነበር ምን ሲሠራ እንደነበር የሚገልጸው ነገር የለም። ሰላሳ አመት እስኪሆነው የሠራው የለም?

3. «ወደ ቅፍርናሆም ገቡ ወዲያውም በሰንበት ወደ ምኩራብ ገብቶ አስተማረ እንደ ባለሥልጣን ያስተምራቸው ነበር እንጂ እንደ ጻፎች አይደለምና በትምህርቱ ተገረሙ» ማር.1፥21–22።

«ወደ ገዛ አገሩም መጥቶ እስኪገረሙ ድረስ በምኩራባቸው ያስተምራቸው ነበር» ማቴ.13፥54።

ይህ የክርስቶስ ተቃዋሚዎችን ሳይቀር ያስገረመ ያስደነቀ የጌታ ትምህርት ምን ዓይነት ነበር? ይህን ያህል የጌታን ጠላቶች ሳይቀር ያስገረመ ትምህርት ለቤተ ክርስቲያን ለአሁንዋ ቤተ ክርስቲያን መድረስ አለበት ከደረሰ በየትኛው መጽሐፍ ላይ እናገኘዋለን?

4. አንተ ጕልማሳ ሳለህ ወገብህን በገዛ ራስህ ታጥቀህ ወደምትወደው ትሄድ ነበር ነገር ግን በሸመገልህ ጊዜ እጆችህን ትዘረጋለህ ሌላውም ያስታጥቅሃል ወደማትወደውም ይወስድሃል አለው በምን ዓይነት ሞት እግዚአብሔርን ያከብር ዘንድ እንዳለው ሲያመለክት ይህን አለ» ዮሐ.21፥18።

የጴጥሮስ አሟሟት እንዴት ነበር? ከሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት በየትኛው ክፍል ተጽፎ ይገኛል?

5. «ወደ ዓለም ሁሉ ሂዱ ወንጌልንም ለፍጥረት ሁሉ ስበኩ ማር.16፥15።

ወንጌልን በመላው ዓለም እንዲያስተምሩ የተላኩት የጌታ ደቀ መዛሙርቱ ሁሉም ሲሆኑ በሃያ ሰባቱ በሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ላይ ግን የምናገኘው የአምስቱን ሐዋርያት ብቻ ነው። የእነርሱም ቢሆን ሙሉ ትምህርታቸው በጽሑፍ አልተጻፈም። የቀሩት ሐዋርያትስ? ቃሉን አልሰበኩ ይሆን? ጌታ ባዘዛቸው መሠረት መስበካቸው (ማስተማራቸው) የታወቀ ነው ስብከታቸው ለአሁኑዋ ቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ መሆኑ አያጠያይቅም ታዲያ የት ገባ?

በጽሑፍ የሠፈሩና ያልሰፈሩ ብዙ መሠረታዊ ትምህርቶች መኖራቸውን ሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ያረጋግጣል። የሚከተሉትን መረጃዎች ለአብነት ያህል መጥቀስ ይቻላል።

«እንድጽፍላችሁ የምፈልገው ብዙ ነገር ሳለኝ በወረቀትና በቀለም ልጽፈው አልወድም ዳሩ ግን ደስታችሁ ፍጹም እንዲሆን ወደ እናንተም ልመጣ አፍ ለአፍም ልናገራችሁ ተስፋ አደርጋለሁ።» 2ዮሐ.1፥12።

«ልጽፍልህ የምፈልገው ብዙ ነገር ነበረኝ ዳሩ ግን በቀለምና በብዕር ልጽፍልህ አልወድም። ነገር ግን ወዲያው ላይህ ተስፋ አደርጋለሁ አፍ ለአፍም እንነጋገራለን» 3ኛ ዮሐ. ቁ.13።

ሐዋርያው በሁለቱም መልዕክቱ እንደገለጸው በጽሑፍ ያላሰፈረው ዳሩ ግን በቃሉ ያስተማረው እንዳለ ይገልጻል። ይህ ሁሉ ለቤተ ክርስቲያን በትውፊት ደርሷታል።

ጳውሎስ «የቀረውንም ነገር በመጣሁ ጊዜ እደነግጋለሁ»1ቆሮ.11፥34። ይህ ጠቃሚ ድንጋጌ ለቤተክርስቲያን የሚያስፈልጋት በመሆኑ በትውፊት ደርሷታል ማለት ነው።

ዮሐ.20፥30፤ «ኢየሱስም በዚህ መጽሐፍ ያልተጻፈ ሌላ ብዙ ምልክት በደቀ መዛሙርቱ ፊት አደረገ»

በዚህ መጽሐፍ ያልተጻፈ በሌላ መጽሐፍ የተጻፈ እንዲሁም ሳይጻፍ የቀረ ብዙ ድንቅ ሥራ መሥራቱን እንዲሁም ማስተማሩን መግለጡን ማስተዋል ይገባል።

ዮሐ.21፥25፤ «ኢየሱስም ያደረገው ብዙ ሌላ ነገር ደግሞ አለ ሁሉ በእያንዳንዱ ቢጻፍ ለተጻፉት መጻሕፍት ዓለም ራሱ ባልበቃቸውም ይመስለኛል?

የወንጌላዊው አባባል ግልጽ ነው። እርሱ በመጠኑ ጌታ ያስተማረውንና የሰራውን ተአምርከገለጠ በኋላ ጌታ በመዋዕለ ትምህርቱ ያስተማረው ይህ ብቻ ነው እንዳንልና የሰራው ተአምርም በወንጌሉ ላይ ብቻ የሠፈረውን ነው ብለን እንዳንወስን የማይወሰን ተጽፎም የማያልቅ መሆኑን ገልጦልናል።

በዚሁ መሠረት በቤተ ክርስቲያናችን ጌታ ያደረገውን ተአምር የሚገልጡ እንደ ተአምረ ኢየሱስ ያሉ መጽሐፍት አሉ።

ሉቃ.24፥27፤ «ከሙሴና ከነቢያት ሁሉ ጀምሮ ስለ እርሱ በመጻሕፍት ሁሉ የተጻፈውን ተረጓመላቸው»

ከትንሳኤው በኋላ ለሁለቱ ደቀ መዛሙርቱ የተረጐመላቸው የመጻሕፍት ትርጓሜ በየትኛው ሐዲስ ኪዳን ክፍል ይገኛል? በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን ውስጥ እንደሌለ የታወቀ ነው።

ሐዋ.ሥራ 1፥3፤ «አርባ ቀን እየታያቸው ስለ እግዚአብሔርም መንግሥት ነገር እየነገራቸው በብዙ ማስረጃ ከሕማማቱ በኋላ ሕያው ሆኖ ለእነርሱ ራሱን አሳያቸው»

አርባ ቀን ሙሉ ያስተማራቸው ትምህርት ምን ነበር? መቼም በወንጌል የተጻፈውን ከእንደገና ደግሞ ነው ያስተማራቸው እንደማይሉ የታወቀ ነው። ይሕ ጌታ ከተነሣ በኋላ ያስተማረው ትምህርት በሃያ ሰባቱ የሐዲስ ኪዳን ክፍል አልተጻፈም። ቤተ ክርስቲያን ግን ጥንታዊት እንደመሆንዋ ጌታ ከሙታን ተለይቶ ከተ ነሣ በኋላ ለደቀ መዛሙርቱ ያስተማረው ትምህርት አላት እርሱም መጽሐፈ ኪዳን በመባል ይታወቃል።

ከአሥርቱ ህግጋት አንዱ የሰንበትን ቀን ትቀድሰው ዘንድ አስብ የሚል ነው። በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ ደግሞ ሰንበትነትዋ በገሃድ የተመሠከረላት ሰባተኛይቱ ቀን ቀዳሚት ነች ዳሩ ግን የክርስቲያኖች ሰንበት (ሰንበተ ክርስቲያን) ብለን የምናከብራት እሑድን ነው። እሑድን ሰንበት አድርጋችሁ አክብሩ የሚል በየትኛው የሐዲስ ኪዳን መጽሐፍ ውስጥ ተጽፎ ይገኛል?

በዮሐ.ራእይ 1፥10፤ «የጌታ ቀን» የተባለችውን ሰንበተ ክርስ ቲያን እሑድ ለመሆንዋ ምን ማስረጃ ያገኛሉ? ታሪክንና ትውፊታዊ መረጃን መሠረት ካላደረጉ።

ዳሩ ግን የቤተክርስቲያንን ታሪክና ትውፊት መረጃ የምታደርገው ቤተ ክርስቲያናችን ያለምንም ማመንታትና ችግር መልስ መስጠት ትችላለች።

እንግዲህ በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ በግልጽ ያልሠፈረን በትውፊት የተገኘን በዓል እያከበሩ ትውፊትንና የቤተክርስቲያን ታሪክን መናቅን አንቀበልም ማለት ያስተዛዝባል።

ሐዋርያትና ትውፊታዊ መረጃ

ሐዋርያት ወንጌልን ሲሰብኩ በጽሑፍ ያልሰፈሩ ዳሩ ግን በቃል ይተረኩ የነበሩ ትውፊታዊ መረጃዎችን ይጠቅሱ እንደነበር መጽሐፍ ቅዱስ የሚያረጋግጠው ሐቅ ነው።

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ከቀደሙት አባቶች በቅብብል በርክክብ ያገኘውን (መንፈስ ቅዱስ የገለጸለትን) በወንጌል ስብከቱ ላይ ተጠቅሞበት እናገኛለን።

«ኢያኔስና ኢያንበሬስም ሙሴን እንደተቃወሙት እንዲሁ እነዚህ ደግሞ አእምሮአቸው የጠፋባቸው ስለ እምነትም የተጣሉ ሰዎች ሆነው እውነትን ይቃወማሉ» 2ጢሞ.3፥8።

በጳውሎስና በሙሴ ዘንድ ያለው የዘመን ርቀት እጅግ በጣም ብዙ ሆኖ ሳለ፤ ጳውሎስ ሙሴ በፈርኦን ፊት ተአምር ሲያደርግ እነርሱም ምትሐታዊ ተአምርን በማድረግ ሙሴን ይቃወሙት የነበሩትን የፈርኦን ጠንቋዮችና አስማተኞች ዘጸ.7፥11–13። ስማቸው ሙሴ በጻፈው መጽሐፍ ላይ ሳይኖር እርሱ ግን ስማቸውን ጠቅሶ መናገሩ በትውፊት ያገኘው መሆኑን የሚያሳይ ነው።

አሁንም ይኸው ጳውሎስ የእስራኤል ሕዝብ ከእግዚአብሔር የተሰጣቸውን ሕግ ሙሴ ከተራራው ይዞ በሦስተኛው ቀን ወደ እነርሱ በመጣ ጊዜ ነጐድጓድና መብረቅ ከባድም ደመና እጅግም የበረታ የቀንደ መለከት ድምጽ በተራራው ላይ ሲሆን የነበረውን መንቀጥቀጥና መሸበር ሲገልጥ «ሙሴም እጅግ እፈራለሁ እንቀጠቀጥማለሁ እስኪል» ዕብ.12፥21። በማለት ገልጦታል ዳሩ ግን ይህን አባባል ጳውሎስ ከሙሴ መጽሐፍ ተጽፎ አግኝቶት ሳይሆን በትውፊት ያገኘው ነው።

ዮሐንስ ወንጌላዊም በራእዩ ላይ ትውፊትን ተጠቅሞበት እናገኛለን «ለጣዖት የታረደውን እንዲበሉና እንዲሴስኑ በእስራኤል ልጆች ፊት ማሰናከያን ሊያኖርባቸው ባለቅን ያስተማረ የበለዓምን ትምህርት የሚጠብቁ» ራእይ 2፥14።

በማለት ስለ በለዓም በሚተርከው በኦሪት ዘኁልቅ ላይ ያልሰፈረን ታሪክ ጠቅሷል። እስራኤል በሰጢም ተቀምጠው በነበረበት ጊዜ ከሞዓብ ልጆች ጋር ማመንዘራቸውንና ለአሕዛብ ጣኦት መስገዳቸውን በዚህም የተነሣ ሃያ አራት ሺህ የእስራኤል ልጆች እንዳለቁ በኦሪት ዘኁልቅ ም 25 ላይ ተጽፏል። ዳሩ ግን ዮሐንስ የጠቀሰው ታሪክ አልተጠቀሰም ዮሐንስ ያልተጻፈውን ታሪክ መናገሩ በትውፊት የሚተረከውን ይዞ መሆኑ ግልጥ ነው።

በለዓም ሐብተ መርገም የተሰጠው ሰው ነበር የረገመው የተረገመ የመረቀው የተመረቀ ይሆን ነበር። የሴፎር ልጅ ባለቅ እስራኤል በአሞራውያን ላይ ያደረገውን በማየቱና ከብዛታቸውም የተነሣ እስራኤልን በእርግማን እንዲያጠፋለት በለዓምን በብር በወርቅ አባበለው ዳሩ ግን እስራኤል እንዲረገም ያልፈለገ እግዚአብሔር መልአኩን ልኮ በለዓምን አስጠንቀቀው በእርግማኑም ፋንታ እንዲመርቃቸው አዘዘው።

በዚህ ጊዜ ባላቅ በበለዓም ተቆጥቶ እኔ ልትረግምልኝ ጠራኹህ እንጂ ልትመርቅልኝ ኖሯልን እነሆ ስትመርቃቸውም ሦስተኛህ ነው እኔ አንተን ላከብርህ አስቤ ነበር እግዚአብሔር ከከለከለህ ሒድ አለው። በዚህ ጊዜ ፍቅረ ንዋይ እንደ እሳት አቃጥሎት ባልራገም ምን ቸገረህ እነሱን ላጥፋልህ እንጂ ገንዘቡን ስጠኝ አለው።

ባለቅምእነሱ ከጠፉ ባትራገም እኔ ምን ቸገረኝ አለው። እንግዲያስ ያገርህን ሴቶች በአዋጅ አሰባስበህ ቆንጆ ቆንጆዎቹን ጠርተህ ሽልመህ አስጊጠህ ለጣዖቱ ከተሰዋው ተረፈ መሥዋዕት አስይዘህ ወደ እስራኤል መንደር ስደዳቸው እስራኤል ሲያዩዋቸው በዝሙት ፍላጻ ልባቸው ይወጋና ፈቃዳችንን ፈጽሙልን ከእኛ ጋር ተኙ ይሉአቸዋል። በዚህን ጊዜ ሴቶቹ እንዲህ ይበሉአቸው ምነው-ሳ ፍቅር የጋራ አይደለምን ከወደዳችሁን ለአምላካችን (ለጣዖታቸው ማለት ነው) የተሰዋውን ብሉልን ይበሉአቸው ያን ጊዜ ሴቶቹ ያቀረቡላቸውን መሥዋዕት በሚበሉበት ጊዜ (ለጣዖቱ የተሰዋውን) አምላካቸው (የእስራኤል አምላክ እግዚአብሔር) ቀናዒ (ቀናተኛ) ነው በዚህ ተቀጥቶ ተበቅሎ ያጠፋቸዋል። ብሎ ጥልቅ ምክር መክሮ ገንዘቡን ተቀብሎ ሒዷል።

ባለቅም በለዓም እንደመከረው አደረገ። እስራኤልም በለዓም የደገሰላቸውን ድግስ ሳያጤኑ ባለቅ በላካቸው ሴቶች ፍቅር ልባቸው ተረቶ ከእነርሱ ጋር በዝሙት ለመውደቅ ለጣዖት የተሰዋውን መስዋዕት በሉና አመነዘሩ በዚህ የተነሣ እግዚአብሔር በእስራኤል ልጆች ላይ ተቆጥቶ መቅሰፍት አዘዘባቸው።

ይህ ከላይ ያለው በትውፊት የሚተረክ ነው በኦሪት ዘኁልቅም ሆነ በሌላው የኦሪት መጽሐፍ ግን ሰፍሮ አይገኝም ዮሐንስ በጽሑፍ ያልሰፈረውን በትውፊት ያገኘውን በሐዲስ ኪዳን ላለነው ክርስቲያኖች መማሪያ ይሆን ዘንድ ጠቅሶታል።

ይሁዳም በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በአንድም ቦታ ሰፍሮ የማይገኝን በመጽሐፉ ጠቅሶ እናገኘዋለን «የመላእክት አለቃ ሚካኤል ግን ከዲያብሎስ ጋር በተከራከረ ጊዜ ስለ ሙሴ ሥጋ ሲነጋገር ጌታ ይገሥጽህ አለው እንጂ የስድብን ፍርድ ሊናገረው አልደፈረም» ይሁዳ ቁ.9።

ይሁዳ የጠቀሰው የቅዱስ ሚካኤልና የዲያብሎስ ክርክር በየትኛውም የ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ሰፍሮ አይገኝም። ታዲያ ከወዴት አመጣው? ያለምንም ክርክር በትውፊት ያገኘውን ነው የጻፈው ነው መልሱ።

እንደዚሁም በቁጥር 14ና 15 ላይ ይኸው ይሁዳ ሄኖክ በዘመኑ የተናገረውን ትንቢት ጽፏል ሄኖክ ተናገረው ብሎ የጠቀሰው ትንቢት በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ አይገኝም። የሚገኘው በመጽሐፈ ሄኖክ በም 1 በቁ.9 ላይ ነው።

ስለዚህ ከ66ቱ ውጭ ሌሎች መጻሕፍት መኖራቸው በዚህ ይታወቃል።

ማቴ.2፥23፤ «በነቢያት ናዝሪዊ ይባላል የተባለው ይፈጸም ዘንድ...ናዝሬት ወደምትባል ከተማ መጥቶ ኖረ»

ይህን ትንቢት የተናገረው ነብይ ማነው? በየትኛው የትንቢት መጽሐፍስ ተጽፏል? በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይህ ትንቢታዊ ቃል ተጽፎ ይገኛል? ከኦሪት ዘፍጥረት እስከ ዮሐንስ ራእይ ድረስ

ብናነብ ይህን ትንቢታዊ ቃል አናገኘውም። ስለዚህ ሌሎች መጻሕፍትም ከ66ቱ ሌላ መኖራቸው በዚህ ይታወቃል።

ማቴ 27፥9፤ «በዚያን ጊዜ በነቢዩ በኤርሚያስ የተባለው ከእስራኤል ልጆችም አንዳንዶቹ የገመቱትን የተገመተውን ዋጋ ሠላሳ ብር ያዙ ጌታም እንዳዘዘኝ ስለ ሸክላ ሠሪ መሬት ሰጡት የሚል ተፈጸመ» ይላል።

ይህ ትንቢታዊ ቃል በ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ባሉት የኤርሚያስ መጻሕፍት በፍጹም አናገኘውም ታዲያ ወንጌላዊው ነብዩ ያልተናገረውን በሐሰት እንደተናገረ አቀረበ ሊባል ነው? ካልሆነስ ቃሉን ከምን አገኘው?

በመሠረቱ ወንጌላዊው ያልተጻፈውን ወይም ያልተነገረውን እንደተነገረ አድርጐ አልጻፈም። የጌታን መሢህነት ለማስተባበል በጌታ ላይ የተነሱት ጌታን የሰቀሉት አይሁድ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን መሢህነት ያስተባበሉ መስሎአቸው ገንጥለው በጣሉት በተረፈ ኤርሚያስ ላይ ይገኛል። ተረፈ ኤርሚያስ ም.7 ቁ.3 ይመልከቱ ቃሉን ያገኙታል።

ሉቃ.2፥25–32፤ «ስምዖን...የእስራኤልን መጽናናት ይጠባበቅ ነበር...በጌታም የተቀባውን ሳያይ ሞትን እንዳያይ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ ነበር። ጌታ ሆይ አሁን እንደቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ ዓይኖቼ በሰዎች ሁሉ ፊት ያዘጋጀኸውን ማዳንህን አይተዋልና ይህም ለአሕዛብ ሁሉን የሚገልጥ...»

ወንጌላዊው ሉቃስ ስለ ስምዖን በተናገረው ላይ ብዙ አጠያያቂና ግልጽ ያልሆኑ ነገሮች አሉ የከዚህ በፊቱን ታሪክ ለማያውቅ ሰው ብዙ እንቆቅልሽ የሚሆኑበት ነገሮች አሉ። «በጌታ የተቀባውን ሳያይ ሞትን እንዳያይ በመንፈስ ቅዱስ ተረድቶ ነበር» በየትኛው የ66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ላይ የሠፈረው? «ጌታ ሆይ እንደ ቃልህ ባሪያህን በሰላም ታሰናብተዋለህ» የጌታ ቃል ምን ነበር? ትውፊታዊ መረጃ ከላይ ለቀረቡት ጥያቄዎች መልስ ይሰጠናል።

ከክርስቶስ ልደት በፊት በ284 ዘመን በጥሊሞስ የሚባል ገናና የግብጽ ንጉሥ ነበር። በዘመኑ እርሱን የሚያህል ኃያል ንጉሥ

አልነበረም ከገናንነቱ የተነሣ ይህን ዓለም እንደ ሰም አቅልጦ እንደ ገል ቀጥቅጦ ገዝቶታል ያገሩን ሁሉ ቋንቋ ያውቅ ነበር። ያልሠራሁት የቀረኝ ምን አለ ብሎ ባለሟሎቹን ጠየቀ እነርሱም ብዙ ጥበብ ብዙ ምሳሌ ያለባቸው አርባ ስድስቱ መጽሐፍተ ብሉያት (የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት) ቀርተውሃል እነርሱን ከዕብራይስጥ ቋንቋ ወደ ጽርዕ ቋንቋ ብታስተረጉም ስምህን ይበልጥ ገናና ያደርገዋል ስላሉት በዚያን ወራት በእስራኤል ላይ ሠልጥኖባቸዋልና ጻሐፍቱንም (ጸሐፊዎቹን) መጽሐፍቱንም ስደዱልኝ ብሎ ወደ እስራኤል ላከ አርባ ስድስቱን የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ከሰባ (70) ሊቃውንት ጋር አድርገው ልከዋል።

ንጉሡም ለእያንዳንዱ ሊቃውንት አንዳንድ ብላቴና ረዳት ሰጥቶአቸው ለሁለት ለሁለት አንዳንድ ድንኳን ሰጣቸው ሊቃውንቱም መጻሕፍቱን ተከፋፈሉት ትንቢተ ኢሳይያስ የተባለው መጽሐፍ ለስምዖን ደረሰው እየተረጎመ እያለ ምዕራፍ 7 ቁ 14 ላይ፥ «እነሆ ድንግል ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች» የሚለው ጋ ሲደርስ ጥርጣሬ ገባው። ድንግል ሴት በድንግልና ጸንሳ በድንግልና ትወልዳለች ብዬ ብጽፍ ስንኳን የአሕዛብ ንጉሥ የእስራኤል ንጉሥ ቢሆን ይቀበለኛል ብሎ። ድንግል የሚለውን የእስራኤል ሴት (ቆንጆ) በሚለው ብቻ ለውጦ ጻፈ። እንቅልፍ መጥቶበት ተኝቶ ቢነቃ ሴት ያለው ድንግል በሚለው ተተክቶ አየ። ረስቶት ሳያስተካክለው የተኛ መስሎት ድጋሚ ድንግል የሚለውን ወለቶሙ ለእስራኤል/የእስራኤል ሴት (ቆንጆ) በሚለው ለወጠ። ሁለተኛ እንቅልፍ መጥቶበት ተኛ ቢነቃ ሴትን ፍቆ ድንግልን ጽፎ አገኘው። አሁንም ለሦስተኛ ጊዜ ድንግልን ፍቆ ሴትን ጽፎ እንቅልፍ መጥቶበት ተኛ እንደገና ሲነቃ ሴት የሚለው ድንግል በሚለው ተተክቶ አገኘው ለአራተኛ ጊዜ እፍቃለሁ ሲል «ተው ይህን የተጠራጠርከበትን ሳታይ አትሞትም» ማለት ድንግል በድንግልና ጸንሳ በድንግልና የወለደችውን መሢህ ሳታይ አትሞትም የሚል ድምፅ ሰማ።

እግዚአብሔር አምላክ የተናገረውን የማያስቀር በመሆኑ ስምዖን በመንፈስ ቅዱስ ሳታይ አትሞትም የተባለውን መሢህ በአይኑ ያይ ዘንድ እንደ ትኳን ከአልጋ ተጣብቆ ጊዜውን ይጠባበቅ ነበርና። ይህን

ታሪክ የሚያውቅ ሉቃስ ስለ ስምዖን ከላይ በም 2 ከቁ.15–32 ያለውን ቃል ጻፈ።

ዮሐ.፣ 1፥48፤ «ኢየሱስ ናትናኤልን ወደ እርሱ ሲመጣ አይቶ ስለ እርሱ ተንኰል የሌለበት በእውነት የእስራኤል ሰው እነሆ አለ ናትናኤልም ከወዴት ታውቀኛለህ? አለው ኢየሱስም መልሶ ፊልጶስ ሳይጠራህ ከበለስ በታች ሳለህ አየሁህ አለው ናትናኤልም መልሶ መምህር ሆይ አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ አንተ የእስራኤል ንጉሥ ነህ አለው። ኢየሱስም መልሶ ከበለስ በታች አየሁህ ስላልሁህ አመንህን? ከዚህ የሚበልጥ ነገር ታያለህ አለው።»

ጌታ ናትናኤልን ከበለስ በታች ሳለህ አየሁህ ሲል ምን ማለቱ ነው? ስለዚህ ሁኔታ በሐዲስ ኪዳን የተጻፈ አለ? ካልተጻፈ ወደተለመደው ትውፊታዊ መረጃ በመሄድ ታሪኩን ግልጽ ማድረግ ይገባናል።

በትውፊት እንደሚተረከው ሄሮድስ ጌታን አገኛለሁ ብሎ የቤተ ልሔምን ሕፃናት ባስፈጀ ጊዜ የናትናኤል እናት በዚያን ጊዜ ሕፃን የነበረ ልጅዋን (ናትናኤልን) ከሄሮድስ ሰይፍ ለማስጣል በቀፎ አድርጋ ከበለስ ሥር ሠውራው ነበርና ያን ጊዜ ያዳንኩህ እኔ ነኝ በማለት ማንም ሰው የማያውቀውን ታሪኩን ስለገለጠለት ናትናኤል ተደንቆ «አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ» አለ።

ትውፊታዊ መረጃን መቀበል ሃይማኖታዊ ግዴታ ነው

2ተሰሎ 2፥15፤ «እንግዲያስ ወንድሞች ሆይ ጸንታችሁ ቁሙ በቃላችንም ቢሆን ወይም በመልእክታችን የተማራችሁትን ወግ ያዙ»

ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስ ለተሰሎንቄ ሰዎች በቃላችንም በመልእክታችን የተማራችሁትን ወግ ያዙ ሲል ትውፊትን ማለቱ እንደሆነ የተረጋገጠ ነው። ይህ ትዕዛዝ ደግሞ ለተሰሎንቄ ሰዎች ብቻ ሳይሆን በእምነት ጳውሎስን ለምንመስል ሁሉ የተነገረ ነው።

ፊልጵ 4፥9፤ «ከእኔ የተማራችሁትንና የተቀበላችሁትን የሰማችሁትን ያያችሁትንም እነዚህን አድርጉ የሰላምም አምላክ ከእናንተ ጋር ይሆናል»

የቅዱስ ጳውሎስ መልዕክት ግልጽ ነው። በፊልጵስዩስ የሚኖሩ ክርስቲያኖች ከእርሱ ከአንደበቱ የተማሩትንና በጽሑፍ የተቀበሉትንም የሰሙትንም ያዩትንም ሁሉ እንዲይዙ እንዲያደርጉ እንጂ የተጻፈውን ብቻ እንዲይዙና እንዲጠብቁ አልነበረም። ዛሬም እኛ በትውፊት የደረሰንን ሁሉ ልንጠብቅ መንፈሳዊ ግዴታችን ነው።

2ጢሞ 3፥16፤ «የእግዚአብሔር ሰው ፍጹምና ለበጐ ሥራ ሁሉ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል።

ጳውሎስ 66ቱ መጽሐፍ ቅዱስ ብቻ ለጽድቅ ይጠቅማል አላለም ሌሎችም በእግዚአብሔር መንፈስ የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍት የሕይወታችን መመሪያ እናደርግ ዘንድ መክሮናል። ምክሩም ጠቃሚና አስፈላጊ መሆኑን ኦርቶዶክሳውያን እናምናለን። ስለዚህም በቤተክርስቲያናችን ያሉትን የእግዚአብሔር መንፈስ ያለባቸውን ቅዱሳት መጻሕፍት ሁሉ ለክርስቲያናዊ ሕይወታችን እንገለገልባቸዋለን።

የሙት ባሕር ጥቅሎች

እንደ ጎርጎርዮሳውያን አቆጣጠር በ1947 ዓ.ም. የታየ ክስተት ነው። በበጋው ወቅት በማለዳው ፀሐይ ብርሃንዋን ፏ አድርጋለች። በዚህ ወቅት አንድ የአረብ ወጣት ገና ከጠዋቱ ከፍየሎቹ መካከል አንዱዋ በሙት ባሕር አቅራቢያ ባለው ዋሻ ውስጥ ገብታበት እርሷን ለመፈለግ ወደ ዋሻው ይገባል። በዋሻው ውስጥ እየተሽሎከለከ የጠፋችውን ፍየል ፍለጋውን እንደተያያዘ እንግዳ ከሆነው ክስተት ጋር ይፋጠጣል። በዋሻው በአንዱ ጎን በቁጥር በርከት ያሉ ከሸክላ የተሠሩ ማሰሮዎች ይታያሉ። ጉዞውን ወደነዚህ ማሰሮዎች ያደርጋል። በውስጣቸው በጨርቅ የተጠቀለሉ ጥቅሎች መያዛቸውን ያውቃል።

ጨርቁን በመቅደድ በማሰሮው ውስጥ ያለውን የብራና ጥቅል ይዞ ወጣ። ባጋጠመው ነገር እየተደነቀ የብራናውን ጥቅል ይዞ ወደ መንደሩ ይመለሳል።

በአካባቢው ነዋሪዎች ዘንድ ከዋሻው ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ምንነት ለጊዜው ግልጽ አልሆነም ነበር። ምክንያቱም የብራናው ጥቅል የተጻፈው በእብራይስጥ በመሆኑ ነው። ያ ወጣት ከዋሻው ይዞት የመጣው የብራና ጥቅል ግን የኢሳይያስ መጽሐፍ ነበር ይህም የኢሳይያስ የብራና ጥቅል (መጽሐፍ) በአሁን ጊዜ በብዙ ዓይነት ቋንቋ ተተርጉሞ በዓለም ላይ ተሠራጭቶ ከሚገኘው የኢሳይያስ መጽሐፍ የአንድ ሺ (1,000) ዘመን ቀደምትነት እንዳለው በኋላ ሊረጋገጥ ችሎአል።

ከዋሻው ውስጥ ያገኙዋቸውን ጥንታውያን በዕብራይስጥ ቋንቋ የተጻፉትን ጥቅሎች ይዘው ካሉበት በረሃ ተነስተው ወደ ጥንታዊቱ ከተማ ወደ ቤተልሄም ጉዞ አደረጉ። ከተማዋም እንደ ደረሱ ካንዶ (Kando) ለተባለ ነጋዴ በመጠነኛ ዋጋ ሸጡለት።

እነዚህ የአረብ ወጣቶች በዋሻው ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ይህን ያህል ገንዘብ የሚያወጡ የከበሩ ዕቃዎች መሆናቸውን ባወቁ ጊዜ ወደ ዋሻው እየተጓዙ ዋሻውን መመዝበር ሥራዬ ብለው ተያያዙት ዋናም የገንዘብ ማግኛ መንገድ አድርገው ቆጠሩት።

በከተማው በየወቅቱ የሚታዩት ጥንታውያን የብራና ጥቅል ቀስ በቀስ የመንግሥትን ትኩረት ሊሳቡ ቻሉ። ቀስ በቀስም ምንጫቸው በጥናት ተደረሰበት። አርኪዮሎጂስቶችም ወደ ዋሻው ተላኩ። ብዙ ታሪካዊ ቅርሶችን የብራና ጥቅሎችን የያዘው ዋሻ የብዙ ቲኦሎጂያን አይን ማረፊያ ሆነ ወሬው በአንድ ጊዜ ተናፈሰ።

ከ15,000 በላይ የሚሆኑ ሙሉ ያልሆኑ ጽሑፎችና ከ500 በላይ የሚሆኑ ያልታተሙ መጻሕፍት (manuscripts) ከዋሻው ውስጥ ተገኝተዋል። ሁሉም ግን የእብራውያን ሀብት መሆኑ በብዙዎች ታምኖበታል። እነዚህ የረዥም ዘመን እድሜ ባለቤት የሆኑ የብራና ጥቅሎች በነገረ መለኮት ተመራማሪዎች መካከል አወዛጋቢ ሆነዋል። ከተገኙት የብራና ጽሑፎች በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት አንደኞቹ ናቸው።

መጻሕፍቱ በዋሻው, ውስጥ ለረዥም ጊዜ የተቀመጡ እንደሆነ በአንዳንዶቹ ተመራማሪዎቹ ዘንድ ታምኗል። ሐብትነቱ የይሁዲ እምነት ተከታዮች ብቻ ነው የሚለው አመለካከትን የነቀፉና

የክርስቲያኖችም ሃብት ነው ያሉም አልጠፉም። ጥቅሎቹ ብዙ እያከራከሩ ናቸው። ከውስጣቸው ጥቂቱ ተተርጉመዋል። የትርጉም ሥራው እንዲቀጥል የሚሹ የመኖራቸውን ያህል እንዳይተረጐሙ የሚከላከሉም ተገኝተዋል።

ጥቅሎቹ ቲዎሎጂያንን ጥልቅ ውዝግብ ውስጥ የከተቱ ይመስላሉ። በእርግጥ ይህን ያህል ዘመን በዋሻው ውስጥ ኖሩ? በውስጣቸው የሰፈረውስ ቃል በአሁን ዘመን በብዙ ቋንቋ ከተተረጐመው መጽሐፍ ቅዱስ ጋር ምን ያህል አንድነት ወይም ተመሳሳይነት አላቸው?[1]

በሙት ባሕር አካባቢ ባለው ዋሻ ውስጥ የተገኙት ጥቅሎች ጥንታዊት ቤተክርስቲያን አሉ ብላ ለምትቀበላቸው ቅዱሳት መጻሕፍት አይነተኛ መረጃ ሆነዋል። ለምሳሌ እንደ መጽሐፈ ሄኖክ ላሉት መጻሕፍት።

የዮሐንስ ራእይ ግዝት

አንዳንዶቹ ከስልሳ ስድስቱ መጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ሌላ የእግዚአብሔር ቃል የሠፈረባቸው መጻሕፍት የሉም ቢኖሩም እንዳንቀበል ማስጠንቀቂያ ተጽፎልናል በማለት በዮሐንስ ራእይ መጨረሻ ላይ የተጻፈውን ማስጠንቀቂያ ለማስረጃነት ይጠቅሳሉ። «በዚህ መጽሐፍ የተጻፈውን የትንቢት ቃል ለሚሰማ ሁሉ እኔ እመሰክራለሁ ማንም በዚህ ላይ አንዳች ቢጨምር እግዚአብሔር በዚህ መጽሐፍ የተጻፉትን መቅሰፍቶች ይጨምርበታል ማንም ከዚህ በትንቢት መጽሐፍ ከተጻፉት ቃሎች አንዳች ቢያጐድል በዚህ መጽሐፍ ከተጻፉት ከሕይወት ዛፍና ከቅድስቲቱ ከተማ እግዚአብሔር ዕድሉን ያጐድልበታል።» የዮሐንስ ራእይ 22፥18–19።

በመሠረቱ ግዝቱ ከኦሪት ዘፍጥረት እስከ ዮሐንስ ራዕይ ላሉት ቅዱሳት መጻሕፍት የተነገረ አለመሆኑን ስለ መጽሐፍ ቅዱስ ጠለቅ ያለ እውቀት መኖርን አይጠይቅም መጠነኛ ግንዛቤ ያለው ሁሉ የሚረዳው እውነታ ነው። ምክንያቱም በአሁን ጊዜ በአንድ ጥራዝ እንደ አንድ ወጥ መጽሐፍ ሆኖ በእያንዳንዳችን እጅ የሚገኘው

[1] Resurrecting the Dead Sea Scrolls

መጽሐፍ ቅዱስ በአንድ ዘመንና በአንድ ፀሐፊ የተጻፈ አለመሆኑን መጽሐፍ ቅዱስን የሚያነብ ሁሉ ይረዳዋል።

የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉት ከክርስቶስ ልደት በፊት ሲሆን የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት ደግሞ ከክርስቶስ ልደት በኋላ ነው። ሌላው ቀርቶ የሐዲስ ኪዳን መጻሕፍት እንኳን በአንድ ወቅት በአንድ ጸሐፊ አልተጻፉም። እንግዲህ እውነቱ ይሄ ከሆነ የዮሐንስ ራእይን ማጠቃለያ ለሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል አድርጐ መናገር አላዋቂነትን መናገር ነው።

ማስጠንቀቂያው ለዮሐንስ ራእይ ብቻ የተነገረ መሆኑን ለመገንዘብ ካስፈለገ ቃሉን ደግሞ ደጋግሞ ማንበቡ ብቻ በቂ ነው፥ «በዚህ መጽሐፍ የተጻፈውን <u>የትንቢት ቃል</u>» «...ማንም በዚህ <u>በትንቢት መጽሐፍ</u>» መጽሐፍ ቅዱስ የትንቢት መጽሐፍ ብቻ አይደለም የዛሬ ሁለት ሺ ዓመት በክርስቶስ የተገኘውን የቤዛነት ሥራ እንደዚሁም የጥንታውያን የእስራኤልን ታሪክ እንዲሁም የሐዋርያትን ሥራ የሚገልጽም ነው። እንግዲህ በዚህ የትንቢት መጽሐፍ ማለቱ ለዮሐንስ ራእይ ብቻ የተነገረ መሆኑን የሚያስገነዝበን ነው። ምክንያቱም ዮሐንስ ያየው ራእይ ሙሉ ለሙሉ ማለት ይቻላል መጭውን ጊዜ የሚገልጽ ነው።

የግዝቱ ምክንያት

በዮሐንስ ራእይ መደምደሚያ ላይ የሠፈረው ግዝታዊ ቃል የተጻፈበት የራሱ የሆነ ምክንያት አለው።

ዮሐንስ በኤፌሶን የምሥራቹን ቃል (ወንጌልን) በማስተማሩ የተነሣ ወደ ደሴተ ፍጥሞ ይጋዛል። በዚያም ብቻውን ሳለ ወንድሞቹ ሁሉ በየሀገረ ስብከታቸው ጸንተው ያስተምራሉ የኔ ማስተማር ፈቃድህ ባይሆን ነው ብሎ ወደ ፈጣሪው ቢያመለክት የበለጠ ጸጋ ተሰጥቶት የጥጦስ፣ የሐሳዊ መሢሕ፣ የምጽአት ነገር ተገልጾለት ጽፏል። ጌታ ጥቂት ሲሹ ብዙ መግለጥ ልማዱ ነውና። «ሐዲስ ሰማይና ሐዲስ ምድርም አየሁ» በማለት የመንግሥተ ሰማይ ነገር ተገልጾለት ጽፏል። ይህንንም መጭውን ጊዜ የሚያመለክታቸውን ትንቢታዊ ቃል የሠፈረበትን ጽሑፍ ለሰባቱ መንፈሳውያን ከዋክብት

(ኤጲስ ቆጶሳት) ሰዶላቸው እንደዚሁም የዚሁኑ ራእይ ሌላ ግልባጭ (ኮፒ) ለሐዋርያት ሰዶላቸዋል። ሐዋርያትም ከሰማንያ አሐዱ (81) መጽሐፍ አንዱ ራእየ ዮሐንስ ነው ብለው ለቀሌምንጦስ (የቅዱስ ጴጥሮስ ደቀመዝሙር ነው) ሰደውለታል (ሰጥተውታል) ይህም ሲነበብ ሲተረጐም ሁለት መቶ ሰባ ስድስት ዘመን ኑሯል።

በሁለት መቶ ሰባ ስድስት ዘመን ዲዮቅልጥያኖስ መክሰምያኖስ የሚባሉ ሁለት አላውያን (ከሀዲያን) ነገሥታት ተነሥተው «አብያተ ክርስቲያናት ይዘጉ ይጥፉ የጣዖት ቤቶች ይከፈቱ ይሠሩ» ብለው አዋጅ አወጁ በአዋጁ መሠረት ብዙ ቤተክርስቲያናት በእሳት ተተኩሱ ፈረሱ። ክርስቲያኖችም እንደ በግ ታረዱ ሰውነታቸው እንደ ሸንኩርት ተቀረደደ ደማቸው እንደ ውኃ ፈሰሰ ቅዱሳት መጻሕፍትም ፈለሱ። ክርስቲያኖች እኛ ብናልፍ ሌላ ይተካል መጻሕፍቶቻችን ግን መተኪያ የላቸውም በማለት ቅዱሳት መጻሕፍትን ይዘው በየዋሻው በየፍርኩታው ተንከዋረሩ። የቤተክርስቲያንን መፈተንዋን እንጂ መጥፋትዋን የማይሻ ጌታ ዘመነ ድዮቅልጥያኖስን አሳልፎ ደገኛ ዘመን አመጣ መፍቀሬ ሃይማኖት ቈስጠንጢኖስ በሮም ነገሠ እርሱም የዲዮቅልጥያኖስን አዋጅ በአዲስ አዋጅ ሻረው «አብያተ ክርስቲያናት ይከፈቱ ይታነጹ የጣዖታት ቤት ይዘጉ ይፍረሱ መጻሕፍት ከፈለሱበት ቦታ ይፈለጉ» አለ በዚህን ጊዜ በየዋሻው ሲንከራተቱ የነበሩ ክርስቲያኖች መጻሕፍቶቻቸውን ይዘው ብቅ ብቅ ማለት ጀመሩ።

በ325 ዓ.ም አርዮስ የተባለ መናፍቅ በጌታችን በመድኃኔታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ የክህደት ትምህርት በማስተማሩ ኒቂያ በተባለችው ቦታ ጉባኤ ተካሄደ ከየዓለማቱ የተሰበሰቡት የሃይማኖት አባቶች 318 ሊቃውንት (ሠለስቱ ምዕት) የአርዮስን ክህደት አውግዘው ሃይማኖት መልሰው/አቅንተው በሚለያዩበት ጊዜ ለመጻሕፍቱ ሁሉ አርእስት ሰጥተዋል በዚህ ጊዜ ራእየ ዮሐንስን አጥተውታል። ከሰማንያ አሐዱ መጻሕፍት አንዱ ራእየ ዮሐንስ ነበር ጠፋ ብለው በአርእስት ጽፈውታል በምን አውቀው ቢሉ ሐዋርያት በአርእስት ጽፈውት አግኝተው። በሌላ በኩል ከሐዋርያት ሲያያዙ የመጡ እነ አቡሊዲስ እነ ዲዮናስዮስ ነግረዋቸው።

ይህ በሆነ በመቶ አምሳ ዘመን ዮሐንስ አፈወርቅ በቁስጥንጥንያ ሊቀ ጳጳስነት ተሾመ። ንጉሡ አርቃድዮስ ይባላል ንግሥቲቱም አውዶክስያ ትባላለች። ይህቺ ንግሥት በገንዘብ ፍቅር ልቦናዋ የነደደ የድሆችን ኃብት የምትነጥቅ የስስት ጾር ልብዋን ቀስፎ የያዛት ሴት ነበረች።

አንድ ቀን የአንዲትን ደኃ ሴት ርስትዋን ቀማቻት። ይህችም ድሃ ወደ ዮሐንስ አፈወርቅ (ሊቀ ጳጳስ ነውና) ሄዳ ንግሥቲቱ ርስቴን ቀማችኝ ብላ ትነግረዋለች። እርሱም ለወንጌል ያደረ ከሰው ይልቅ እግዚአብሔርን የሚፈራ ሊቀ ጳጳስ ነበርና ወዲያው ተነስቶ ወደ ቤተመንግሥት ያመራል። ንግሥቲቱንም ባገኛት ጊዜ «የድሀዋን ርስት ለምን ቀማሻት መልሽላት» ይላታል ንግሥቲቱም «እንዲሁ አልቀማሁአትም ምትኩን ሰጥቻት ነው» አለች ዮሐንስ አፈወርቅም ወደ ድኃዋ ፊቱን መልሶ እውነት ነው ወይ? ብሎ ይጠይቃታል። የእኔ ርስት ለከተማ አቅራቢያ ነው በዚያውም ላይ ከዓመት ሦስት ጊዜ ያፈራል ልጆቼን ርስት ነቅያቸው አልሞትም» አለችው እርሱም ወደ ንግሥቲቱ ፊቱን መልሶ ፈቃደኛ አይደለችም ያለውዴታዋ በግድ በኃይልሽ (በሥልጣንሽ) ተጠቅመሽ ይህን ልታደርጊ አትችይምና መልሽላት አላት።

በዚህን ጊዜ አውዶክስያ ፊትዋ ተለዋወጠ አራስ ነብርም ሆነች ሃገሩን የምንገዛውኮ እኛ ነን የወደድነውን የፈቀድነውን ልናደርግ መብት አለን አንተን እዚህ ውስጥ የሚያገባህ የለም ብላ በቁጣ ቃል ተናገረች እርሱም «እንግዲያውስ ቤተ ክርስቲያን እንዳትገቢ ከምእመናን አትገናኚ ሥጋውን ደሙን አትቀበይ» ብሎ አወገዛት።

ቆጵሮስ ወዳለው ወደ ኤጲፋንዮስ ዘንድ መልእክት ልካ ኤጲፋንዮስን ታስመጣና «ተመልከት ዮሐንስ አፈወርቅ የሚያደርገውን እያውቅ ለአንዲት ድሀ ብሎ በማይገባ ነገር አወገዘኝ እንግዲህ ያለፈውን የዲዮቅልጥያኖስን ዘመን እንዲመለስ ላደርግ ነው» አለችው ይህ አባት ወደ ዮሐንስ አፈወርቅ በመሄድ «ወንድሜ ለምን አወገዝሃት ሰውኮ በአንድ ጊዜ በምግባር ፍጹም ሊሆን አይችልም እያደረ ነው የሚስተካከለው። በዚህም ላይ ደግሞ ጣዖት አቆማለሁ ያን የቀደመ የመከራ ዘመን መልሼ አመጣዋለሁ በማለት እየዛተች ነውና በምክር ብናደርገው ከግዝትዋ ብትፈታት ጥሩ

ይመስለኛል አለው። ክርስቲያኖች እፎይ ብለው ሳለ ተመልሶ መከራ ሊመጣባቸው ትወዳለህ?» ብሎ ሊያግባባው ሞከረ። ዮሐንስ አፈወርቅም ንግሥቲቱ ራስዋን ከእግዚአብሔር በላይ አድርጋ ሰሪ አድራጊ ፈጣሪ ሆና መታየትዋ ስላናደደው «ጣዖት ብታቆም ለራስዋ ይባስት እሷ በገሃነም ስትቃጠል ትኖራለች ጌታም ሁሉም በየርስቱ ይኑር ብሏል ስለዚህ የድኃይቱን ርስት ካልመለሰችላት በፍጹም ከግዝትዋ አልፈታትም ይላል።

በዚህ ጊዜ አውዶክስያ በዮሐንስ አፈወርቅ ላይ የነገር መረብዋን መተብተብ ጀመረች ዮሐንስ አፈወርቅ በጥፋታቸው ከስልጣናቸው የሻራቸው ስምንት ኤጲስ ቆጶሳት ነበሩና እነርሱን ሰብስባ ፍረዱኝ አለቻቸው እነርሱም አድርባዮችና በዮሐንስ አፈወርቅ ላይም ጥላቻ ስለነበራቸው «ንጉሠ ነግሥት ሲዘልፍ የማያፍር እንደበት ይጋዝ በቃ» ብለው ፈረዱበት። እርሷዋም አሳስራ ደሴተ አጥራክያ ወደምትባል ደሴት አግዛዋለች።

ዮሐንስ አፈወርቅ መጻሕፍት መመልከትን የሚያዘወትር ነበርና በደሴቱ ውስጥ ያሉትን መጻሕፍት ሲያገላብጥ ሲያነብ የዮሐንስ ራእይን አግኝቶታል ወደዚህ ደሴት እንዴት ሊገባ ቻለ? ለሚለው ጥያቄ የተሰጠው መልስ በዲዮቅልጥያኖስ ጊዜ መጻሕፍት በፈለሱ ጊዜ ክርስቲያኖች ወደዚህ ደሴት አግብተውታል የሚል አመለካከት አለ። በሀገራችን በግራኝ አህመድ ወረራ ጊዜ መጸሕፍት ዳጋ በተባለው በጣና በሚገኘው ደሴት እንዲሁም ዝዋይ ባለው ደሴት ገብተው እንደ ነበር ማለት ነው።

አንዳንዶቹ አባቶች ደግሞ ይህ ዮሐንስ አፈወርቅ በደሴት ሳለ ከሰማንያ አሐዱ አንዱ የዮሐንስ ራእይ ሆኖ ሳለ መጥፋቱ ከልብ ያሳዝነው ስለነበር ወደ እግዚአብሔር በጸሎት ቢያመለክት ንባቡ ከነትርጓሜው ተገልጾለት ጽፏል በዚህም ሐዲስ ዳንኤል ተብሏል። ዳንኤል የናቡከደነጾር ሕልም ከነትርጓሜው ተገልጾለት እንደ ተናገረ።

ያም ሆነ ይህ የጠፋው የዮሐንስ ራእይ በዮሐንስ አፈወርቅ በመገኘቱ ይህ ሊቀ ጳጳስ በፍጻሜው ላይ አንድ ማስጠንቀቂያ ማስፈር እንዳለበት ስለተረዳ። በራእይ መጽሐፍ መደምደሚያ ላይ እንዲህ የሚለውን የግዝት ቃል አስተላለፈ።

ዮሐንስ ወንጌላዊ ያየው ጥቂት ነበር አሁን ዮሐንስ አፈወርቅ ጨምሮበታል ብሎ ከዚህ መጽሐፍ አንዲት ቃል የሚያጉድል ቢኖር እግዚአብሔር በልጅነት ከሚገኝ ክብር ዕድል ፈንታውን ጽዋ ተራውን ያጉድልበታል። እንዲከፍልበትም እኔ ምስክሩ ነኝ ምክንያቱም ዮሐንስ ወንጌላዊ ካየው ውጭ የጨመርኩበት የለምና። እንዲሁም ዮሐንስ አፈወርቅ ያየው ብዙ ነበረ የኋላ ሰዎች ከፍለውታል ብሎ የሚጨምር ቢኖር የቀረ አለ ብሎ የሚጨምር የተጨመረ አለ ብሎ የሚቀንስ ወዮለት።

የሚለውን ግዝታዊ ቃል አስፍሯል ይህን ያደረገበትም ምክንያት በአጉል መራቀቅ በኋላ የሚነሱ አንዳንድ ሰዎች ዮሐንስ ወንጌላዊው ባየው ራእይ ላይ እንዲህ የሚል ነበር። ዮሐንስ አፈወርቅ አገኘው በተባለው መጽሐፍ ላይ ግን ይህ የለም። ስለዚህ መጨመር አለበት ብለው እንዳይጨምሩ የተጨመረም አለ ብለው እንዳይቀንሱበት ትክክለኛው የዮሐንስ ወንጌላዊ ራእይ መሆኑን ያልተጨመረበት ያልተቀነሰበት መሆኑን ሊያረጋግጥ ብሎ ነው።

«እጅግ የተወደድህ ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ መድኃኒታችን አለኝታችን፣ ኃይላችን መሆንህን የሚያስተምሩንን የሚያሳውቁንን በድቅድቅ ጨለማም እንዳንጓዝ የዚህ ዓለም ብርሃን ሆነው መንገድህን የሚያሳዩን ቅዱሳት መጻሕፍትን ስናነብ ምሥጢራቸው እንዲረዳንና ከስህተት ዳጥ እንዳንወድቅ ትጠብቀን ዘንድ አንተን በወለደች በቅድስተ ቅዱሳን በንጽህት ቅድስት ድንግል ማርያም ስም እንለምንሃለን። የጸጋ ሁሉ ምንጭ+ አንተ ብቻ ነህና ጸጋህን አጐናጽፈን በምሕረትህ አድነን አሜን»

ምዕራፍ ሁለት

ምሥጢረ ሥላሴ

ሥላሴ ማለት ሦስትነት ማለት ነው። እግዚአብሔር አምላክ አንድ ሲሆን ሦስት ሦስት ሲሆን አንድ ነው። የእግዚአብሔር ነገር ከፍጡራን ህሊና በላይ በመሆኑ ስለ እርሱ ባሕርይ (Essence) ስንናገር ከስነፍጥረት ህግ ጋር አንድ አድርገን ወይም ከእኛ እውቀት ጋር አነጻጽረን ልንናገር አንችልም። አንዳንድ ሰዎች በእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ላይ ያላቸውን ተቃውሞ በሌላው አግኝ ህሊና ላይ ለመቅረጽና ከዚህ የድኅነት መንገድ ለማስወጣት የሰው አእምሮ በሂደት ካገኘው የቁጥር ስሌት (Mathematical Logic) ጋር ለማነጻጸር ሲሞክሩ ይታያሉ። በሒሳብ ሕግ የእግዚአብሔርን ህልውና ልንረዳም ሆነ ልንገነዘብ ያስቸግራል ምክንያቱም የሒሳብን ሕግ የፈጠረው የሰው አእምሮ ነው የሰውን አእምሮ የፈጠረው ደግሞ እግዚአብሔር ነው። ስለዚህ እግዚአብሔር ከሰው አእምሮ በላይ ነው። ዳሩ ግን ይህ ገናና አምላክ ኢምንት የሆነው የሰው ፍጥረት ማንነቱን እንዲያውቅ እንዲረዳ ከመሻቱ የተነሣ ማንነቱን በተለያየ ሁኔታ ሲገልጥለት መኖሩ በቅዱሳት መጻሕፍት የሚገኝ እውነት ነው።

እንግዲህ እግዚአብሔር አንድም ሦስትም ነው፤ ይህ የእግዚአ ብሔር ሦስትነት ልዩ ሦስትነት ነው። ሦስት ብቻ ተብሎ አይቆምምና ሦስት ሲሆን አንድም ነው። ስለዚህ የፍጥረታት ባለቤት እግዚአብሔር አምላክ የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት በመሆኑ ሥላሴ ይባላል። የአንጾኪያ ሊቀጳጳስ ቅዱስ ባስልዮስ ሲያስተምር «እኔስ እግዚአብሔር ባልኩ ጊዜ የምናገረው ስለ አብ ስለ ወልድ ስለ መንፈስ ቅዱስ ነው» ብሎ መስክሯል።

እኛም እንግዲህ በእግዚአብሔር መንፈስ ተቃኝቶ ቅዱሳት መጻሕፍትን መሠረት አድርጎ ቅዱስ ባስልዮስ የተናገረውን ቃል በመያዝ እግዚአብሔር ስንል ሥላሴ ሥላሴ ስንል እግዚአብሔር ማለታችን እንደሆነ ልንገልጽ እንወዳለን። ይህም ትምህርት

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በስፋትና በምልዓት ተጽፎ የምናገኘው መሠረታዊ የክርስትና ትምህርት ነው።

አንድነት በሦስትነት፤ ሦስትነት በአንድነት እንዴት?

እግዚአብሔርን አንድ ነው ስንል በመለኮት በባሕርይ በአገዛዝ በሥልጣን ይህን ዓለም በማፍጠርና በማሳለፍ በመሣሠሉት ነው።

መጻሕፍት እግዚአብሔር በመለኮቱ አንድ መሆኑን ሲመሰክሩ «እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው አንተም አምላክህን እግዚአብሔርን በፍፁም ልብህ በፍጹም ነፍስህ በፍጹምም ኃይልህ ውደድ» ዘዳ.6፥4።

በማለት የእግዚአብሔርን መለኮታዊ ባሕርይ አንድ መሆን ይገልጻሉ። እግዚአብሔር አምላክህ አንድ እግዚአብሔር ነው ሲል ሦስትነት የለውም ማለቱ አለመሆኑን መጻሕፍት በየቦታው የሚመሰክሩት በመሆኑ በሚቀጥሉት አንቀጾች የሚገለጽ ነው።

ፍጥረታትን የፈጠረ በመለኮት አንድ የሆነ እግዚአብሔር መሆኑን መጻሕፍት ይናገራሉ «እግዚአብሔር ሰማይና ምድርን ፈጠረ...» ዘፍ.1፥1–26። «አቤቱ አንተ ከጥንት ምድርን መሠረትኸ ሰማያትም የእጅህ ሥራዎች ናቸው» መዝ.101፥25። «እግዚአብሔር እንዲህ ይላል ሰማይ ዙፋኔ ነው ምድርም የእግሬ መረገጫ ናት የምትሠሩልኝ ቤት ምን ዓይነት ነው? የማርፍበትስ ስፍራ ምንድር ነው እነዚህን ሁሉ እጄ ሠርታለችና እነዚህ ሁሉ የእኔ ናቸው» ኢሳ.66፥1።

ከላይ የተጠቀሱት ሁሉ እግዚአብሔር በመለኮታዊ ባህርይ አንድ መሆኑን የሚያስረዱ ናቸው። ለፍጥረት ሁሉ ፈጣሪው አንድ ነው እንጂ ሁለት ወይም ሦስት አይደለም። ሦስት ፈጣሪዎች ቢኖሩማ ኖሮ ሥነ ፍጥረቱ ሁሉ ያማረ የተዋበ ባልሆነ ነበር እንደዚሁም እርስ በርሱ ተጠፋፍቶ ባለቀ ነበር። ዳሩ ግን የሁሉ ፈጣሪ አንድ መለኮት በመሆኑ ሁሉም ሥርዓትንና ሕግን ጠብቀው ሲኖሩ እናያለን።

ከመነሻችን እግዚአብሔር የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት መሆኑን ገልጸናል። አንድ ነው ስንል እንግዲህ በቅዱስ መጽሐፍ

እንደተገለጸው ሁሉ በመለኮት፥ በሕልውና «እኔና አብ አንድ ነን» ዮሐ.ወን.14፥10። ባለው መሠረት ነው በአገዛዝ በሥልጣን ይህን በመሳሰለው ሁሉ እግዚአብሔር አንድ ነው።

የእግዚአብሔር አንድነቱን በዚህ ዓይነት መልኩ ከተረዳንና ከተገነዘብን የሦስትነትን ነገር ወደ መመልከት እንገባለን። የብዙዎቹ ችግር የእግዚአብሔርን ልዩ ሦስትነት ያለመረዳት ነውና።

ልዩ ሦስትነት

እግዚአብሔር በመለኮት በህልውና አንድ ሲሆን ዳሩ ግን በአካል፥ በስም፥ በግብር ሦስት ነው።

አካል:- ከራስ ፀጉር እስከ እግር ጥፍር ድረስ ያለውን ያመለክታል። ገጽን መልክዕን አቋምን ያሳያል።

ሀ. ገጽ ሲል ልብስ የማይሸፍነውን ካንገት በላይ ያለውን መገለጫ መታወቂያን ግንባርን ያመለክታል።

ስለዚህ የሰው መታወቂያው መግለጫው ካንገቱ በላይ ያለ ፊቱና ግንባሩ ስለኾነ አንድ ሰው ፊቱን ቢሸፍን ወይም ካንገቱ ላይ ተቆርጦ ካንገት በላይ ያለው አካል ቢጠፋና ካንገቱ በታች ያለው አካል በሙሉ ቢታይ ማን እንደኾነ ሊታወቅ አይችልም። የገጽ ትርጓሜ መግለጫ መታወቂያ ማለት ነው።

ለ. መልክዕ በምንልበት ጊዜ ቀይ ጥቁር የሚለው ይከተለዋል። ኅብርን መልካም ክፉ ማለት ሲከተለው ደግሞ ቅርፅን ደም ግባትን ያመለክታል። ይኸውም ቀይ መልክ ጥቁር መልክ ወይም መልከ መልካም፥ መልከ ክፉ እንደማለት ነው።

እነዚህ ከዚህ በላይ የተዘረዘሩት ኹሉ የአካልን ስልት ስልቱን የሚያሳዩ አነጋገሮች ናቸው እንጂ ሌላ አይደሉም አካል በመባል ይጠቃለላሉ።

ስም:- ስም የሚለው ግን ከራስ ጠጉር እስከ እግር ጥፍር ያለው ያንድ ሰው አካል ከሌላው ሰው አካል ተለይቶ ማን እንደኾነ ታውቆ የሚጠራበት ነገር ነው እንጂ ራሱ አካል አይደለም።

ለምሳሌ አዳም፣ ሴት፣ ኖኅ፣ አብርሃም እንደማለት ነው ይህ የተጸውዖ ስም ይባላል። ደግሞ ከዚህ ሌላ የአካል የግብር ስም አለ።

የአካል ስም :- ሲባል ሰው፣ ላም፣ ፈረስ፣ በግ፣ አንበሳ እንደ ማለት ነው ሰውም ላምም በግም ፈረስም አንበሳም ቢኾኑ ይህን ስም የሚያገኙት አካል ሲገኝ ነው እንጂ ኖረው ኖረው የሚያገኙት አይደለምና። ስለዚህ ይህን የመሳሰለው የአካል ስም ይባላል።

የግብር ስም :- ሲባል የሥራቸውን ጠባይ የሚገልጽ ነው። ሥዕል የሚሥለው ሠአሊ የሚጽፈው ጸሐፊ የሚነግደው ነጋዴ የሚያርሰው ገበሬ የሚያስተምረው አስተማሪ ሥራውን ቢተው ግን ነበረ ከመባል በቀር በዚህ ስም ሊጠራበት አይችልም። ለምሳሌ ቀድሞ ገበሬ የነበረ አሁን ግን ግብርናውን ፈጽሞ የተወን ሰው ገበሬ ነበር ይባላል እንጂ ገበሬ ነው አይባልም። ስለዚህ ይህን የመሳሰለው ስም የግብር ስም ይባላል።

ከላይ እንደተዘረዘረው ኹሉ ለአብ ፍጹም አካል ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ አለው ለወልድም ፍጹም አካል ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ አለው ለመንፈስ ቅዱስም ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክ ፍጹም አካል አለው።

በዚህ ሥላሴ ፍጹም ሦስት ናቸው። አንድ ሰው የራሱ የሆነ አካል እንዳለው ሁሉ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስም የራሳቸው የሆነ ፍጹም አካል አላቸው።

ለሥላሴ የአካል ስም፣ የአካል ግብር ስም፣ አካላት በህልውና የሚገናዘቡበት የባሕርይ ከዊን ስም አላቸው።

የአካል ስም :- የአካል ስም ማለት አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ነው። ሰው ሰው መባልን የሚያገኘው አካሉ ሲገኝ እንደኾነ ሁሉ እንደዚሁም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚባለው ስም ምንም እንኳን ሥላሴ በዚህ ጊዜ ተገኙ የሚባልበት ጊዜ ባይኖር፣ ጥንት መሠረት ሳይኖረው ቅድመ ዓለም ሲኖር የኖረ ነው እንጂ እንደ ተጸውዖ ስም ኖሮ ኖሮ የወጣ ስም አይደለም።

ወይም ሰው ኖሮ ኖሮ ልጅ ሲወልድ አባት እንዲባል አብም ከወልድ ቀድሞ ኖሮ ኖሮ ወልድን ወልዶ አብ የተባለ አይደለም። ወልድም ልጅ ካባቱ በዘመን ወደ ኋላ ኾኖ ኖሮ ኖሮ በእናቱ ማኅፀን ተጥሎ ፅንስ ሽል ሲባል ኖሮ ከ9 ወር በኋላ ሲወለድ ልጅ እንዲባል ከአብ በዘመን ወደኋላ ኾኖ ኖሮ ኖሮ ተወልዶ ወልድ የተባለ አይደለም። የመንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ።

የአካል ግብር ስም :- ወላዲ፣ ተወላዲ፣ ሠራጺ ማለት የአካል ግብር ስም ነው። የአካል ግብር ስም ማለትም አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያሠርፅ (ቢያወጣ) ወላዲ አሥራጺ ተባለ። ወልድም ከአብ ቢወለድ ተወላዲ ተባለ። መንፈስ ቅዱስም ከአብ ቢሠርፅ ሠራጺ ተባለ ማለት ነው። አብ ተለውጦ ወልድ መንፈስ ቅዱስ እንዳይኾን እንዳይባል ወልድም ተለውጦ አብ መንፈስ ቅዱስ እንዳይኾን እንዳይባል መንፈስ ቅዱስም ተለውጦ አብ ወልድ እንዳይኾን እንዳይባል ወላዲነት፣ አሥራጺነትም ከአብ ወጥቶ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ተወላዲነትም ከወልድ ወጥቶ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ሠራጺነትም ከመንፈስ ቅዱስ ወጥቶ በአብ በወልድ የሚሠራ ግብር አይደለም ስለዚህ ይህ ስም ሦስቱ የሚለያዩበት ነው እንጂ የሚገናዘቡበት ወይም አንድ የሚኾኑበት ስም አይደለም።

የባሕርይ ከዊን ስም :- አካላት በህልውና የሚገናዘቡበት የባሕርይ ከዊን ስም አላቸው። የባሕርይ ከዊን ስም የምንለው ልብ፣ ቃል እስትንፋስ፣ መባል ነው። ይኸውም ተከፍሎ (መከፈል) ተፈልጦ (መለያየት) በሌለበት ባንዲት ባሕርይ ያለ የከዊን (የሁኔታ) ስም ነው። እርሱም ልዩነት ሳለበት አንድነት፣ አንድነት ሳለበት ልዩነት አለበት። ልዩነቱ በከዊን (ሁኔታ) ሲሆን፣ አንድነቱ በህልውና መገናዘብ ነው። ይህንንም በነፍስ ሁኔታ (አኳኋን) ልንረዳውና ልንገነዘበው እንችላለን።

ነፍስ በአካሏ አንድ ስትኾን ሦስት ከዊን አላት ይኸውም ልብ ቃል እስትንፋስ መሆን ነው። የልብነቷ ከዊን (ሁኔታ) ቃልን እስትንፋስን አስገኝቶ እውቀት ይኾናል የቃልነቷ ከዊን ከልብነቷ ከዊን ተገኝቶ ከሥጋ ምላስ ጋር ተዋሕዶ ንባብን ይሰጣል፣ የእስትንፋስነቷ ከዊን ከልብ መንጭቶ ዐየርን በማውጣት በማግባት ሕይወት ይኾናል።

የሥላሴም ከዊን እንደዚሁ ነው አንዲት የምትኾን ባሕርየ መለኮት ሦስት ከዊን ስላሏት የልብነቷ ከዊን አብ ነው:- አብ በልብነቱ ቃል የተባለ ወልድን እስትንፋስ የተባለ መንፈስ ቅዱስን አስገኝቶ ለራሱና ለወልድ ለመንፈስ ቅዱስ አውቀት ይኾናል። የቃልነቷ ከዊንም ወልድ ነው። ወልድ በቃልነቱ ከዊን ልብ ከተባለ ከአብ ተወልዶ ለራሱና ለአብ ለመንፈስ ቅዱስ ንባብ ይኾናል።

የእስትንፋስነቷ ከዊንም መንፈስ ቅዱስ ነው መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነቱ ከዊን ልብ ከተባለ ከአብ ሠርፆ (ወጥቶ) ለራሱና ለአብ ለወልድ ሕይወት መኾን ነው። የነፍስ የልብነቷ ከዊን በልብነቱ የቃልነቷም ከዊን በቃልነቱ የእስትንፋስነቷ ከዊን በእስትንፋስነቱ ጸንቶ ከመኖር በቀር የልብነቷ ከዊን ወደ እስትንፋስነት ወደ ቃልነት፥ የቃልነቷም ከዊን ወደ ልብነት ወደ እስትንፋስነት የእስትንፋስነቷም ከዊን ወደ ልብነት ወደ ቃልነት እንደማይለወጥ እንደማይቀላቀል ያንዲት ባሕርየ መለኮት ከዊንም እንደዚሁ የልብነቷ ከዊን በአብ የቃልነቷ ከዊን በወልድ የእስትንፋስነቷ ከዊን በመንፈስ ቅዱስ ጸንቶ ይኖራል እንጂ አይለወጥም አይቀላቀልም።

የከዊን ሦስትነት አንድነት ሳለበት ልዩነት አለበት መባሉ ለዚህ ነው ሁለተኛም ቃል፥ እስትንፋስ ከልብ ቢገኙም ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው ከልብ ሳይለዩ ህልዋን ኾነው እንዲኖሩ ወልድና መንፈስ ቅዱስም በቃልነትና በእስትንፋስነት ከዊን በልብነት ከዊን ካለ ከአብ ቢገኙ ተከፍሎ ተፈልጦ ሳይኖርባቸው በአብ ህልዋን ኾነው ይኖራሉ እንጂ ተከፍሎ ተፈልጦ (መለያየት) የለባቸውም ሥላሴ በህልውና አንድ ናቸው የሚያሰኘው ምሥጢር ይህ ነው።

ከላይ የተዘረዘረውን አጠር መጠን ባለ ሁኔታ ለመግለጽ እግዚአብሔር በመለኮታዊ ባሕርይ በህልውና በመፍጠር በስልጣን አንድ ነው።

በስ፦ በግብር በአካል ሦስት ነው:—

በስም — አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ይባላል ማቴ 28፥19።

በአካል — ለአብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው ለወልድና ለመንፈስ ቅዱስም እንዲሁ።

በግብር:- አብ ወላዲ (አባት)፣ ወልድ ተወላዲ (ልጅ) መንፈስ ቅዱስ ሠራጺ (የወጣ)

አብ ወልድን ቢወልድ መንፈስ ቅዱስን ቢያሠርጽ እንጂ አይወለድም አይሠርጽም (አይወጣም) ወልድም ቢወለድ እንጂ አይወልድም አያሠርጽም አይሠርጽም መንፈስ ቅዱስም ቢሠርጽ እንጂ አይወልድም አይወለድም አያሠርጽም።

የሥላሴ ምሳሌ

በመሠረቱ ምሳሌ ከሚመስልለት ነገር እንደሚያንስ በሁሉም ዘንድ የታወቀ በመሆኑ ለሥላሴ ምሳሌ አድርገን ከስነ ፍጥረት የምናቀርባቸው ሁሉ ፍጹም የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት ይገልጣሉ ለማለት ሳይሆን መጠነኛ ግንዛቤ ይሰጣሉ በማለት ነው አስቀድመን ይህን ካስገነዘብን አበው ለምሥጢረ ሥላሴ ምሳሌ አድርገው ያቀረቡአቸውን ለመግለጽ እንወዳለን።

፩ኛ. ሥላሴ በነፍስ ይመስላሉ

ለሥላሴ ምሳሌነት ከሰው ነፍስ የበለጠ ምሳሌ አይገኝም ምክንያቱም እግዚአብሔር ራሱ ሰውን በመልኩና በአርአያው መፍጠሩን ገልጾአልና ሰው እግዚአብሔርን የሚመስለው በነፍሱ ነው። ዘፍ.1፥26።

ነፍስ በአካልዋ አንድ ስትኾን በኪዊን (በሁኔታ) ሦስት ናት። ይኸውም ልብ መኾን፣ ቃል መኾን እስትንፋስ መኾን ነው። ልብ ቃል እሳት ንፋስ የነፍስ ባሕርያት ናቸው። ነፍስ በአካልዋ አንድ ስትሆን ሦስት ባሕርያት አሉአት። የነፍስ አካልዋ አንድ እንደሆነ ሁሉ ሥላሴም በመለኮት በባሕርይ በሕልውና አንድ ናቸው። አካልዋ አንድ የሆነ ነፍስ ሦስት ከዊን እንዳላት ሁሉ ሥላሴም በመለኮት አንድ ሲሆን በአካላት ሦስት ናቸው።

ነፍስ በአካሏ ከሦስት የማትከፈል አንዲት ስትኾን በባሕርይዋ እንደ ሥላሴ ሦስት ከዊን አላት። በባሕርይዋ ያለ ሦስት ከዊን አካሏን

ከሦስት እንደማይከፈለው ሁሉ በሥላሴ ባሕርይ ያለ ሦስት ከዊንም ባሕርየ ሥላሴን፥ መለኮተ ሥላሴን ከሦስት አይከፍለውም።

በባሕርይዋ ሦስት ኪዊን (ሁኔታ) ያላት ነፍስ (ሦስት የነፍስ ከዊን ከላይ የተጠቀሱት ልብነት፣ ቃልነት፣ ሕይወትነት ናቸው)። አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት እንደማትባል ሁሉ ሦስት ከዊን ያላት መለኮተ ሥላሴ ባሕርየ ሥላሴም አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት አትባልም።

በልብነቷ አብ በቃልነቷ ወልድ በእስትንፋስነቷ መንፈስ ቅዱስ ይመስላል ልብነቷ ቃልነትን እስትንፋስነትን ያስገኛል እንጂ ቃልነቷ ወይም እስትንፋስነቷ ልብነቷን አያስገኝም።

እንደዚኹሉም ቃልነቷ እስትንፋስነትዋን እስትንፋስነትዋ ቃልነትዋን ሊያስገኝ አይችልም። እንዲሁም ማለት ቃል እስትንፋስ ከልብ ይመነጫል እንጂ ልብ ከቃል ከእስትንፋስ አይገኝም ቃልም እስትንፋስን እስትንፋስ ቃልን ሊያስገኝ አይችልም ማለት ነው።

እንደዚኹሉም በቃል የተመሰለ ወልድ በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስ በልብ ከተመሰለ ከአብ ይገኛሉ እንጂ አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይገኝም። በቃል የተመሰለ ወልድም በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን አያስገኝም። በእስትንፋስ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስም በቃል የተመሰለ ወልድን አያስገኝም። መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ይሠርፃል ማለት እስትንፋስ ከቃል ይመነጫል እንደ ማለት ነውና። መንፈስ ቅዱስን ከወልድም ይሠርፃል (ይወጣል) የሚሉ እጅግ በጣም መሳሳታቸውን ሊያውቁ ይገባል ጌታም መንፈስ ቅዱስ ከአብ ብቻ የሚሠርጽ መሆኑን ተናግሯል። ዮሐ.15፥26።

ሥላሴ በቅድምና እኩል ናቸው

አንዳንድ ሰዎች አብን ቀዳሚ ወልድን ተከታይ መንፈስ ቅዱስን ሠላሽ አድርገው የሚያቀርቡ አሉ። ይህ ፍጹም የተሳሳተ አመለካከት ነው። ሥላሴ በቅድምና አንድ ናቸው። ይህንንም ከላይ በመሰልነው በነፍስ ምሳሌነት ማየት ይቻላል።

ልብ ከቃል ከእስትንፋስ ጋር ባንድነት አንድ ጊዜ ይገኛል እንጂ ከቃል ከእስትንፋስ ቀድሞ መገኘት የለበትም ቃልም ከእስትንፋስ

ከልብ፥ እስትንፋስም ከልብ ከቃል ቀድሞ መገኘት የለባቸውም እንደዚኹሉም አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ ቀድሞ የተገኘበት ጊዜ የለም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም ቀድሞ የተገኘበት ጊዜ የለም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ወደኋላ አይኾንም።

2ኛ. ሥላሴ በፀሐይ ይመስላሉ

ለፀሐይ ክበብ፣ ብርሃን፣ ሙቀት አለው። በክበቡ አብ፣ በብርሃኑ ወልድ በሙቀቱ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። ክበቡ ሙቀትን ብርሃንን ያስገኛል እንጂ ብርሃን ሙቀትን ክበብን አያስገኝም ሙቀትም ክበብን ብርሃንን አያስገኝም።

እንደዚኹሉም በክበብ የተመሰለ አብ በብርሃን የተመሰለ ወልድን በሙቀት የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ያስገኛል እንጂ በብርሃን በሙቀት የተመሰሉ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በክበቡ የተመሰለ አብን አያስገኙትም።

ብርሃን ሙቀትን፣ ሙቀት ብርሃንን ሊያስገኝ እንደማይችል መንፈስ ቅዱስ ወልድን ወልድም መንፈስ ቅዱስን ሊያስገኝ አይችልም።

ክበብ ሲገኝ ብርሃን ሙቀት አብረው ይገኛሉ እንጂ ክበብ ቀድሞ ብርሃን ሙቀት ኋላ የሚገኙ አይደሉም።

እንደዚኹሉም ወልድ መንፈስ ቅዱስ እንደ አብ ቅድመ ዓለም ህልዋን ናቸው እንጂ አብ በዘመን ቀድሟቸው ኋላ የተገኙ አይደሉም። ክበበ ፀሐይ ብርሃንን ሙቀትን እየላከ መኖሩን ያስታውቃል እንጂ እንደ ብርሃን እንደ ሙቀት የሚላክ አይደለም።

እንደዚኹሉም አብ ወልድን መንፈስ ቅዱስን እየላከ ህልውናውን ይገልጻል እንጂ ለማንም የታየና የተገለጸ አይደለም። ዮሐ.1፥18።

ስለዚህ ቅዱሳት መጻሕፍት አብን ላኪ ወልድን ተላኪ መንፈስ ቅዱስንም ተላኪ እያሉ ይነግሩናል እንጂ በክበብ በብርሃን በሙቀት መቅደም መቀዳደም መከተል መከታተል እንደሌለባቸው በሥላሴም መቅደም መቀዳደም መከተል መከታተል የለባቸውም።

እንግዲህ ፀሐይ አንድ ስትሆን ሦስት ነገሮች ስላሏዋት ሦስት ፀሐይ እንደ ማትባል ሁሉ ሥላሴም በመለኮት አንድ ሲሆኑ በአካላት ሦስት ናቸው ዳሩ ግን በአካላት ሦስት በመሆናቸው ሦስት አምልክ አይባሉም አንድ አምላክ እንጂ አትናቴዎስ ሐዋርያዊ እንደተናገረ «አብ አምላክ ነው ወልድም አምላክ ነው መንፈስ ቅዱስም አምላክ ነው አንድ አምላክ እንላለን እንጂ ሦስት አማልክት አንልም።»

3ኛ. ሥላሴ በእሳት ይመሰላሉ

እሳት ሦስትነት አለው። ነበልባል፣ ዋዕይ (ሙቀት) ብርሃን። በነበልባሉ አብ፣ በብርሃኑ ወልድ፣ በዋዕዩ መንፈስ ቅዱስ ይመሰላሉ። ነበልባል ብርሃንን ዋዕይን (ሙቀትን) ያስገኛል እንጂ ብርሃንና ዋዕይ ነበልባልን አያስገኙትም ወይም ብርሃን ዋዕይን ዋዕይ ብርሃንን አያስገኝም እንደዚኹውም በነበልባል የተመሰለ አብ በብርሃን የተመሰለ ወልድን በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ያስገኛል እንጂ በብርሃን በዋዕይ የተመሰሉ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በነበልባል የተመሰለ አብን አያስገኙትም።

እንደዚኹውም ብርሃን ዋዕይን ዋዕይ ብርሃንን ሊያስገኝ እንደማይችል። በብርሃን የተመሰለ ወልድም በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅዱስን ወይም በዋዕይ የተመሰለ መንፈስ ቅድስ በብርሃን የተመሰለ ወልድን አያስገኝም።

ነበልባል ከብርሃን ከዋዕይ መቅደም መብለጥ እንደሌለበት ለብርሃንና ለዋዕይም ከነበልባል ማነስ ወይም ወደኋላ መኾን እንደሌለባቸው አብም ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይቀድምም አይበልጥም ወልድ መንፈስ ቅዱስም ከአብ አያንሱም በዘመን ወደኋላ አይሉም ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም መንፈስ ቅዱስም ከወልድ አያንስም በዘመን ወደኋላ አይልም።

አብ ላኪ ወልድ ተላኪ መንፈስ ቅዱስ ተላኪ በመባላቸውም ከላይ በፀሐይ ምሳሌነት እንደገለጥነው ነበልባል ብርሃኑን ፈንጥቆ ጨለማን በማራቁ፣ ዋዕዩን (መቀቱን) ልኮ በማሞቁ ህልውናውን (መኖሩን) እንዲያሳውቅ፣ የአብም ህልውናው በወልድ በመንፈስ

ቅዱስ ስለተገለጸ ነው እንጂ በሥላሴ መቅደም መቀዳደም መብለጥ መበላለጥ ኖሮባቸው አይደለም።

4ኛ. ሥላሴ በቀላይ (በባሕር) ይመሰላሉ

ባሕር ሦስት ነገሮች አሉት። እነዚህም ስፍሐት፥ ርጥበት፥ ሑከት (ማዕበል) ይባላሉ። ስፍሐቱ ጽንፍ እስከ ጽንፍ ያለው ነው። ርጥበቱ ከውኃው ጋር ያለው ነው። ሑከት የተባለው የባሕሩ እንቅስቃሴ ነው።

በባሕሩ ስፍሐት አብ ይመሰላል፣ በባሕሩ ርጥበት ወልድ ይመሰላል፣ በባሕሩ ሁከት መንፈስ ቅዱስ ይመሰላል። ይህ ሦስት ከዊን (ሁኔታ) ያለው ባሕር አንድ ባሕር ይባላል እንጂ ሦስት ባሕር እንደማይባል ሁሉ ሦስት ከዊን ያላት ባሕርየ ሥላሴ መለኮተ ሥላሴም አንዲት ብትባል እንጂ ሦስት አትባልም። እንደዚሁም ሥላሴ በስም በአካል በግብር ሦስት ቢባል በመለኮታዊ ባሕርይ ግን አንድ ነው።

5ኛ. ሥላሴ በሦስት ማዕዘን ቅርጽ ይመሰላሉ

አስቀድመን እንደገለጽነው ሁሉ የምንመስላቸው ምሳሌዎች ሁሉ የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት በምናየውና በሚገባን አገላለጽ ለመግለጽና መጠነኛ ግንዛቤ እንዲኖረን ለማድረግ እንጂ እግዚአብሔርን ከስነ ፍጥረት ውስጥም ሆነ የሰው ሐሳብ ካመነጨው መካከል ፍጹም የሚመስለው የሚተካከለው ነገር የለም። ምንግዜም ምሳሌ ከሚመስልለት ነገር እንደሚያንስ ሊታወቅ ይገባል።

ሦስቱም ጐኖቹ አንድ አይነትና እኩል የሆኑ ሦስት ማዕዘን ቅርጽ መኖሩን በሒሳብ ትምህርት (ጂኦሜትሪ) ብዙዎቻችን የተማርነው ነው። በምሁራን አሰያየም (Equilateral Triangle) ይባላል። ሦስቱም ጐኖቹና ሦስቱም አንግሎቹ (Angle) እኩል የሆኑ ማለት ነው።

ሦስቱ ጐኖች በየራሳቸው የቆሙ ናቸው። ስያሜ ስጥተናቸው በስያሜአቸው መጠቀም እንችላለን።

ሦስቱ ጐኖች በርዝመት በውፍረት በማናቸውም ሁኔታ አንድ ናቸው ወይም እኩል ናቸው።

ሀ = ለ = ሐ

አንዱ ጐን ከሌሎቹ ጐኖች በማናቸውም አይነት ሁኔታ አይበልጥም አያንስም። ሁሉም ጐኖች በየራሳቸው የቆሙ ናቸው። ጐን ሀ የራሱ ጐን አለው ጐን ለ ና ጐን ሐ እንደዚሁ።

በማናቸውም ሁኔታ አንድ አይነት የሆኑት ሦሰት ጐኖች ጫፍና ጫፋቸው ሲገናኝ ሦስቱም ጐኖቹ ሦስቱም አንግሎቹ እኩል የሆነ ሦስት ማዕዘን (Equilateral Triangle) ይገኛል።

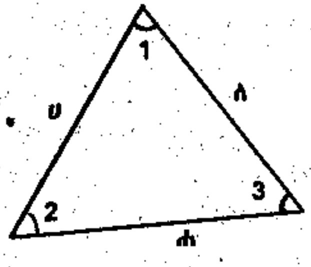

ሀ = ለ = ሐ

1 = 2 = 3

የሀ ጐን ከሌሎች ጐኖች በአካል የተለየ መሆኑን አስተውል።

የ‹ለ› ጐንና የ‹ሐ›ን ጐን እንደዚሁ ሁሉም በየራሱ ጐን በመቆም አንድ ሦስት ማዕዘን ሠርተዋል።

ምሳሌው ከእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ጋር ያለው ተመሳሳይነት

ከላይ በተጠቀሱት ሦስት ጐኖች አብ፣ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ይመስላሉ። ሦስቱ ጐኖች በየራሳቸው ጐን የቆሙ እንደሆነ ሁሉ ሥላሴም በሦስት አካላት፣ በሦስት ገጻት ፍጹማን ናቸው። አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ወልድም የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። መንፈስ ቅዱስም የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። በሦስት ጐኖች መካከል የርዝመት፣ የውፍረት ልዩነት እንደሌለ በማናቸውም ነገር እኩል እንደሆኑ ሁሉ ሦስቱ ገጻት/ሥላሴ በክብር በብርሃን አንድ ናቸው። አብ ከወልድ ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም ወልድም ከአብ ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም መንፈስ ቅዱስም ከአብ ከወልድ አይበልጥም ሦስቱም በባህርይ አንድ ናቸው በሥልጣን አንድ ናቸው፣ በመመስገን አንድ ናቸው፣ በመለኮታዊ ማዕረግ አንዱ ከአንዱ አይበልጥም።

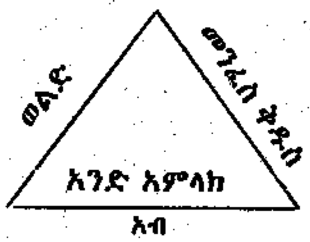

አብ = ከወልድ = ከመንፈስ ቅዱስ። ሦስቱ ፍጹማን አካላት አንድ እግዚአብሔር ይባላሉ። አንዱ አንዱን እንደ መልክተኛ በሥልጣኑ አያዝዘውም በአንድ መለኮት ክብር አገዛዝ የሁሉ ፈጣሪ ገንዘብ በሚኾን በባሕርይ ዕውቀት አንድ ናቸው።

ከሦስቱ ጐን አንዱ ከጐለ ሦስት ማዕዘን አይባልም እንደዚኹውም ሁሉ ከሥላሴ አንዱን ፍጡር የሚል በአምላክ ህልውና ላይ ምን ያህል የክህደት ትምህርት እንዳስተማረ ከምሳሌው መገንዘብ ይቻላል።

የሦስቱ ማዕዘን ግራና ቀኝ የቱ ነው? ግራና ቀኙ እንደማይታወቅ እንደዚኹውም ለሥላሴ ቀኝና ግራ የላቸውም።

ቅዱሳት መጻሕፍት እንደመሠከሩት «አልብነ ቀዳማዊ ወአልብነ ደኀራዊ አልብነ የማን ወአልብነ ፀጋም፤ አልብነ ጠፈር ወአልብነ መሠረት፤ ንሕነ ጠፈር ወንሕነ መሠረት»[1] ትርጓሚው «ተቀዳሚና ተከታይ ቀኝና ግራ የለብንም፤ ጠፈር የለብንም መሠረትም የለብንም ጠፈርም መሠረትም እኛው ነን»

የመጽሐፍ ቅዱስ ምሥክርነት

በዘመኑ ሕልፈት በመንግሥቱ ሽረት የሌለበት ልዑል ባሕርይ አምላካችን እግዚአብሔር የአንድነትና የሦስትነት ባለቤት መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያስተምረናል። የመጽሐፍ ቅዱስን ምሥጢር በአግባቡ ያልተረዱና ያልተገነዘቡ አንዳንዶች ከዚህ እምነት ውጭ ሆነው ይታያሉ።

እግዚአብሔር በአካል ሦስት በመለኮት አንድ መሆኑን ሐዋርያዊትና ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያናችን የምታምነውና የምትመሠክረው መጽሐፍ ቅዱስን ዋቢ አድርጋ ነው።

የመጻሕፍትን ምሥክርነት እንደሚከተለው እንጠቅሳለን። ኦሪት ዘፍጥ 1፥26 «እግዚአብሔርም አለ ሰውን በመልካችን እንደምሳሌአችን እንፍጠር» ከዚህ አባባል የምንረዳው ነገር ቢኖር እግዚአብሔር በአካል አንድ ብቻ አለመሆኑን ነው። የአካልን ትርጉም ቀደም ብለን የገለጽን በመሆኑ እዚህ ላይ ማብራራቱ አስፈላጊ አይደለም።

እግዚአብሔርም አለ፡- የሚለውን እንመልከት። እግዚአብሔር የሚለው ስም የገናናው አምላካችን መጠሪያ ስም ነው። ቃሉም የግዕዝ ቃል ነው ትርጉሙም በሁለት ወገን ይተረጐማል።

1ኛ. የአምላክን አንድነት ያመለክታል። እግዚአብሔር የሚለውን ቃል ለሁለት ስንከፍለው እግዚእ – ብሔር የሚሉትን ቃላት እናገኛለን። እግዚእ የሚለው ግዕዛዊ ቃል የአማርኛ ትርጉሙ ጌታ ማለት ነው። ሁለተኛው ቃል ብሔር የሚለው ሀገር ወይም ዓለም ማለት ነው። ዓለም ሲል ባጠቃላይ የሚታየውን የማይታየውን ፍጥረት ያመለክታል። ሁለቱ ቃላት በተገናኝ ሲነበቡ «የፍጥረታት ጌታ» የሚል ትርጉምን ይፈጥራል። ስለዚህ እግዚአብሔር በመፍጠር በጌትነት አንድ መሆኑን ያሳያል።

[1] ግሩም ቅዳሴ ቁ.43

2ኛ. ሦስትነትን ያሳያል። እግዚአብሔር ከሚለውም ቃል ሌሎች ሦስት ቃላት ይወጣሉ እነዚህም እግዚ–አብ–ሔር እግዚ–ጌታ። አብ–አባት። ሔር–ቸር ማለት ነው። ምሥጢራዊ ትርጉሙ ጌታ የሚለው ኢየሱስ ክርስቶስን ያመለክታል ሐዋርያት ጌታ ኢየሱስ እያሉ እንደሚጠሩት ሐዋ.ሥራ 16፥31።

አብ :- አባት ማለት ነው አባት የተባለው አብ ሲሆን ወልድን የወለደ መንፈስ ቅዱስን ያሠረጸ ነው። 2ጴጥ. 1፥17።

ሔር :- ቸር ማለት ነው። ቸር የተባለው መንፈስ ቅዱስ ነው። መንፈስ ቅዱስ ቸር የተባለው ለሰው በሚሰጠው ጸጋው ብዛት ነው 1ቆሮ.12፥4።

ባጭሩ እግዚአብሔር የሚለው ስም የአንድነት ስም ሲሆን በምሥጢራዊ ትርጓሜው ሦስትነትን ይገልጣል።

«እግዚአብሔርም አለ» ብሎ በመለከታዊ ባሕርይ አንድ መሆኑን ይገልጻል። ምክንያቱም አለ አንድነትን የሚገልጽ ነውና።

«ሰውን በመልካችን እንደምሳሌአችን እንፍጠር» የሚለው አባባል ደግሞ ብዛትን ያመለክታል። በዚህ አነጋገር እግዚአብሔር በገጽ፥ በመልክዕ ወይም ሁለቱንም በሚጠቀልለው አጠራር በአካል አንድ ብቻ እንዳልሆነ እንረዳለን። ከአንድ በላይ ስንል ሦስትነትን ማለታችን ነው። ምንም እንኳን በዚህ ቦታ ላይ ሦስትነትን ባይገልጽም በሌላው ምዕራፍ ተገልጦአል።

የእግዚአብሔርን ሦስትነት ለመቀበል የማይሹ ወገኖች በዚህ ቦታ የተጠቀሰውን አነጋገር ለማስተባበል ሲጣጣሩ ይታያሉ። እግዚአብሔር ሦስትነቱን ለመግለጽ ሳይሆን ራሱን እንደ ነገሥታት ልማድ በአክብሮት ለመጥራት ብሎ የተጠቀመው ዘዴ ነው እንጂ ሌላ ምሥጢር ኖሮት አይደለም ይላሉ።

በመሠረቱ ነገሥታት ራሳቸውን ለማክበር «እኛ» እያሉ መናገራቸው በአንዳንዶቹ ነገሥታት የሚዘወተር የአነጋገር ዘይቤ ቢሆንም ዳሩ ግን ይህ አባባል በጥንታውያኑ ነገሥታት ይልቁንም በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተጠቀሱት ኃያላን ነገሥታት ዘንድ ያልተለመደ አባባል ነው አንዱም ንጉሥ ተጠቅሞበት አናገኝም። ለዚሁም የሚከተሉትን ምሳሌዎች መጥቀስ እንችላለን።

ፈርኦን:- የታወቀ የግብፅ ንጉሥ ነበር። ዳሩ ግን ይህ ንጉሥ ዮሴፍን «በግብፅ ምድር ሾምኩህ» አለው እንጂ ሾምንህ አላለውም ዘፍ.41፥41።

ዳርዮስ:- ትዕዛዝ በሚያስተላልፍበት ወቅት «እኔ ዳርዮስ ይህንን አዝዣለሁ» ይል ነበር እንጂ አዘናል አላለም። መጽ.ዕዝ.6፥12።

ናቡከደነጾርም «የሕልሙን ፍቺ እንዲያስታውቁኝ የባቢሎን ጠቢባን ሁሉ ወደ እኔ ይገቡ ዘንድ አዘዝሁ» አለ እንጂ አዘዝን አላለም ትን.ዳን.4፥6።

እ/ግዲህ ነገሥታቱ ከእግዚአብሔር በተማሩትና እሱን ምሳሌ ባደረጉት መሠረት ራሳቸውን ለማክበር እኛ ማለት ከጀመሩ ከላይ የጠቀስናቸው ታላላቅ ነገሥታት ዘይቤውን በተጠቀሙበት ነበር።

ስለዚህ እግዚአብሔር ራሱን ለማክበር ብሎ ሳይሆን፤ ሦስትነቱን ለማስረዳት ሽቶ ነው። «በመልካችን እንደምሳሌአችን» ሲል ሁለትና ወይም ከዚያ በላይ መሆኑን ይገልጻል።

በሌላ አንጻር አርዮሳውያን ይህ አባባል ሦስትነትን ሳይሆን ሁለትነትን የሚያሳይ ነው። ተናጋሪው እግዚአብሔር ሲሆን ረዳቱ መልአኩ ሚካኤልን ጨምሮ መናገሩን የሚያሳይ ነው ይላሉ፤ ይህ አባባል እግዚአብሔር ራሱን ከመልአኩ ከሚካኤል ጋር አንድ አድርጐ የተናገረው ነው የሚለውን አመለካከት ምን ያህል ሐሰትና የተሳሳተ መኾኑን መግለጽ ያስፈልጋል።

«በመልካችን እንደ ምሳሌአችን እንፍጠር» በዚህ አነጋገር ላይ በመልክ አንድ የሆኑ መፍጠር የሚችሉ ከአንድ በላይ የሆኑ አካላት መኖራቸውን ነው የሚገልጸው።

ለመሆኑ እግዚአብሔርን በመልክ የሚመስለው በባሕርይ የሚተካከለው ፍጥረታትን በፈጠረ ጊዜ አብሮት የፈጠረ ከመላእክት ወገን አለ? ወይም እግዚአብሔር ሰውን ብቻውን እስከ መፍጠር ደካማ ሆኖ በፍጥረቱ ረዳት አማካሪ የሆነው ከፍጥረታት ወገን ነበረ?

የእግዚአብሔር ቃል እንዲህ ይላል። «የእግዚአብሔርን መንፈስ ያዘዘ ወይስ አማካሪ ሆኖ ያስተማረው ማን ነው? ወይስ ከማን ጋር ተመካከረ? ወይስ ማን መከረው? እውቀትን ማን አስተማረው? የማስተዋልንስ መንገድ ማን አሳየው?...ኢሳ.40፥13።

የዚህ መልሱ ያዘዘውም አማካሪ የሆነውም በፍጥረት ሥራውም ተባባሪ ወይም ረዳት የሆነው ማንም እንደሌለ ብቻውን ሰማይን ያለ ባላ ምድርን ያለካስማ እንዳቆመ እንደዘረጋ የሚገለጥ ነው።

ብርሃነ ዓለም ቅዱስ ጳውሎስም የአርዮሳውያንን አመለካከት ሐሰት መሆኑን ሲገልጥ «የጌታን ልብ ያወቀው ማን ነው? ወይስ አማካሪው ማን ነበር? ወይስ ብድራቱን ይመልስ ዘንድ ለእርሱ አስቀድሞ የሰጠው ማን ነው? ሁሉ ከእርሱና በእርሱ ለእርሱም ነውና» ብሏል። ሮሜ.11፥34–36።

ከሐዋርያው አነጋገር የምንረዳው እውነት ቢኖር እግዚአብሔር ፍጥረታትን ለመፍጠር ያማከረው ፍጥረት አለመኖሩንና ያገዘውም ሆነ ረዳት የሆነው ማንም እንዳልነበር ነው።

ስለዚህ በአንድነት በሦስትነት ያለ የነበረ ጌታ አምላክ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር በሥልጣን በመሳሰለው አንድ ናቸውና «በመልካችን እንደምሳሌያችን እንፍጠር» አሉ።

«እንፍጠር» ሲል አንድ አካል ሌሎቹን አካላት በመፍጠር ከእርሱ ጋር አንድ የሆኑትን መጥራቱ እንደሆነ ግልጽ ነው።

ዘፍ.3፥22፤ «እነሆ አዳም መልካምንና ክፉን ለማወቅ ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ»

«እግዚአብሔርም አለ» ብሎ መለኮታዊ አንድነቱን ያመለክታል። ከእኛ የሚለው አባባል ደግሞ እግዚአብሔር አንድ ገጽ ነው የሚለውን እምነት ፍጹም ስሕተት መሆኑን ያረጋግጣል። አንድ

አካል ከእኛ ብሎ ሊናገር አይችልም አንድ አካል ብቻ ቢሆን ኖሮ «እንደ እኔ ሆነ» ባለ ነበር።

«ከእኛ እንደ አንዱ» የሚለው አነጋገር ደግሞ ሁለት ብቻ ናቸው የሚለውን አመለካከት ውድቅ ያደርገዋል። አርዮሳውያን እኛ የሚለው አነጋገር እግዚአብሔርንና ሚካኤልን ለመጠቆም ነው ይላሉ። ዳሩ ግን ሁለት በቻ ቢሆኑ ኖሮ ተናጋሪው ከእኛ እንደ አንተ ሆነ ወይም እንደ እኔ ሆነ» ይል ነበረ እንጂ «እንደ አንዱ» ባላለ ነበረ። ከሁለት በላይ መሆናቸውን ሲያስረዳን «እንደ አንዱ» ብሎ ተናገረ። በዚህም ሁለት ብቻ የሚለው አመለካከት ውድቅ ይሆናል።

ዘፍ.11፥6–7፤ «እግዚአብሔርም አለ...። ኑ እንውረድ አንዱ የአንዱን ነገር እንዳይሰማው ቋንቋቸውን በዚያ እንደባልቀው።

ሁለት ብቻ የሚለው እምነት እዚህ ላይ ጭርሱኑ ውድቅ ይሆኗል። ምክንያቱም ሁለት ብቻ ቢሆኑ ኖሮ አንዱ አካል በእነርሱ አነጋገር እግዚአብሔር ሌላውን አካል ሚካኤልን «ና እንውረድ ቋንቋቸውን እንደባለቅ ሊል ይገባው ነበር «ኑ» የሚለው አጠራር ግን ተጣሪው ሁለትና ከዚያ በላይ ያሉትን እንደጠራ የሚያሳይ ነው።

«ኑ እንውረድ» ያለው እግዚአብሔር መላእክቶቹን ነው እንጂ ሦስት አካላት መሆኑን ወይም ስለ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ የሚገልጽ አይደለም ለሚሉት ሰባልዮሳውያን የሚከተለውን እናስረዳለን።

እግዚአብሔር መላእክቱን ነው ኑ እንውረድ ያለው እንዳንል የእግዚአብሔር ባሕርይው ይይዘናል። እግዚአብሔር በባሕሪው ሁሉን ቻይ የማንንም ዕርዳታ የማይፈልግ ነው። ስለዚህ የባቢሎንን ግንብ የሚገነቡትን ሰዎች ቋንቋ ለመደባለቅ እርሱ ብቻውን ማድረግ ተስኖት የመላእክቱን እገዛ ፈልጎ መልእክቱን ጋበዘ (ጠራ) ቢባል አይመስልም። አለመምሰልም ብቻ ሳይሆን እግዚአብሔርን እንደመሳደብ ነው።

ምናልባት ንጉሥ ሠራዊቱን እንደሚያዘው ሁሉ ንጉሠ ሰማይ ወምድር እግዚአብሔርስ መላእክቱን ሊያዝ አይችልምን? ቢሉ እግዚአብሔር መላእክቱን ቢሆን ኖሮ «ሂዱ ውረዱ» ይል ነበረ እንጂ

«ኑ እንውረድ» አይልም። ምክንያቱም እግዚአብሔር በሥራው የማንንም ረዳትነት አይሻምና።

ቋንቋውን የደባለቀው እግዚአብሔር መሆኑ በቁጥር 9 ላይ የተጠቀሰ ነው ስለዚህ «ቋንቋቸውን እንደባልቀው» ያለው አንዱ አካል ሌሎቹን አካላት ወይም ከሥላሴ አንዱ በአካል ልዩ የሆኑትን ሁለቱን አካላት መሆኑን ያስረዳል። በመሆኑም በሰናዖር ቋንቋን የደባለቁት ሥላሴ ናቸው።

ዘፍ.18፥1–15፤ በዚህ ምዕራፍ ላይ እግዚአብሔር በአካል ሦስት መሆኑ በግልጽ መናዟል። አብርሃም እድንኳኑ ደጃፍ ተቀምጦ ሳለ እግዚአብሔር ተገለጠለት። ለአብርሃም የተገለጠለት እግዚአብሔር ነው። በምን አይነት ሁኔታ ተገለጠለት? በሦስት ሰዎች አምሳል ተገለጠለት። ለምን በሦስት ሰዎች አምሳል ተገለጠለት? ምክንያቱ ምንድን ነው? ቢባል አንድነቱን ሦስትነቱ ለማሳየት ለአብርሃም ሊገልጥለት ስለፈለገ ነው። ለአብርሃም የተገለጡለት እግዚአብሔርና መላእክቱ ናቸው ስለሚሉት፦

ለአብርሃም እግዚአብሔር ከሁለት መላእክት ጋር ተገለጠለት የሚል አባባል ተጽፎ ስለሌለ እንዲህ የሚለው አባባል ልበ ወለድ እንጂ መጽሐፋዊ ባለመሆኑ በመጽሐፍ ቅዱስ ሐሳብ እንመራለን የሚሉ ወገኖች ሊቀበሉት አይገባም። እግዚአብሔር ከመላእክቱ ጋር የተገለጠ ቢሆን ኖሮ ጸሐፊው «እግዚአብሔር ከመላእክቱ ጋር ለአብርሃም ተገለጠለት» ብሎ በጻፈ ነበር እንዲህ ብሎ እንዳይጽፍ የሚያግደው ምንም ዓይነት ምክንያት አልነበረምና።

ዳሩ ግን የተገለጠው በአንድነት በሦስትነት የሚመለክ አምላክ በመሆኑ «እግዚአብሔር ተገለጠለት» ብሏል ታሪኩ የታመነና የተረጋገጠ መሆኑን ክርስቲያኖች ሁሉ የሚቀበሉት እውነታ ነው። በዚሁ ቦታ የተጻፉትን አንዳንድ አባባሎች በጥሞና ስናጤናቸው የሥላሴን ትምህርት መጽሐፍ ቅዱሳዊነት ጉልህ ያደርጋል።

«እግሬችሁን» ማለቱን ልብ እንበል። እንዲሁም «ወደ ባሪያችሁ መጥታችኋልና» የሚለው አነጋገር አብርሃም የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ባሪያ (አገልጋይ) መሆኑን የሚገልጽ ነው።

«እነርሱም ሚስትህ ሣራ ወዴት ናት? አሉት «ሦስትነትን ያመለክታል።» «እርሱም የዛሬ አመት እንደዛሬው ጊዜ ወደ አንተ በእውነት እመለሳለሁ» ሲል ደግሞ አንድነቱን ያመለክታል።

«ሰዎቹም ከዚያ ተነሥተው ወደ ሰዶም አቀኑ አብርሃምም ሊሸኛቸው አብሮአቸው ሄደ።» ቁ.16 ተመልከት (ወደ ሰዶም ያቀኑት በሦስት ሰው አምሣል የተገለጡት ሥላሴ ናቸው። ምንም እንኳን በአካል ሦስት ቢሆንም በመለኮት አንድ እግዚአብሔር ስለሚባል «እግዚአብሔርም አለ እኔ የማደርገውን ከአብርሃም እሰውራለሁን?») ቁ 17 ብሎ ተናገረ።

«ሰዎቹም ከዚያ ፊታቸውን አቀኑ ወደ ሰዶምም ሄዱ አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ገና ቆሞ ነበር።

ይህን አባባል በተሳሳተ መንገድ ለመተርጐም የሚሞክሩ ክፍሎች «ሁለቱም ሰዎች ወደ ሰዶም ሄዱ። አብርሃምና እግዚአብሔር ግን ማውራት ጀመሩ ይላሉ። ዳሩ ግን የመጽሐፍ ቅዱስን አባባል በአንክሮ ብናጤነው «ሰዎቹም ያለው ለአብርሃም በሦስት ሰው አምሳል የተገለጡትን ነው» አብርሃም ግን በእግዚአብሔር ፊት ቆም ነበር። የሚለው አነጋገር «እግዚአብሔር ሰዶምና ገሞራን በኃጢአታቸው ብዛት የተነሣ በእሳት ሊያጋያቸው እንዳሰበ ለአብርሃም ከባለሟልነቱ የተነሣ በሚነገረው ጊዜ አብርሃም በእግዚአብሔር ዘንድ ባለው ሞገስ (ባለሟልነት) ስለ ሰዶምና ገሞራ ይማልድ ዘንድ በእግዚአብሔር ፊት መቆሙን የሚገልጥ ነው። በእግዚአብሔር ፊት መቆም ማለት ባለሟልነትን የሚያሳይ ነው። በእግዚአብሔር ፊት መቆም ማለትም ማማለድን የሚያመለክት መሆኑን ልበ አምላክ ዳዊት ሲያስረዳ «እንዳያጠፋቸው ቁጣውን ይመልስ ዘንድ የተመረጠው ሙሴ በመቅሠፍት ጊዜ በፊቱ ባይቆም ኖሮ ያጠፋቸው ዘንድ ተናገረ» ብሏል መዝ.105፥23።

አንዳንድ ሰዎች በምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ ላይ የተጠቀሱትን ሁለቱን መላእክት ከላይ ከምዕራፍ አሥራ ስምንት ጋር አጣምረው ለአብርሃም የተገለጡለት ሦስት ሰዎች ሁለቱ መላእክት አንዱ እግዚአብሔር ነው ይላሉ። ዳሩ ግን እነዚህ ሁለቱ መላእክት እግዚአብሔር ከአብርሃም ጋር ስለ ሰዶም ተነጋግሮ ከጨረሰ በኋላ ሰዶምን ያጠፉ ዘንድ እግዚአብሔር የወሰነው እርምጃ አግባባዊ

መሆኑን አብርሃም ባመነ ጊዜ ሰዶምን ያጠፉ ዘንድ ከእግዚአብሔር የተላኩ እንጂ ለአብርሃም ከተገለጡት ከሦስቱ ሰዎች መካከል መሆናቸውን የሚያሳይ አንዳችም አይነት ማስረጃ የለም።

ምናልባት «ሁለቱም» የሚለውን አባባል ከምዕራፍ አሥራ ስምንቱ ጋር የተያያዘ መሆኑን የሚገልጥ ነው ይላሉ «ም» የምትለው ፊደል መላእክቱ ከዚህ ቀደም የሚታወቁ መላእክት መሆናቸውን የሚገልጥ ስለሆነ የግዴታ ከም 18ቱ ጋር የሚቆራኝ ነው ይሉ ይሆናል። ዳሩ ግን «ሁለቱም» የሚለው አባባል ታዋቂነትን ያመለክታል ከተባለ ሰዶምና ጐሞራንም በእሳት ያቃጠሉት ሁለቱ መላእክት በብሉይ ኪዳን ከሌሎቹ መላእክት በብዛት የሚታወቁትን ሚካኤልንና ገብርኤልን ለመጠቆም ነው የሚል አመለካከት አለ።

ያም ሆነ ይህ የምዕራፍ አሥራ ዘጠኙ ሦስት ሰዎች እግዚአብሔር ሦስትነቱን ለመግለጥ ያደረገው መገለጥን ሲያመለክት በምዕራፍ አሥራ ዘጠኝ ላይ የተጠቀሱት ሁለቱ መላእክት ደግሞ ከእግዚአብሔር ዘንድ ሰዶምና ጐመራን በእሳት እንዲያቃጥሉ የተላኩ መላእክት መሆናቸውን ነው።

ኦሪት ዘኁልቁ 6፥24–26፤ «እግዚአብሔር ይባርክህ ይጠብቅህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ፤ ይራራልህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ ሰላምንም ይስጥህ»

ሦስት ጊዜ እግዚአብሔር የሚለው ስም ተጠርቷል «ለምን? መቼም ያለ ምክንያት እግዚአብሔር የሚለውን ስም ሦስት ጊዜ አልጠራም ሦስት ጊዜ መጥራቱ ምክንያታዊና ዓላማ የሌለው ቢሆን ኖሮ እንዲህ ብሎ መግለጽ ይችል ነበረ እግዚአብሔር ይባርክህ ይጠብቅህም ፊቱን ያብራልህ ይራራልህ ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ ሰላምንም ይስጥህ» ግን በዚህ ዓይነት አጭር አገላለጥ ማስቀመጡ ቀላል ሆኖ ሳለ እግዚአብሔር የሚለውን ቃል ሦስት ጊዜ መጠቀሙ የሥላሴን ትምህርት ሊያስተምረን ነው።

መዝ.117(118)፥16–17፤ «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች፤ የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ፥ የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች»

በዚህ ቦታ ላይ የእግዚአብሔር ቀኝ የሚለው ቃል ሦስት ጊዜ ተደጋግሞ ተጽፏል አላማና ምክንያት ባይኖረው ባልረዘመና እጥር ምጥን ባለ ሁኔታ በተጻፈ ነበረ። ለምሳሌ እንዲህ ተብሎ መጻፍ ይችል ነበር «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች፤ ከፍ ከፍም አደረገችኝ» ግን በእንዲህ አይነት ሁኔታ ተጽፎ አናገኘውም ምክንያቱም ለእኛ የሚያስተላልፈው መሠረታዊ ምክንያት አለውና ያም የሥላሴ ትምህርት ነው።

በተለይ የመጀመሪያውና የመጨረሻው አባባል ሁለቱም አንድ አይነት ዓረፍተ ነገሮች ናቸው። ምክንያታዊ ባይሆን ኖር አላስፈላጊ ድግግሞሽ ነውና አንዱ ባልተጠቀሰ ነበር «የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» ብሎ ባቆመ ነበር ግን ሌላ ከመጀመሪያው ዓረፍተ ነገር ጋር አንድ የሆነ ዓረፍተ ነገር ጨምሯል። ሦስትነትን ሊያስተጋባ።

ሁለተኛው ዓረፍተ ነገር «የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» የሚለው አባባል ከሁለቱ ዓረፍተ ነገር ለየት ብሎ ለየት ያለ መልእክት ያስተላልፋል። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብለው ከሚጠሩት አንዱ ወልድ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ በተለየ አካሉ ንጽሕት ቅድስት ከምትሆን ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ሰው ሆኖ እንደሚወለድና የጎሰቆለውን የአዳምን ባሕርይ እንደሚያድስ ትዕዛዝ እግዚአብሔርን በመጣሱ የተነሣ በኃጢአት ጉስቁሉ ክብሩን ተገፎ በመንጸፈ ደይን ወድቆ የነበረ አዳምን (ባጠቃላይ የሰው ልጅን) ከወደቀበት አንሥቶ ወደ ቀደመ ክብሩ እንደሚመልሰው መንፈስ ቅዱስ ለልበ አምላክ ዳዊት አስቀድሞ ስለገለጸለት «የእግዚአብሔር ቀኝ ከፍ ከፍ አደረገችኝ» ብሎ ኢየሱስ ክርስቶስን (ወልድን) በምሥጢር ጠራ።

«የእግዚአብሔር ቀኝ ኃይልን አደረገች» የሚለው ቃል ሁለት ጊዜ እንደተጻፈ አብና መንፈስ ቅዱስ ሥጋን እንዳልተዋሐዱ ወልድ ብቻ ባንድ አካሉ (ሥጋን) መዋሐዱን ለመግለጽ ተፈልጎ ነው ብሉይ ኪዳን ለሐዲስ ኪዳን እንደ ጥላ እንደ መርገፍ ነውና በሐዲስ ኪዳን ሊመጡ ያሉት አስቀድሞ በብሉይ ኪዳን ተነግረዋል/ታይተዋል።

ኢሳ.6፥3፤ «አንዱም ለአንድ ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ምድር ሁሉ ከክብሩ ተሞልታለች እያለ ይጮኽ ነበር»

ቅዱስ፤ ቅዱስ፤ ቅዱስ አንዱ ቃል «ቅዱስ» የሚለው ሦስት ጊዜ ተጠቅሷል። ያለ ምክንያት አንዱ ቃል ሦስት ጊዜ አልተጠቀሰም በአንድነት በሦስትነት የሚሠለሰውን የሚቀደሰውን እግዚአብሔርን ለማመልከት ነው። አንዱ ቅዱስ ለአብ አንዱ አብ ቅዱስ ነውና። ሁለተኛው ቅዱስ ለወልድ አንዱ ወልድ ቅዱስ ነውና ሦስተኛው ቅዱስ ለመንፈስ ቅዱስ ነው አንዱ መንፈስ ቅዱስም ቅዱስ ነውና። ሦስቱም የሚመሠገኑት በአንድ አይነት ምስጋና ነው። የአንዱ ምስጋና ከሌላው አይበልጥም አያንስም በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ ናቸውና። የሦስቱን መለኮታዊ አንድነት ሲገልጽ የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር ብሏል።

በዚህ ምዕራፍ በቁጥር ስምንት ላይ እንዲህ የሚል ተጽፏል «የጌታንም ድምፅ ማንን እልካለሁ? ማንስ ይሄድልናል? ሲል ሰማሁ» ይላል «ማንስ ይሄድልናል» ያለው ጌታ እግዚአብሔር መሆኑ ግልጥ ነው። ግን እነማንን? በዙሪያው ያሉትን መላእክት ነው እንዳንል መላእክት ከእግዚአብሔር ጋር እኩልነት የላቸውም። ዳሩ ግን ከላይ እንደተገለጸው በመንበሩ ዙሪያ ከበው የቆሙት እልፍ አእላፋት መላእክት «ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ» እያሉ ምሥጋና ክብር ያቀረቡለት በአንድነት በሦስትነት የሚመለከው እግዚአብሔር ሦስትነቱን ሲገልጥ «ማንስ ይሄድልናል» አለ።

ኢሳ.48፥12-16፤ «ያዕቆብ ሆይ የጠራሁህም እስራኤል ሆይ ስማኝ እኔ ነኝ እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ። እጄም ምድርን መሠረታለች ቀኜም ሰማያትን ዘርግታለች በጠራኋቸው ጊዜ በአንድነት ይቆማሉ...ወደ እኔ ቅረቡ ይህንም ስሙ እኔ ከጥንት ጀምሬ በስውር አልተናገርሁም፤ ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል»

ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ ያለው እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ ብሎ የተናገረው ነው። እርሱም በኋለኛው ዘመን ወደዚች ምድር ላይ የመጣው (የተላከው) አካላዊ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በዚሁ ምዕራፍ ላይ ገልጦታል። ተላኪው አንድ አካል ላኪዎች ሁለት አካል ባጠቃላይ ሦስት አካላት መኖራቸውን በዚህ ቦታ ላይ ግልጽ ሆኖ እናየዋለን «አሁንም ጌታ እግዚአብሔር» የሚለው አብን ያመለክታል «እና» ብሎ «መንፈሱ» የሚለውን

በማስከተሉ ሌላም አካል «መንፈስ ቅዱስ» መኖሩን ገልጾልናል። መንፈሱ የሚለው አካል ባይሆን የእግዚአብሔር ኃይሉ (አካል የሌለው) ቢሆን ኖሮ «የእግዚአብሔር መንፈስ» ልኮኛል ባለ ነበር። ዳሩ ግን ላኪዎች በአካል ሁለት መሆናቸውን ግልጽ ሲያደርግ «እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል» ነው ያለው ልከውኛል የሚለው ብዛትን እንጂ አንድ ብቻ መሆኑን አያሳይም።

ስለዚህ በዚህ ጥቅስ መሠረት ተላኪ ወልድ ላኪ አብና መንፈስ ቅዱስ። አብ በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው ወልድም በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው። መንፈስ ቅዱስም በፍጹም ገጽ ያለ በመሆኑ እኔ ባይ ነው አካል የለሽ ብትን ኃይል አይደለም።

የሥላሴ ትምህርት በሐዲስ ኪዳን

ቀደም ብለን እንዳየነው የእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት በብሉይ ኪዳን የተገለጸ ቢሆንም ዳሩ ግን እንደ ሐዲስ ኪዳን በግልጽ አልተረዳም ወይም ጉልህ አልሆንም ነበር። የዚህንም ምክንያት ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን ሲያብራሩ የእግዚአብሔር ሕዝቦች ተብለው የተጠሩት እስራኤላውያን አምላካቸው እግዚአብሔርን ሌሎች ባዕዳን አማልክትን (ጣዖትን) እያመለኩ ያስቆጡት ነበር በተለይ በአሕዛብ አማልክት (ጣዖታት) ብዛት ቅናታዊ ስሜት አድሮባቸው ነበርና እንደ አሕዛብ ብዙ አማልክት እንዲኖርአቸው ፍላጐቱ ነበራቸው «በደንባራ በቅሎ ቃጭል ተጨምሮ» እንደሚሉ በዚህ ዓይነት ያልጸና ያልተረጋጋ ሕይወት ላይ ሳሉ እግዚአብሔር ሦስትነቱን ገሐድ ቢያደርግላቸው ኖሮ አምላካቸው እግዚአብሔር በመለኮት አንድ መሆኑን ዘንግተው እኔ የአብ ነኝ እኔ የወልድ ነኝ እኔ ደግሞ የመንፈስ ቅዱስ ነኝ ወደሚለው ክፍፍል በገቡ ነበር። በአንድነቱ በሦስትነቱ ያለ የነበረ የሚኖረውን ጌታ ሦስት አድርገው ወደ ብዙ አማልክት (ፓሊተይዝም) በገቡ ነበር። ስለዚህ በእነርሱ ውስጥ በእምነታቸው ጽኑአን ለነበሩት ብቻ አንድነቱንና ሦስትነቱን ሲገልጥላቸው የተቀሩት ግን እስራኤል ሆይ ስማ እግዚአብሔር አምላክህ አንድ እግዚአብሔር ነው እርሱን ብቻ አምልክ» ዘጸ.6፥41። በሚለው ሕግና ትዕዛዝ እንዲመሩ ተደርጓል።

እግዚአብሔር ራሱን ለሰው ልጆች በገሐድ የሚገልጥበት ጊዜ የደረሰ ጊዜ ቀድሞ ከእስራኤላውያን ዘንድ ሰውሮት የነበረውን አንድነቱንና ሦስትነቱን ገሐድ አደረገው።

እንግዲህ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ አባቱ አብን የባሕርይ ሕይወቱ መንፈስ ቅዱስን ገለጠልን። ስለ አንድነቱና ስለ ሦስትነቱ በኋላ በተረዳ ሁኔታ አስረዳን። ስለዚህ በሐዲስ ኪዳን የሥላሴ ትምህርት በግልጥ ታትቷል። ይህንንም በተጨባጭ ለማስገንዘብ መጽሐፍ ቅዱስን (የሐዲስ ኪዳንን) ወደ መመርመር እንገባለን።

ማቴ.3፥16:17፣ «...ኢየሱስም ከተጠመቀ በኋላ ወዲያው ከውኃ ወጣ፣ እነሆም፥ ሰማያት ተከፈቱ የእግዚአብሔርም መንፈስ እንደ ርግብ ሲወርድ በእርሱ ላይም ሲመጣ አየ፣ እነሆም፥ ድምፅ ከሰማያት መጥቶ:- በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው አለ።»

በቤተ ክርስቲያናችን የጌታ ጥምቀትና መታሰቢያ በዓል በጥር 11 ቀን ይከበራል ይህ ወር አስተርእዮ በመባል ይታወቃል። መገለጥ መታየት ማለት ነው በጌታ ጥምቀት የተገለጠው ወይም የታየው ምንድነበር? መልሱ ለዘመናት ተሰውሮ የነበረው የእግዚአብሔር አንድነትና ሦስትነት ነው በዚህ ቀን ሰማያት መከፈታቸውን ወንጌላዊው ገልጦታል። ሰማይ መስኮት ኖሮት የሚከፈት የሚዘጋ አለመሆኑ የታወቀ ነው። ዳሩ ግን ደጅ በተከፈተ ጊዜ በቤት ውስጥ ያለው ሁሉ እንደሚታይ እንዲሁም እስከዛሬ ድረስ ለብዙኃኑ ድብቅ ሆኖ የነበረው የእግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት ታወቀ ተረዳ ተገለጠ ለማለት ሲሆን የአምላኩን ገጽታ ማየት ተስኖት ጣዖትን ያመልክ የነበረው የሰው ልጅ የአምላኩን ፊት አየ አምላኩን አወቀ በአንድነትና በሦስትነት የሚቀደስ መሆኑን ተገነዘበ ማለት ነው። በዚህ በጥምቀት ጊዜ የእግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት እንዴት ተገለጠ?

1ኛ. ወልድ (ኢየሱስ ክርስቶስ) በተለየ አካሉ በዮሐንስ እጅ በዮርዳኖስ ወንዝ ሲጠመቅ ታይቷል አንድ አካል፣

2ኛ. የእግዚአብሔር መንፈስ (የአብ የወልድ ሕይወታቸው) እግዚአብሔር የሚለው የሦስቱ የአንድነት ስም ነውና፣ መንፈስ

ቅዱስ በርግብ አምሳል በጌታ ራስ ላይ ሲቀመጥ ታይቷል። መንፈስ ቅዱስ አካላዊ ባይሆን በርግብ አምሳል ባልተገለጠ ነበር። ሁለተኛው አካል መንፈስ ቅዱስ፤

3ኛ. ድምፅ ከሰማያት መጣ። ይህ ድምፅ የመጣው ከሦስተኛው አካል ከአብ ነው። ይህ ድምጽ የአብ ድምፅ ለመሆኑ «የምወደው ልጄ» የሚለው ቃል ያረጋግጣል። አብ የወልድ አባት ነውና። እዚህ ላይ ልብ ልንለው የሚገባን ምሳሌ በሕልውና አንድ መሆናቸውን ነው።

ወልድ የአብና የመንፈስ ቅዱስ መናገሪያ ቃላቸው ነው ከእርሱ ሌላ ሌላ መናገሪያ ቃል የላቸውም ማለታችን ይታወሳል ታዲያ አብ በማን ቃልነት ተናገረ? የሚል ጥያቄ ለሚጠይቅ ሁሉ መልሱ በወልድ ቃልነት የሚል ነው ወልድ በተለየ አካሉ ተጠማቂ ሆኖ በባሕረ ዮርዳኖስ ቢታይም ዳሩ ግን በሕልውና ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ አልተለየም የተለየበትም ወቅት የለም።

እንግዲህ ጌታ የማስተማር ሥራውን ከመጀመሩ በፊት በጥምቀቱ ጊዜ ልዩ ሦስትነቱን እንደገለጠ ልብ ልንል ይገባል። በዚህም ሰባልዮስ የተባለው መናፍቅ ተረትቶበታል። ሰባልዮስ በሦስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበረ የሊቢያ ሰው ነው። በትምህርት ምክንያት ወደ ሮም ሄዶ በዚያም እግዚአብሔር አንድ አካል አንድ ገጽ ነው የሚለውን ትምህርት ተማረ። ይህን የተማረው «አብ መከራ ተቀበለ» ከሚሉ መናፍቃን ነው። እነዚህ መናፍቃን (heretics) በሮም ያስተምሩት የነበረው ሞዳሊስቲክ ሞናርኪያኒዝም (Modalistic Monarchianism) ይባላል። አንዱ ገጽ (አካል) እግዚአብሔር በተለያዩ ዘመናት ትርጉን ለዋውጦ ታየ ማለት ነው። ሰባልዮስ ይህን ሁሉ አግበስብሶ ወደ አገሩ ተመለሰ ይህንኑም ማስተማር ጀመረ። በሰባልዮስ አመለካከት እግዚአብሔር አንድ ብቻ ነው ይህ አንዱ እግዚአብሔር ግን በተለያዩ ዘመናት ራሱን በተለያየ መልክ ለዋውጦ ታይቷል። ለምሳሌ ይላል ሰባልዮስ ብሉይ ኪዳንን በመሥራቱ አንድ አካል የሆነው እግዚአብሔር አብ ተባለ። በዘመነ ሥጋዌ ሰው ሆኖ ሥጋ ለብሶ ስለታየና ሐዲስ ኪዳንንም ስለሰጠን ወልድ ተባለ ኋላም በበዓለ ጰንጠቆስጤ በአምሳለ እሳት ወርዶ ለሐዋርያት ምሥጢር በመግለጡ ቋንቋ በማናገሩ መንፈስ ቅዱስ ተባለ እንጂ አምላክ አንድ ገጽ (አካል) ነው ይል ነበር።

ይህ የሰባልዮስ ትምህርት ግን የራሱ ፍልስፍና እንጂ መጽሐፍ ቅዱሳዊ አለመሆኑን ወንጌላዊው ማቴዎስ በጻፈው ላይ ተረድተነዋል። እንደ ሰባልዮስ አባባል ቢሆን ኖሮ በዮርዳኖስ ወንዝ ሦስት አካላት በአንድ ጊዜ በአንድ ሥፍራ ባልታዩ ነበር። ስለዚህ እግዚአብሔር አንድ ገጽ ሆኖ በተለያዩ ዘመናት ራሱን እየለዋወጠ የመጣ ሳይሆን በመለኮቱ አንድ ሲሆን በአካላት ግን ሦስት ነው አብ በአካሉ ከወልድ የተለየ ነው መንፈስ ቅድስም በአካሉ ከወልድና ከአብ የተለየ ነው። ሦስት ፍጹማን አካላት በዮርዳኖስ መታየታቸውን ወንጌላዊውና የጌታ ሐዋርያ ማቴዎስ ገልጦታልና የሐዋርያውን ቃል የሚያስተባብል ማንም ቢኖር እርሱ የተረገመ ነው።

ማቴ.17፥5፤ «...በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው እርሱን ስሙት የሚል ድምፅ መጣ»

በዚህ ቦታ ላይ አብ ቅድመ ዓለም ያለ እናት የወለደውን አንድያ ልጁ ኢየሱስ ክርስቶስን በኋለኛው ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም ያለ አባት ይወለድ ዘንድ እንደ ላከውና ኢየሱስ ክርስቶስ የባሕርይ ልጁ መሆኑን መስክሯል። በዚህም ክርስቶስ አብ ነው የሚሉ ክፍሎች ስህተተኞች መሆናቸውን እናረጋግጣለን። አብና ወልድ ሁለት እኔ ባይ አካላት ሲሆኑ በመለኮት ግን አንድ ናቸው። ስለዚህ ክርስቶስን አብ ነው ብለው የሚያምኑ የተሳሳቱ መሆናቸውን ከቅዱስ ቃሉ እንገረዳለን። አብ አባት ነው ወልድ ልጅ ነው መንፈስ ቅዱስ ሠራጺ ነው።

ማቴ.22፥44፤ «...ጌታ ጌታዬን:- ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኜ ተቀመጥ አለው» በዚህ ጥቅስ ላይ ሁለት ጌታ ተጠቅሷል።

ልበ አምላክ ዳዊት አስቀድሞ የእግዚአብሔር ሦስትነት ተገልጦለት «ጌታዬ አብ ጌታዬ ወልድን በቀኜ ተቀመጥ አለው» ብሎ ተናግሯል። መዝ.109፥1፤ እዚህ ላይ ለምሳሌ ቀኝ፥ ግራ ኑርባቸው አይደለም ዕሪናቸውን (ትክክልነታቸውን) መናገር ነው። ስለዚህ አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ አለው። ወልድም የራሱ የሆነ ገጽ (አካል) አለው። መንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ። አብ የባሕርይ ጌታ እንደሆነ ወልድም የባሕርይ ጌታ ነው። እግዚአብሔር አንድ ገጽ ብቻ ቢሆን ኖሮ ጌታ ጌታዬን ብሎ ዳዊት ባልተናገረ ነበር።

ማቴ.28፥19፤ «...በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቁ»

ሥላሴ በስም ሦስት ናቸው። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ። አብ በሚለው ስም የሚጠራው አብ ብቻ ነው። ወልድ በሚለው ስም የሚጠራው ወልድ ብቻ ነው። መንፈስ ቅዱስ በሚለው ስም የሚጠራው መንፈስ ቅዱስ ብቻ ነው። አንዱ አካል በሌላኛው አካል ስም አይጠራም።

አብ ሲል በተለየ አካሉ ያለውን ወልድን የወለደውን መንፈስ ቅዱስን ያሠረጸውን እኔ ባይ አካልን ነው። ወልድ ሲል ከአብ የተወለደውን እኔ ባይ አካልን ነው። መንፈስ ቅዱስ ሲል ከአብ የሠረጸውን እኔ ባይ አካልን ነው።

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ ሥልጣን አንድ አገዛዝ ስላላቸው አንድ አምላክ ይባላል። ሰዎች ሁሉ ወደ መንግሥተ ሰማያት የምታስገባውን ጥምቀት በሦስቱም ስም መጠመቅ እንዳለባቸው ጌታችን ገልጦአል። በአብ ስም ብቻ ተጠመቁ አላለም። በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም እንጂ። ስለዚህ ማንም ክርስቲያን በሥላሴ ስም ሊጠመቅ ይገባዋል።

ሉቃ.1፥35፤ «መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል፤ የልዑል ኃይልም ይጸልልሻል፤ ስለዚህ ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው የእግዚአብሔር ልጅ ነው።»

ሥላሴ በእመቤታችን አድረዋል። ይህንንም ሉቃስ ጽፎታል። ገብርኤል ስለ እግዚአብሔር ልዩ ሦስትነት ገልጦአል። መንፈስ ቅዱስ ያድርብሻል በማለቱ የመንፈስ ቅዱስን አካላዊነት ኃይለ ልዑል ወልድ ሥጋሽን ይዋሃዳል በማለት አካላዊ ቃል ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነሥቶ መዋሃዱን። ከአንቺ የሚወለደው የአብ የባሕርይ ልጅ ነው ብሎም አብን አንስቶአል። እንግዲህ ሥላሴ ማለት ሦስትነት ማለት በመሆኑ ቅ.ገብርኤል የሥላሴን ትምህርት ማስተማሩን ልብ ልንል ይገባል።

ዮሐ.1፥1፤ «በመጀመሪያው ቃል ነበረ፥ ቃልም በእግዚአብ ሔር ዘንድ ነበረ፥ ቃልም እግዚአብሔር ነበረ። ይህ በመጀመሪያው በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ።»

ወንጌላዊው ዮሐንስ በቅድምና ያለውን እግዚአብሔርን በአንድነቱና በሦስትነቱ ገልጦታል። ያ ቃል ቀዳማዊ ነው። ያ ቃል አካላዊ ቃል ነው። ያ ቃል በእግዚአብሔር አብ ዘንድ ነበረ። ያ ቃል እግዚአብሔር ነው። እንዲሁም ቀዳማዊ ቃል አስቀድሞ በእግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ዘንድ ነበረ በማለት የሦስትነትን (የሥላሴን) ትምህርት በግልጥ አስተምሯል።

ዮሐ.14፥15–17፤ «ብትወዱኝ ትእዛዜን ጠብቁ። እኔም አብን እለምናለሁ ለዘላለምም ከእናንተ ጋር እንዲኖር ሌላ አጽናኝ ይሰጣችኋል፤ እርሱም ዓለም የማያየውና የማያውቀው ስለ ሆነ ሊቀበለው የማይቻለው የእውነት መንፈስ ነው፤»

ለጌታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ክብር ምሥጋና ይግባውና፤ የሦስትነትን ትምህርት ግልጽ አድርጐ አስቀምጦታል። በዚህ ቦታ ላይ ሦስት አካላት መኖራቸው በግልጽ ተቀምጧል። እኔም በማለት ተናጋሪው አንድ አካል መሆኑን ገልጾአል። አብን በማለት በአካል ከእርሱ (ከተናጋሪው) የተለየውን ሌላ አካል ገልጾአል። ሌላ አጽናኝ በማለት ደግሞ ሦስተኛ አካል መኖሩን አስገንዝቦናል።

እንግዲህ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በአካል ሦስት በመለኮት አንድ መሆናቸውን መጽሐፍ ቅዱስ የሚመሰክረው ነው። እግዚአብሔር ሦስትነት የሌለው አንድ አካል ብቻ ቢሆን ኖሮ ጌታ ይህን ባልተናገረ ነበር።

ዮሐ.15፥26፤ «ዳሩ ግን እኔ ከአብ ዘንድ የምልክላችሁ አጽናኝ እርሱም ከአብ የሚወጣ የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ እርሱ ስለ እኔ ይመሰክራል፤»

አሁንም በጌታ አነጋገር የአካል ሦስትነት መኖሩን ነው የምንረዳው። እኔ በማለቱ የራሱን በአካል ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ መለየት ሲያስረዳ ከአብ ዘንድ በማለቱ ደግሞ የአብን በአካል ከእርሱ የተለየ መሆን ገልጾአል። እንዲሁም መንፈስ ቅዱስም እኔ ባይ አካል (Personal) መሆኑን ሲያረጋግጥልን «እርሱም»ብሎታል። እርሱም የሚባለው እኔ ባይ አካል ነው እንጂ ዝርው ኃይል (Impersonal Power) አይደለም። የመንፈስ ቅዱስን የባሕርይ አምላክነት ሲያስረዳም የእውነት መንፈስ ብሎታል። ይህ መንፈስ ቅዱስ እንደ

አብ እንደ ወልድ ፍጹም ገጽ (አካል) ያለው መሆኑን ጌታ ሲያስርዳ «እርሱ ስለ እኔ ይመሰክራል» ብሎአል። ለምስክርነት የሚበቃ እኔ ባይ እንጂ ብትን ኃይል አይደለም።

ዮሐ.16፥7–11፤ «እኔ ባልሄድ አጽናኙ ወደ እናንተ አይመጣምና እኔ ብሄድ ግን እርሱን እልክላችኋለሁ። እርሱም...መጥቶ ስለ ኃጢአት ስለ ጽድቅም ስለ ፍርድም ዓለምን ይወቅሳል፤...ወደ አብ ስለምሄድ...»

በተመሳሳይ ሁኔታ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስን በአካል ልዩ መሆን ወይም የአካልን ሦስትነት አስተምሯል። እኔ በማለቱ ስለ ራሱ ማንነት አጽናኙ በማለት የገለጸው መንፈስ ቅዱስን ነው። በመሠረቱ የሚያጽናና እኔ ባይ አካል እንጂ ብትን ኃይል አይደለም። ጌታ ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲናገር እርሱ መጥቶ ዓለምን ይወቅሳል ብሏል። እርሱ ሲል አካላዊነቱን መግለጡ ሲሆን ዓለምን ይወቅሳል በሚለው አነጋገሩ የመንፈስ ቅዱስን አካላዊነት በገሃድ መስክሯል። መውቀስ የሚችል ያለ የሚኖር እኔ ባይ አካል ነውና። ወደ አብ ስለምሄድ በማለቱም በሕልውና ፈጽሞ ወዳልተለየው በአካል ግን ከእርሱ ልዩ ወደ ሆነው ወደ አባቱ እንደሚሄድ ገልጦአል።

እንግዲህ የሥላሴን ትምህርት የማይቀበሉ ክፍሎች ይህን እንዴት ሊያስተባብሉ ይችላሉ? በመሠረቱ ከዚህ የበለጠ ማረጋገጫ ከወዴትስ ይመጣል። ሦስት አካላት ባይኖሩ ኖሮ ጌታ ከላይ ያለውን ባልተናገረ ነበር። አንድ አካል እንደ ሦስት አካላት ሆኖ ሊናገር አይችልም። ስለዚህ ሰባልዮሳውያንም ሆኑ ሌሎቹ አጽራረ ሥላሴ ራሳቸው ግራ ተጋብተው ሌላውን ግራ ማጋባትን ትተው በአንድነት በሦስትነት ወደ ሚመሰገነው አምላክ ቢቀርቡ ይሻላቸዋል እንላለን።

የሐዋ.7፥55፤ «በእስጢፋኖስም መንፈስ ቅዱስ አደረበት ሰማይ ተከፍቶ ተመለከተ የእግዚአብሔርን ክብር አየ ኢየሱስም በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ»

ቅዱስ እስጢፋኖስ የመንፈስ ቅዱስ ጸጋ ሲያድርበት ጌታ ኢየሱስን በአባቱ ቀኝ ተቀምጦ አይቶአል። ራእዩን የገለጠለት መንፈስ ቅዱስ ነው። መንፈስ ቅዱስ ምሥጢር ገላጭ ነውና ሰማይ

ሲከፈት በመንፈስ ቅዱስ ገላጭነት ሰማያዊውን ክብር ሲያይ አብና ወልድን አየ። ባጠቃላይ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በዚህ ላይ ታይተዋል።

አብና ወልድ በአካል ልዩ መሆናቸውን ራሱ እስጢፋኖስ ጌታ ኢየሱስን በእግዚአብሔር ቀኝ ተቀምጦ አየዋለሁ ብሎ ገልጾአል። አካላዊ መንፈስ ቅዱስም በእርሱ አድሮ ምሥጢርን ገልጾለታል።

2ቆሮ.13፥14፤ «የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ጸጋ የእግዚአብሔርም ፍቅር የመንፈስ ቅዱስም አንድነት ከሁላችን ጋር ይሁን።»

በብሉይ ኪዳን የነበረው ቡራኬ ወይም ምርቃት «እግዚአብሔር ይባርክህ፥ ይጠብቅህም፥ እግዚአብሔር ፊቱን ያብራልህ፥ ይራራልህም፤ እግዚአብሔር ፊቱን ወደ አንተ ያንሣ፥ ሰላምንም ይስጥህ» የሚል ነበር። ዘኁ.6፥24–26።

በተመሳሳይ ሁኔታ ሐዋርያው ቅዱስ ጳውሎስም የቆሮንቶስ ሰዎችን ሲባርክ የሥላሴን ስም ጠርቶ ባርኳል። አንዳንድ ሰዎች አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ አይደሉም። እውነተኛ አምላክ አብ ብቻ ነው። ወልድና መንፈስ ቅዱስ ፍጡራን ናቸው የሚሉ አሉ። ለዚህም ምክንያት የሚያደርጉት በየቦታው ሲጻፍ የአብ ስም መቅደሙ የወልድ ስም መከተሉ የመንፈስ ቅዱስ ስም ደግሞ መሠለሱን ነው። ይህ የስም ቅደም ተከተል የስልጣንን ተዋረድ ያመለክታል ይላሉ። በእነርሱ አመለካከት አብ በመጀመሪያ ደረጃ በመጠቀሱ የበላይ ወልድ በሁለተኛ ደረጃ በመጠቀሱ የአብ የበታች መንፈስ ቅዱስ በሦስተኛ ደረጃ በመጠቀሱ ከወልድ የሚያንስ ነው ይላሉ። ይህ ግን ስህተት መሆኑን ጳውሎስ የቆሮንቶስ ምእመናንን በባረከበት ጊዜ ገልጾልናል። ጳውሎስ በመጀመሪያ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ቀጥሎ አብን ከዚያም መንፈስ ቅዱስን ጠርቷል። እንግዲህ እንደ መናፍቃኑ አባባል መጀመሪያ የተጠራው በሁለተኛው ከተጠራው የሚበልጥ ከሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ከአብ ይበልጣል ማለታቸው ነው። ነገር ግን በሥላሴ ዘንድ መበላለጥ የለም። አብ ከወልድ አይበልጥም። ወልድም ከመንፈስ ቅዱስ አይበልጥም ሦስቱም በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ ናቸውና። ስለዚህ አንዱ ቀድሞ መጠራቱና ሌላው መከተሉ በሥላሴ ሥልጣን ላይ የሚያመጣው ለውጥ የለም።

1ዮሐ.5፥7፤ «በሰማይ የሚመሰክሩ ሦስት ናቸው። እነርሱም አብ ልጅም (ወልድ) መንፈስ ቅዱስም ናቸው። እነዚህ ሦስቱም አንድ ናቸው።»

ወንጌላዊው ዮሐንስ በመጀመሪያ መልእክቱ ላይ የሥላሴን ትምህርት ግልጽና ለሁሉም ሊረዳ በሚችል ሁኔታ አስቀምጦታል። ዳሩ ግን ይህ ዓረፍተ ነገር ከቅርብ ጊዜ ወዲህ በሚታተሙት ቅዱሳት መጻሕፍት ተገድፏል። የዚህን ምክንያቱን ለማወቅ ብሻም የሚገልጽልኝ ግን አላገኘሁም። ነገር ግን በቀደመው መጽሐፍ ቅዱስም ሆነ በመጀመሪያው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከላይ የተጠቀሰው ዓረፍተ ነገር ተጽፎ ይገኛል። ይህንንም ለምሥክር ይሆን ዘንድ በተለያየ ቋንቋ ከተጻፉት መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እጠቅሳለሁ። (በግሪክ) ቋንቋ የተጻፈው መጽሐፍ ቅዱስ

Οτι τρειζ ειοιν οι μαρτυρουντεζ εν τω ουραιω, ο Πατηρ, ο Λογοζ και το Αγιον Πνευμα, και ουτοι οι εν ειοι."

I ΙΩΑΝΝΟΥ Α' κεφ. 5 : 7

በእንግሊዝኛ ቋንቋ የተጻፈው የኪንግ ጀምስ ቨርሽን (ትርጉም) (K ng James Version)

"For there are three that bear record in heaven, the Father, the Word, and the Holy Ghost: and these three are one." Jn. 5,7

በ1886 ዓ.ም የታተመው የአማርኛ መጽሐፍ ቅዱስ

«በሰማይ የሚመሰክሩ ሦስት ናቸው እነርሱም አብ ልጅም መንፈስ ቅዱስም ናቸው። እነዚህ ሦስቱም አንድ ናቸው» ዮሐ.5፥7።

ከላይ እንደተጠቀሰው በግሪክኛ በእንግሊዘኛው እንዲሁም በቀድሞው የአማርኛ ትርጉም ሰፍሮ የምናገኘው የሥላሴ አንድነትና ሦስትነት በአሁኑ ዘመን በታተሙት አዲስ ትርጉሞች ላይ አለመጻፉ አጠያያቂ ነው። በቀደሙት ትርጉሞች ላይ መጻፉ በአሁኖቹ ላይ መውጣቱ በአሁኑ ዘመን ተርጓሚዎች ላይ የጥያቄ ምልክት የሚያስከትል ነው። ምናልባት የተረፈ አይሁድ ተንኮል ይሆን? ብቻ

እግዚአብሔር ይወቀው። ሐዋርያው ግን የእግዚአብሔርን አንድነትና ሦስትነት በማያወላዳ ሁኔታ ገልጾልናል።

ራእ.14፥1:2፤ «አየሁም እነሆም በጉ በጽዮን ተራራ ቆሞ ነበር፤ ከእርሱም ጋር ስሙና የአባቱ ስም የመንፈስ ቅዱስም ስም በግምባራቸው የተጻፈላቸው...»[2]

በጉ ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ይህንንም ለማረጋገጥ ቢያስፈልግ ዮሐ.1፥36፤ «ኢየሱስም ሲሄድ ተመልክቶ:- እነሆ የእግዚአብሔር በግ አለ» የሚለውን መመልከት ይቻላል። የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ አባት አብ ነው። መንፈስ ቅዱስም ከአብ የወጣ ነው። የአብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ስም በግምባራቸው ተጽፎ ማየቱን የሥላሴ ትምህርት በመጽሐፍ ቅዱስ በተለይ በሐዲስ ኪዳን በግልጽና በተረዳ ሁኔታ መገለጡን የሚያሳይ ነው።

እንግዲህ ከብዙው በጥቂቱ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ስለ ሥላሴ የተጻፈውን ገልጸናል። ይህን ሁሉ የመጽሐፍ ቅዱስን ምስክርነት ንቆ እግዚአብሔርን እንደ ሰባልዮስ አንድ ገጽ የሚል በክርስትና እምነት የተወገዘ ነው። ኦርቶዶክሳዊት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ምንም እንኳን በጥራዝ ነጠቅነት የተነሱ አጽራረ ሥላሴ አማልክተ ብዙ እያሉ ሊነቅፉአት ቢከጃጅሉም እርሷ ግን እንደ አሕዛብ በብዙ አማልክት አታምንም። «እስራኤል ሆይ ስማ አምላካችን እግዚአብሔር አንድ እግዚአብሔር ነው» ዘዳ.6፥4፤ የሚለው አምላካዊ ትዕዛዝ መመሪያዋ ነው። ነገር ግን አንዱ መለኮት በአካል ሦስት ነው ብላ ታምናለች። ይህም እምነትዋ በቅዱሳት መጻሕፍት የተደገፈ እንጂ ጠላቶችዋ እንደሚያስወሩት ከአሕዛብ የተወረሰ ከንቱ ባእድ አምልኮ አይደለም።

እንግዲህ ቅዱስ መጽሐፍ እንደመሰከረው እግዚአብሔር የማይደመር ሦስት የማይከፈል አንድ ነው። በመለኮቱ አይከፈልም ሦስቱ አካላትም ተጠቅለው አንድ አይሆኑም።

[2] ሐዲስ ኪዳን በግእዝና በአማርኛ ተመልከት ወይም (81 መጽሐፍ ቅዱስ)

የቅዱሳን አበው ምስክርነት

ዲዮናስዮስ፤ «ባሕርያቸው አንድ ስለሆነ አንድ ይባላሉ የሥላሴ ገጻት በየአካላቸው ልዩ ሲሆን በመለኮት አንድነት ጸንተው ይኖራሉ አንድ ሲሆኑ ሦስቱ አካላት አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ስለ መገለጣቸው ሦስት ናቸውና አመስግኑዋቸው»

(ሃይማኖተ አበው ዘዲዮናስዮስ ገጽ 16።)

አግናጥዮስ፤ «አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደሆነ ወልድም በአብ በመንፈስ ቅዱስ ህልው እንደ ሆነ መንፈስ ቅዱስም በአብ በወልድ ህልው እንደሆነ እናምናለን ይህች ሦስትነት ያለመለየት የተካከለች ናት። አንዲት አገዛዝ አንዲት ፈቃድ አንዲት ኃይል አንዲት መንግሥት አንዲት ስግደት አንዲት ምሥጋና አንዲት ክብር አንድ ጽንዕ ለሥላሴ ይገባል፤ አንዲት ምክር አንዲት ሥልጣን አንድ ክብር አንዲት ጽንዕ አንድ አኗኗር አንድ ፈቃድ ለሥሉስ ቅዱስ ነው።

(ሃ.አ ዘአግናጥዮስ ገጽ 18።)

«አብ ወልድን መንፈስ ቅዱስን ወደ መሆን አይለወጥም ወልድም አብን መንፈስ ቅዱስን ወደ መሆን አይለወጥም መንፈስ ቅዱስም አብን ወልድን ወደ መሆን አይለወጥም እሊህ ሦስቱ አካላት በጌትነት በክብር ፍጹማን ናቸው። በአንድ መለኮት አንድነትም አንድ ናቸው።

(ዘአግናጥዮስ ገጽ 18።)

ሠለስቱ ምዕት «አብ ወልድ ነው መንፈስ ቅዱስም ነው ወልድም አብ ነው መንፈስ ቅዱስም ነው መንፈስ ቅዱስም አብ ነው ወልድም ነው ብለው የሥላሴ አካል አንድ ነው ስም ግን ሦስት ነው የሚሉ የሰባልዮስን የረከሰች ሃይማኖት እናወግዛለን። አንድ አካል ሦስት ስም የሚሉ እነዚህ ከእኛ የተለዩ ከሃይማኖታችን የወጡ ናቸው።

(ሃይማኖተ አበው ዘሠለስቱ ምዕት ገጽ 33፥ ም 19።)

ሐዋርያትን የመሰለ የተመሰገነ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት አትናቴዎስ «አብ በአካሉ በገጹ በመልኩ ያለ ነውና ወልድም እንዲሁ በአካሉ በገጹ በመልኩ ያለ ነውና መንፈስ ቅዱስም እንዲሁ በአካሉ

በገጹ በመልኩ ያለ ነውና እንደሰውም አይወሰኑም አምላክነት ያለው አካላት ናቸውና። በአካል ሦስት በባሕርይ አንድ ብሎ ይህን ሃይማኖት የማያምን እንዲህ እኛ እንደወሰንነው አድርጐ ሃይማኖቱን የማይጽፍ ቢኖር ሐዋርያት ያስተማሯት ቅድስት ቤተ ክርስቲያን ታወግዘዋለች»

(ሃይማኖተ አበው ዘአትናቴዎስ ገጽ 81፥ ም.26።)

ባስልዮስ «በባሕርይ አንድ የሚሆን በአካል ሦስት የሚሆን በመለኮት የማይለይ የሚቀርበው የሌለ ብርሃን የማይመረመር ኀይል መጠኑ የማይታወቅ ገናናነት ጌትነቱ የበዛ በብርሃኑ የሚያንፀባርቅ ፍፁም ፍቅርን የተመላ ቸርነቱ የማይነገር የማይመረመር ባሕርይ እርሱን እንደ መውደዳቸው ብዛት መጠን በንጹሐን ምዕመናን አድሮ የሚኖር ክብሩ መጠኑ በቃል ሊነገር የማይቻል አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ነው።

(ሃይማኖተ አበው ዘባስልዮስ ገጽ 93።)

ጎርጎርዮስ «ሳናቋርጥ የሦስቱን ምስጋና አንድነት እንናገራለን ፍጹም አሸናፊ አንድ አምላክ እግዚአብሔር አብ፤ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ሆይ ቅዱስ ቅዱስ ቅዱስ ተብለህ የምትመሰገነው ምስጋናህ በሰማይ በምድር ምሉ ነው።

(ሃይማኖተ አበው ዘጎርጎርዮስ ገጽ 112።)

ኤጲፋንዮስ «የባሕርይ አምላክ አብን በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን የባሕርይ አምላክ ወልድን በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን የባሕርይ አምላክ መንፈስ ቅዱስንም በተለየ አካሉ አንድ እንደሆነ እናውቀዋለን እሊህ ሦስቱ አካላት የተፈጠሩ አይደሉም በዚህ ጊዜ ተገኙ በዚህ ጊዜ ያልፋሉ መባል የለባቸውም አይለወጡም አይናወጡም»

(ሃይማኖት አበው ዘኤጲፋንዮስ ገጽ 171።)

ጎርጎርዮስ ዘእንዚናዙ «ሥላሴ በመለኮት አንድነት መለየት የለባቸውም፤ አካላት ግን በባሕርይ መለየት ሳይኖር እያንዳንዱ አካል በገጽ በመልክ ፍጹም ነው።...ማንም ማን የጌትነታቸውን ነገር መፈጸም አይችልም። የሦስቱን አካላት ባሕርይ ይለይ ዘንድ ማንም

ማን አይድፈር፤ ሦስቱን አንድ የሚያደርጋቸው ባሕርይ አንድ ነው እንጂ...ከሦስቱ ፍጡር የለም ፍጡራን አይደሉምና ከዕውቀት ከሃይማኖት የተለዩ መናፍቃን ከቅድስት ሥላሴ መለኮት መክፈልን በአካላት መጠቅለልን ሊያመጡ አይድፈሩ ሦስት አማልክት ብለን እንሰግድም አንድ አምላክ ብለን እንሰግዳለን እንጂ»

(ሃይማኖት አበው ዘጎርጎርዮስ ገጽ 193።)

ሱኑትዩ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳስ «በመልክ አንድ በሚሆኑ በሦስቱ ፍጹማን አካላት በሦስቱ ፍጹማን ገጻት እናምናለን አንዱ ከሁለተኛው ሁለተኛውም ከሦስተኛው በጌትነት በክብር በልዕልና በብርሃን የሚያንስ አይደለም በአንድ መለኮት በአንድ ባሕርይ በአንዲት ክብር በአንዲት ምስጋና በአንዲት ስግደት በአንዲት አገዛዝ የተካከሉ አንድ ናቸው እንጂ»

(ሃይማኖት አበው ዘሱኑትዩ ገጽ 486።)

«በአካላት በገጻት ይለያሉ፤ በአንድ መለኮት ባሕርይ ግን አይከፈሉም አንድ መለኮት አንድ ባሕርይ ብንልም ሦስት አካላት ሦስት ገጻት ናቸው ማለትን የሚያፈርስብን አይደለም። ከአካላት አንዱም አንዱ በጊዜው ሁሉ ፍጹማን በሚሆኑ በየአካላቸው ጸንተው ይኖራሉና፤ ሦስት አካላት ማለትም አንድ መለኮትን የሚከፍልብን አይደለም ይህ አንድ አምላክ በሚሆን በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ እናምናለን ማለታችንም የነቢያት የሐዋርያት እምነት የሰማያውያንና የምድራውያን የመላእክትና የሰዎች እምነት ነው ከሁለቱ ወገኖች የተነሣም የሚታወቅ ነው ይኸውም ቃሉ እስትንፋሱ ነው አንድ ሲሆኑ ሶስት ናቸው አንድ አምላክ አንድ ባሕርይ አንድ መለኮት ናቸው እኛ ኦርቶዶክሳውያን እንደተናገርን»

(ሃይማኖት አበው ዘሱኑትዩ ገጽ 487።)

ዘካርያስ «በአካል በገጽ ሦስት፤ አንድ ባሕርይ አንዲት ክብር አንዲት መንግሥት በሚሆን አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ተብሎ በሚጠራ በእግዚአብሔር እናምናለን አብ ወላዲ ነው እንጂ ተወላዲ አይደለም ወልድ ግን ተቀዳሚ ተከታይ ሳይኖረው ቅድመ ዓለም ለብቻው ከአብ ተወለደ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ሠረጸ በቀዳማዊነት በአገዛዝ በሥልጣን በከሀሊነት ፍጥረትን ሁሉ በመፍጠር ከአብ ከወልድ ጋር አንድ ነው በመለኮት አንድ የሚሆኑ ሦስት አካላት ከመወሰን ከቁጥር ሕግ ሁሉ የራቁ ናቸው።

(ሃይማኖተ አበው ዘዘካርያስ ገጽ 470።)

አቡነ ዮሐንስ የአንጾኪያና የሳልቅ ሊቀ ጳጳሳት «በውነተኛ መልክ ፍጹማን የሚሆኑ ሦስቱ አካላት ሦስቱ ገጻት እነዚህ ናቸው እነዚህም አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ናቸው...ሁለተኛው ከአንደኛው በኋላ ሦስተኛውም ከሁለተኛው በኋላ ተገኘ አይባልም፤ በሁሉ ዘንድ አንዲት ምስጋናን ይመሰገናሉ፤ ከሥራ በማናቸውም ሥራ አይለያዩም ወልድን የወለደ አብ ነው ወልድም ከቀን ከዘመን አስቀድሞ ከእርሱ ተወለደ መንፈስ ቅዱስም ከአብ ሠረጸ።

(ሃይማኖት አበው ዘዮሐንስ ገጽ 463።)

አትናቲዎስ ሐዋርያዊ «ወንድሞቻችን እኛስ እንዲህ እናምናለን ያልተወለደ እግዚአብሔር አብ በተለየ አካሉ አንድ ነው፤ የተወለደ እግዚአብሔር ወልድ ዋሕድ ኢየሱስ ክርስቶስም በተለየ አካሉ አንድ ነው። በወደደው የሚያድር የአብ የወልድ እስትንፋስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም በተለየ አካሉ አንድ ነው። አብ አልተወለደም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ወልድን የወለደ ነው እንጂ ወልድም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ከእግዚአብሔር አብ ተወለደ፤ መንፈስ ቅዱስም ዓለም ሁሉ ሳይፈጠር ከእግዚአብሔር አብ ሠረጸ።

(ሃይማኖት አበው ዘአትናቴዎስ ገጽ 55።)

ሠለስቱ ምዕት «ሕያው ጥበብ ኃይል የሚሆን የአካላዊ ቃል አባቱ በአካላዊነት ያለ ከፍጹም አባት የተገኘ ፍጹም ልጅ ያለው እግዚአብሔር አብ አንድ ነው አብም አንድ ወልድን የወለደ ነው። ከአንድ ከአብ ብቻ የተገኘ እግዚአብሔር ቃል አንድ ነው እግዚአብሔር ቃል አብን በመልክ የሚመስለው በባሕርይ የሚተካከለው ነው ያ ቃል ሥራውን ሁሉ የሚገልጽ ጥበብን ኃይልን ፍጡራንንም ሁሉ የፈጠረ ነው። ከእውነተኛ የባሕርይ አባት የተገኘ እውነተኛ የባሕርይ ልጅ ነው። ከማይታይ የተገኘ የማይታይ ከማይለወጥ የተገኘ የማይለወጥ ከማይሞት የተገኘ የማይሞት ከቀዳማዊ የተገኘ ቀዳማዊ ነው። እግዚአብሔር አብ በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው እግዚአብሔር ወልድም በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስም ከአብ የሠረፀ አንድ አካል ነው ሕይወትንም የሚያድል ነው በሁሉ ላይ በሁሉም በምልአት ያለ ነው። ሥሉስ ቅዱስ ለዘላለሙ በአንድ መለኮት ፍጹም ነው።

(ሃይማኖት አበው ዘሠለስቱ ምዕት ገጽ 31+32።)

ምዕራፍ ሦስት

«ፍጥረት ሁሉ ሳይፈጠር ከአብ በተወለደ በዘመኑ ሁሉ ከርሱ ሀልውና ባልተለየ ዳግመኛ እኛን ለማዳን በኋላ ዘመን ከቅድስት ድንግል ማርያም በሥጋ በተወለደ በእግዚአብሔር አብ ልጅ እናምናለን» አትናቴዎስ ሃይማኖት አበው ገጽ 63።

ቀዳማዊ ቃል

ለፍጥረታት ሁሉ መነሻና መድረሻ አላቸው። ፍጡር መጀመሪያም መጨረሻም አለው። የሁሉ አስገኝ፣ የሁሉ ፈጣሪ እግዚአብሔር ግን ቀዳማዊ ነው። እግዚአብሔር መነሻ ወይም መጀመሪያ የሌለው አልፋ (ቀዳማዊ) ነው። ፍጻሜ የሌለው ዘላለማዊ ነው። «አቤቱ፣ አንተ ግን ትኖራለህ፤ ሁላቸው እንደ ልብስ ያረጃሉ፣ እንደ መጐናጸፊያም ትለውጣቸዋለህ፣ ይለወጡማል አንተ ግን ያው አንተ ነህ፣ ዓመቶችህም ከቶ አያልቁም» ብሎ መጽሐፍ እንደመሠከረ መዝ.101(102)፣25–27።

በዚህ ጊዜ ተገኙ በዚህ ጊዜ ያልፋሉ መባል ከሌለባቸው ከማይለወጡ፤ ከማይናወጡት በቅድምና አንድ ከሆኑት ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ስለሆነው ስለ አካላዊ ቃል በቅድምና መኖር ወንጌላዊው ዮሐንስ ሲያስረዳ፣ «ያ ቃል ቀዳማዊ ነው» ብሎ ነገሩን ጀመረ። ዮሐ.1፥1።

ተጠመቀ ለማለት ተወለደ ማለት ቀዳሚው ነው፤ ተወለደ ከማለት በፊት ደግሞ ተፀነሰ ማለት ግዴታ ነው። ተፀነሰ ለማለት ደግሞ በቅድምና መኖሩን መግለጽ ያሻል።

ወንጌላዊው ዮሐንስ የሰው ልጆችን ሊያድን አምላካዊ ጉዞ ያደረገውን ጌታ ማንነት ለማስረዳትና ለማስገንዘብ ከሥጋዌ በፊት (ሰው ከመሆኑ በፊት) (Prehuman State) ማንነቱን ማስቀደም አማራጭ የሌለው ሆኖ በማግኘቱ «ቃል ቀዳማዊ ነው ብሎ» የቃልን በቅድምና መኖር አረጋገጠ።

ዳሩ ግን በቅድምና ነበር የተባለው ቃል እንደ ፍጡራን ያለ ቃል አይደለም። ከፍጡራን ቃል የተለየ ከሰነ ፍጥረቱ አስቀድሞ የነበረ ነው። በሊቃውንት አነጋገር የፍጡራን ቃላት በሦስት ይከፈላል።

1. አአትሪኮን፡- የሰው ልጆች ቃል

2. በርፎሪኮን፡ – የእንስሳት ቃል

3. አተርጋዎን፡ – የመላእክት ቃል ነው

እነዚህ ከላይ የተጠቀሱት የፍጡራን ቃላት ዝርዋን (ብትን) ወይም አካል የሌላቸው ናቸው። የሥላሴ ቃል ወልድ ግን አካላዊ ቃል ነው። እኔ ባይ፣ ገባሬ ኩሉ (ሁሉን አድራጊ) ነው። ስለዚህ ሐዋርያውና ወንጌላዊው ዮሐንስ «ያ ቃል ቀዳማዊ ነው» ብሎ የተናገረለት አካላዊ (Personal) ለሆነው ቃል ነው።

መጻሕፍት ይህን አካላዊ ቃል በተለያየ አጠራር ይጠሩታል፤ ወልድ፣ የአብ ክንዱ ወይም ጥበቡ እያሉ ጽፈዋል። ዳሩ ግን ወንጌላዊው ከእነዚህ ሁሉ ስሞች የመረጠው ቃል የሚለውን ነው። ለምን?

ቃል በሚለው ስሙ የጠራበት ምክንያት አለው። ይኸውም ሕልውናቸውንና ቅድምናቸውን ለመናገር ሲሆን ፈጠረበትም ለማለት እንዲመቸው ነው።

ሕልውናቸውን ለመናገር፡- ከልብ ከትንፋሽ ተለይቶ በአፍአ (በውጭ) የሚገኝ ቃል የለም። ማለትም ቃል ከልብና ከእስትንፋስ ተለይቶ አይኖርም። አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በሕልውና አንድ ናቸው። «ያ ቃል» ሲል በሕልውና ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ያልተለየው ለማለት ነው።

ቅድምናቸውን ለመናገር፡- ልብና እስትንፋስ ቀድመውት ወደ ኋላ (ኋላ ላይ) የሚገኝ ቃል የለም። ልብ፣ ቃል፣ እስትንፋስ በቅድምና አንድ ናቸው። አንዱ ከአንዱ አይቀድምም። አንዱም

ከአንዱ አይከተልም። እንደዚሁም ሁሉ የሥላሴም ቅድምናቸው አንዲት ነች። በቅድምና አንድ ናቸው። በልብ የተመሰለ አብ በቃል ከተመሰለ ከወልድ ቀድሞ የኖረበት ዘመን የለምና። ስለዚህ በቅድምና አንድ ከሆኑት ከሦስቱ አካላት አንዱ አካል ሰው ሆነ ለማለት ይመቸው ዘንድ «ቃል» በሚለው ስሙ ጠርቶታል።

ፈጠረበት ለማለት:- አብ በወልድ ዓለምን ፈጠረ ሲባል እንደ አርዮስ አይደለም። አትናቴዎስ ሐዋርያዊ እንደተናገረው የእግዚአብሔር ቃል እኛን ለመፍጠር የተፈጠረ አይደለም። እኛ በእሱ ተፈጠርን እንጂ። «በሱ ኹሉ ተፈጠረ።» ለእኛ ለድኩማን መፈጠሪያ እንዲኾን ልዑሉና ኃያሉ እንደ አገልግሎት መሣሪያ ተፈጠረ ብሎ ማውራት ከደካማ አስተሳሰብ የተገኘ ነው። ዓለምን እንደፈጠረ ባይካድም ቃል ምን ጊዜም ነበረ። ምንጊዜም ባሕርያዊ ነውና። በእርግጥ ያለ ቃል ምንም አልተፈጠረም። ያለ እጅ ምንም መሥራት እንደማይቻል «እጁ ክንዱ» ይባላልና። አብ በወልድ ዓለምን ፈጠረ ሲባል በእጅ ጥልፍ እንደመጥለፍ ሥዕል እንደመሳል ነው። «እግዚአብሔር ብርሃን ይሁን አለ» ያለውን ቃል ሲተረጉም ቃሉን ሰምቶ ትእዛዙን ሊፈጽም የሚሮጥ ተወራጅ አሽከር ነበር ማለት አይደለም። ይህ በሰዎች ዘንድ በሰዎች ባሕርይ ነው፤ የእግዚአብሔር ቃል ግን ራሱ ፈጣሪ ነው። የአብም ፈቃዱ እሱው ራሱ ነው።

እንግዲህ ወንጌላዊው ሰው የሆነው የፍጥረታት ባለቤት መሆኑን ለመግለጽ «ቃል» በሚለው ስሙ ጠራው።

አምላክ ወይም ወልድ ብሎ ለምን አልጠራውም?

ቃል በሚለው ምትክ አምላክ ቢለውኑሮ መናፍቃን የጸጋ አምላክ እንጂ የባሕርይ አምላክ አይደለም ባሉ ነበርና ዘጸ.7፥11። መዝ.31(32)፥6።

ወልድም ቢለው እስራኤል የእግዚአብሔር ልጆች ተብለው እንደተጠሩ ሁሉ ዛሬም ምእመናን በጸጋ እንደሚወለዱት ሁሉ እርሱም የጸጋ ልጅ እንጂ የባሕርይ ልጅ አይደለም እንዳይሉ እንዲሁም ወልድ ብሎት ቢሆን የሁለቱን (የአብና የወልድን) አንድነት ብቻ እንጂ የሦስቱን አንድነት አያስረዳምና።

ቃል ግን የሦስቱን (የአብ፥ ወልድ፥ መንፈስ ቅዱስ) አንድነት ያስረዳልና «ቃለ አብ ወቃለ መንፈስ ቅዱስ ወልድኒ ቃሎሙ ለአብ ወለመንፈስ ቅዱስ እንዲል» ወልድ የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው።

የሦስቱን አንድነት በሚያስረዳ እዱ መዝራዕቱ (ክንዱ) በሚለው ለምን አልጠራውም ቢሉ ይህም ቢሆን የአፍአ (የውጭ) አንድነታቸውን ነው እንጂ የውስጥ አንድነታቸውን አያስረዳም።

እሺ ውሳጣዊ አንድነታቸውን በሚያስረዳ ጥበቡ ምክሩ ሕሊናው አይለውም ነበር ቢሉ የምክር የሕሊና መዲናቸው መገለጫቸው ቃል ነውና በመዲናቸው በመገለጫቸው በቃል ተናገረው።

እንዲሁም ቃል ከልብ ተገኝቶ በልብ ሕልው ሆኖ ሲኖር ልገለጽ ባለ ጊዜ ባንደበት እንዲገለጽ እርሱም ከአብ ተገኝቶ (ተወልዶ) በአብ ሕልው ሆኖ ሲኖር ልገለጽ ባለ ጊዜ በሥጋ ተገልጧልና።

አንድም ለምሳሌ ያመቸው ዘንድ ነው። ቃል በልቡና ሲወጣ ሲወርድ ይኖራል። ሰሁየው ቀለም በጥብጦ ብዕር ቀርጾ ብራና ዳምጦ በጻፈ ጊዜ ረቂቁ ቃል ከልቡና በቀለም ገዝፎ እንዲታይ ረቂቅ አካላዊ ቃልም ከአብ አንድነት ሳይለይ በሥጋ ገዝፎ ታይቷልና።

በቅድምና ነበረ ብሎ የመሰከረለት አካላዊ ቃል ወልድ በእግዚአ ብሔር አብ ሕልው መሆኑን ሲገልጥ፥ «ቃልም በእግዚአብሔር ዘንድ ነበረ» ብሎአል። የፀሐይ ብርሃን በፀሐይ ክበብ ነበልባል በእሳት

የባሕር ርጥበት በባሕር ስፍሐት፥ የነፍስ ቃል በልብ ሕልው ሆና እንዲኖር ሁሉ «ያ ቃል በእግዚአብሔር አብ ሕልው ነው» ብሉ የሦላሴን በሕልውና አንድ መሆን አስገንዝቦአል።

«ያ ቃል እግዚአብሔር ነው» ዮሐ.1፥1።

አርዮስና መሰሎቹ የወንጌላዊውን ምስክርነት «ጆር ዳባ ልበስ» ብለው፥ መንፈስ ቅዱስ ላስተማረው ትምህርት ጆርባቸውን ሰጥተው ጌታችንና አምላካችን ኢየሱስ ክርስቶስን ከባሕርይ አባቱ ከአብ ከባሕርይ ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ለይተው ፍጡር ብለውታል። ለክብር ባለቤት ለመድኃኒታችን ለኢየሱስ ክርስቶስ ክብር ምሥጋና ይግባውና! ከጌታ የተማረ በመንፈስ ቅዱስ ጸጋ የተጥለቀለቀ ሐዋርያው ዮሐንስ፥ «በቅድምና ያለ ነው» ብሎ የመሰከረለት ቃል እግዚአብሔር መሆኑን በማያሻማና በማያከራክር ግልጽ በሆነው አገላለጽ ገልጾታል። በዚህም አካላዊ ቃል ከአብ ጋር በመለኮታዊ ሥልጣን አንድ መሆኑን ገልጾልናል። በተለየ አካሉ ፈጥሮ የሚገዛ ሁሉን ቻይ አምላክ ነው። ይህንንም ቅዱሳት መጻሕፍት ተባብረው የሚመሰክሩት አማናዊ ነገር ነው።

የሰውን ሥጋ የተዋሐደው አካላዊ ቃል፣ አንድ አምላክ አንድ እግዚአብሔር ተብለው ከሚጠሩት ከሦስቱ አካላት አንዱ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ በዝርዝር ያስረዳል።

ብርሃነ ዓለም ቅዱስ ጳውሎስ የእግዚአብሔርን ሰው መሆን ሲገልጥ፥ «በሥጋ የተገለጠ የእግዚአብሔርነት ምሥጢር በእርግጥ ያለምንም ጥርጥር ታላቅ ነው።» 1ጢሞ.3፥16። "And without controversy great is the mystery of godliness: God was manifest in the flesh,..." 1Tim. 3 : 16 (ኪንግ ጀምስ ትርጉም)

ሐዋርያው ለደቀ መዝሙሩ እንዳስተማረ፥ በሥጋ የመጣው ወይም ሥጋን የተዋሐደው ያለምንም ጥርጥርና ውዝግብ እግዚአብሔር መሆኑን እንድናምን ያስገድደናል። እግዚአብሔር ከድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ተወልዷልና ይህን ሃይማኖት ደግሞ ያለጥርጥር መቀበል እንዳለብን ሐዋርያው አሳስቧል።

በአንድ ወቅት ጌታ ስለራሱ ማንነት ፈሪሳውያንን ሲጠይቃቸው «ስለ ክርስቶስ ምን ይመስላችኋል? የማንስ ልጅ ነው?» ብሎአቸው ነበር። እነርሱም «የዳዊት ልጅ ነው» አሉት። ጌታም መልሶ እንግዲያስ ዳዊት ጌታ ጌታዬን ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስካደርግልህ ድረስ በቀኜ ተቀመጥ አለው ሲል እንዴት በመንፈስ ጌታ ብሎ ይጠራዋል? ዳዊትስ ጌታ ብሎ ከጠራው እንዴት ልጁ ይሆናል? አላቸው ማቴ.22፥41።

በዚህ አነጋገሩ የባሕርይ ጌታ የባሕርይ አምላክ የዳዊት ፈጣሪ የዳዊት ጌታ ባጠቃላይ እግዚአብሔርነቱን ገልጦአል።

ከሐዋርያቱ አንዱ ፊልጶስ መለኮትን ለማየት ከነበረው ጉጉት የተነሣ አጠገቡ ያለውን የጌታን ማንነት ባለመገንዘቡ፥ «ጌታ ሆይ አብን አሳየንና ይበቃናል» ብሎ ጌታን ለመነ። ጌታም፥ «አንተ ፊልጶስ ይህን ያህል ዘመን ከአንተ ጋር ስኖር አታውቀኝምን?» የሚል አስገራሚ መልስ ነበረ የመለሰለት። እንዲህ ሲል አብ ነኝ ማለቱ አልነበረም። ዳሩ ግን በመለኮታዊ ሥልጣን ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ሊገልጥለት በመፈለጉ ነው። ስለዚህ «እኔን ያየ አብን አየ» በማለት የባሕርይ አንድነታቸውን አስረድቷል። ዮሐ.14፥8–10።

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ መለኮት፥ አንድ ክብር፥ አንድ ኃይል፥ አንድ ሥልጣን ነው ያላቸው። አንድ ሰው ክርስቶስ ሁሉን ቻይ መለኮት ወይም እግዚአብሔር ከሆነ «እግዚአብሔርን ያየው አንድ ስንኳ የለም» ብሎ ወንጌላዊው ለምን ተናገረ? ዮሐ.1፥18። ምክንያቱም ክርስቶስ ታይቷል ተዳሷል ሊል ይችላል። በመሠረቱ ወንጌላዊው «እግዚአብሔርን በፍጹም መለኮታዊ ክብሩ ያየው ሰው እንደሌለ መግለጡ ነው እንጂ ሥጋን ተዋሕዶ በትህትና ክብሩን ሰውሮ አልታየም አላለም።

መለኮት በዚህች ምድር ሥጋን ተዋሕዶ ሠላሳ ሦስት ዓመት ሙሉ ሲመላለስ በትህትና ክብሩን ሰውሮ ነበር። እንዳውም ባንድ ወቅት ከደቀ መዛሙርቱ ሦስቱን ባለሟሎቹን ጴጥሮስን ያዕቆብንና ወንድሙን ዮሐንስን ይዞ ወደ ረዥም ተራራ ብቻቸውን ባወጣቸው ጊዜ በፊታቸውም ተለወጠ ፊቱም እንደ ፀሐይ በራ ልብሱም እንደ ብርሃን ነጭ ሆነ» ማቴ.17፥2። ከዚህ የምንረዳው ጌታ ብርሃን

መለኮቱን በገለጠ ጊዜ ሦስቱ ሐዋርያት በፊቱ ችለው ሊቆሙ እንዳልቻሉ ነው።

ይህን ከተመለከቱት መካከል አንዱ የሆነው ቅዱስ ጴጥሮስ የጌታን እግዚአብሔርነት ሲገልጥ፥ «የእርሱን ግርማ አይተን እንጂ በብልሃት የተፈጠረውን ተረት ሳንከተል የጌታችንን የኢየሱስ ክርስቶስን ኃይልና መምጣት አስታወቅናችሁ። ከገናናው ክብር:- በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጄ ይህ ነው የሚል ያ ድምፅ በመጣለት ጊዜ ከእግዚአብሔር አብ ክብርንና ምስጋናን ተቀብሎአልና፤ እኛም በቅዱሱ ተራራ ከእርሱ ጋር ሳለን ይህን ድምፅ ከሰማይ ሲወርድ ሰማን» 2ጴጥ.10፥16–18።

ስለዚህ እግዚአብሔር ሥጋን ተዋሕዶ መጣ፤ ታየ ተዳበሰ ተገረፈ ተሰቀለ ሞተ ሞትን ድል አድርጐ ተነሣ።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ በባሕርይ በሥልጣን ከአብ ጋር አንድ መሆኑን ሲያረጋግጥልን፥ «እኔና አብ አንድ ነን» ብሏል ዮሐ.10፥30። ሐዋርያው ዮሐንስም በቀዳማዊ መልእክቱ፥ «እርሱ (ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ) እውነተኛ አምላክና የዘለዓለም ሕይወት ነው» ብሎ የባሕርይ አምላክነቱን በግልጥ መስክሯል። 1ዮሐ.5፥21። በራእዩም ላይ፥ «በረከትና ክብር ምስጋናም ኃይልም ከዘለዓለም እስከዘለዓለም በዙፋኑ ላይ ለተቀመጠው፥ ለበጉም ይሁን ሲል ሰማሁ። አራቱም እንስሶች:- አሜን አሉ፥ ሊቃናቱም ወድቀው ሰገዱ» ራእይ 5፥12:14።

በጉ በቀራንዮ ኮረብታ ላይ ለፍጥረተ ዓለሙ (ለሰው ልጅ) እንደ ብራና የተወጠረውና የተሰዋው የአብ ልጅ የድንግል ማርያም ልጅ መድኃኒዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ አይደለምን? የባሕርይ አምላክ እግዚአብሔር ካልሆነ ኪሩቤልና ሱራፌል እንዴት ያምልኮት ስግደት ይሰግዱለታል?

የሐዋ.20፥28፤ «እግዚአብሔር በደሙ የዋጃትን ቤተ ክርስቲያን...»

ቤተ ክርስቲያንን በክቡር ደሙ የዋጃት መድኅኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ዳሩ ግን ሉቃስ ወንጌላዊው ከላይ በጠቀስነው

ለቴዎፍሎስ በጻፈው በሐዋርያት ሥራ ላይ እግዚአብሔር ደሙን አፍሶ በክበረ ደሙ ቤተክርስቲያንን መዋጀቱን ገልጦአል። ደሙን ያፈሰሰው ማን ነው? አብ ነውን? አይደለም። በተለየ አካሉ ከድንግል ማርያም የተወለደው ጌታችንና መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። ስለዚህ እግዚአብሔርነት የባሕርይ ገንዘቡ በመሆኑ እግዚአብሔር ሲል ጠርቶታል። የድንግል ማርያም ልጅ ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር ነውና።

ኢሳ.48፥12–13፤ «...እኔ ፊተኛው ነኝ እኔም ኋለኛው ነኝ። እጄም ምድርን መሠረታለች ቀኜም ሰማያትን ዘርግታለች፤ በጠራኋቸው ጊዜ በአንድነት ይቆማሉ።»

ከሁሉ በፊት የሚኖር እግዚአብሔር ነው። ሁሉንም የሚያሳልፍ እርሱ ነው። ፍጡር ቀዳማዊና ደኀራዊ መሆን አይችልም፤ እግዚአብሔር ግን አልፋና ኦሜጋ ነው። ከላይ የተጠቀሰውን የተናገረ ጌታ እግዚአብሔር መሆኑን ልንክደው አይቻለንም። ይህን የተናገረው ጌታ በመቀጠል፥ «ወደ እኔ ቅረቡ ይህንንም ስሙ እኔ ከጥንት ጀምሮ በስውር አልተናገርሁም ከሆነበት ዘመን ጀምሮ በዚያ ነበርሁ፤ አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል።» እግዚአብሔር አምላክ ያልነበረበት ዘመን ባለመኖሩ፥ «ከሆነበት ዘመን ጀምሮ እኔ በዚያ ነበርሁ» አለ። ያለውና የነበረው ለወደፊትም የሚኖረው ዓለምን የሚያሳልፈው ጌታ ወደዚህ ምድር በሥጋ መገለጡን ሲገልጥ፥ «አሁንም ጌታ እግዚአብሔርና መንፈሱ ልከውኛል» ብሎ ከአብ ከባሕርይ አባቱ ከመንፈስ ቅዱስ ከባሕርይ ሕይወቱ ወደዚች ምድር መላኩን ገለጠ። በእጁ ሰማይና ምድርን የመሠረተው የሁሉ ፈጣሪ ተልኮ መምጣቱን አስቀድሞ የነቢዩን አንደበት አንደበት አድርጎ ተናገረ። የተላከው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለመሆኑ በወንጌል በብዙ ቦታ ተገልጦአል። ሉቃ.4፥19። ዮሐ.10፥36። ዮሐ.16፥5።

ሆሴ.13፥4፤ «...እኔ ግን ከግብፅ ምድር ጀምሬ አምላክህ እግዚአብሔር ነኝ ከእኔም በቀር ሌላ አምላክ አታውቅም፥ ከእኔ በቀር ሌላ መድኃኒት የለም።»

እግዚአብሔር አምላክ በሆሴዕ የተናገረው ግልጽ ነው። ከእርሱ በቀር የባሕርይ አምላክ እንደሌለና ከእርሱም በስተቀርም ሌላ

መድኃኒት እንደሌለ፤ በእርግጥም ከእግዚአብሔር በቀር ለአዳም መድኃኒት የሚሆን ባለመኖሩ ነው መድኃኒተ ዓለም ወደ ዓለም የመጣው። እግዚአብሔር የሥጋና የነፍስ መድኃኒት ነው። አዳኝም እርሱ ብቻ ነው። በኃይሉ ማዳን የሚችል ከእርሱ በስተቀር ሌላ ማንም የለም። ቅዱሳን ቢያድኑ በእርሱ ኃይልና ሥልጣን ነው።

ጳውሎስ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፣ «የተባረከውን ተስፋችንን እርሱም የታላቁን የአምላካችንንና የመድኃኒታችንን የኢየሱስ ክርስቶስ ክብር መገለጥ እየጠበቅን» በማለት የጌታን የባሕርይ አምላክነትና መድኃኒትነት ገልጦአል። ቲቶ.2፥12። እንግዲህ ክርስቶስ አምላክና መድኃኒት ከሆነ በሆሴዕ አድሮ የተናገረው እርሱ መሆኑን እንረዳለን፣ «ከእኔ በቀር አምላክና መድኃኒት የለም።» ይህን በዘመነ ብሉይ የተናገረው ጌታ በኋለኛው ዘመን መድኃኒትን በማዕከለ ምድር ያደርግ ዘንድ ተገለጠ።

«እርሱ እናንተ አናጢዎች የናቃችሁት ደንጊያ ነውና ያም የማዕዘን ራስ ሆኖአልና። ሌላ ሕይወት የለም ከሰማይ በታችም ሊድንበት ለሰው ልጅ የሚሰጥ ሌላ ስም የለም» የሐዋ.4፥11:12።

ይህ ስም የገናናውና የልዑል ባሕርይ፣ የክብር ባለቤት የጌታችንና የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ ስም ነው። የሰው ልጅ የሚድንበት የመለኮት ስም ነው። አጋንንት የሚፈሩት ታላቅ ስም ነው። «ከስሞች ሁሉ በላይ የሆነ ስም» ፊሊ.2፥9። ይህ ስም የእግዚአብሔር አምላክ ስም ነው። የፍጡር ስም ቢሆን ኖሮ ይህን ያህል ክብርና ኃይል እንዳለው ባልተናገረ ነበር።

ከእኔ በቀር መድኃኒት የለም ያለው ጌታ እኛን ሊያድን መጣ። «ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኃኒት እርሱም ክርስቶስ ጌታ የሆነ ተወልዶላችኋል።» ሉቃ.2፥11።

ኢሳ.9፥6፤ «ሕፃን ተወልዶልናል፣ ወንድ ልጅም ተሰጥቶናል፤ አለቅነትም በጫንቃው ላይ ይሆናል ስሙም ድንቅ መካር ኃያል አምላክ፣ የዘላለም አባት፣ የሰላም አለቃ ተብሎ ይጠራል።»

ይህ ትንቢት የተነገረው ከድንግል ማርያም ለተወለደው ለሕፃን ክርስቶስ ነው። ማቴ.2፥1። ሉቃ.2፥7። እንግዲህ ኃያል አምላክ

የሚባል ፍጡር ነውን? ፍጡር ኃያል አምላክ ከተባለ እግዚአብሔርነትን ተጐናጸፈ ማለት ነው።

እኛስ ኃያል አምላክ እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን እንናገራለን። ነቢያትና ሐዋርያትን መሠረት አድርገን ጌታችንም ኃያል አምላክ መባሉ እግዚአብሔር በመሆኑ ነው፤ አምላካችን የዘላለም አባታችን ነው። ርስት መንግሥተ ሰማይን የሚያወርሰን ከአንዱ ከእግዚአብሔር በቀር የዘላለም አባት ሌላ የለም። ሚልክያስ እንደተናገረ፣ «ለሁላችን አንድ አባት ያለን አይደለምን? አንድ አምላክስ የፈጠረን አይደለምን?» ሚል.2፥10። እርሱም አብ፣ ወልድ፣ መንፈስ ቅዱስ ነው።

ራእይ 1፥8፤ «ያለውና የነበረው የሚመጣውም ሁሉንም የሚገዛ ጌታ አምላክ አልፋና ኦሜጋ እኔ ነኝ ይላል።»

ሙሴ «የአባቶቻችሁ አምላክ ወደ እናንተ ላከኝ ባልሁም ጊዜ:- ስሙስ ማነው? ባሉኝ ጊዜ ምን እላቸዋለሁ? አለው። እግዚአብሔርም ሙሴን:- «ያለና የሚኖር» እኔ ነኝ አለው፤ «እግዚአብሔር ለሙሴ «ያለና የሚኖር» እኔ ነኝ ብሎታል። ዘጸ.3፥14።

ያለውና የነበረው እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን እግዚአብሔር አምላክ ራሱ ለሙሴ ገልጾለታል። ዮሐንስም ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሲናገር፣ «ያለውና የነበረው የሚመጣውም» ብሏል። ያለውና የነበረው ያለው ለፍርድ የሚመጣውን ኢየሱስ ክርስቶስን ነው። እርሱም፣ «ሁሉን የሚገዛ ጌታ አምላክ» መሆኑን ጌታ ራሱ መናገሩን ዮሐንስ ጽፎታል።

ሁሉን የሚገዛ እግዚአብሔር ነው። አልፋና ዖሜጋም እግዚአብሔር ነው። ስለዚህ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር አምላክ መሆኑን አረጋግጦልናል። ሁሉን ቻይ (The Almighty) ነው።

ራእይ 22፥12፤ «እነሆ፣ በቶሎ እመጣለሁ፣ ለእያንዳንዱም እንደ ሥራው መጠን እከፍል ዘንድ ዋጋዬ ከእኔ ጋር አለ። አልፋና ዖሜጋ ፊተኛውና ኋለኛው መጀመሪያውና መጨረሻው እኔ ነኝ።»

ይህን የተናገረው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። አስቀድሞ ኢሳይያስ ይህን በማስመልከት ትንቢት ሲናገር እንዲህ ብሎ ነበር፣ «እነሆ፣ ጌታ እግዚአብሔር እንደ ኃያል ይመጣል ክንዱም ስለ እርሱ ይገዛል፤ እነሆ፣ ዋጋው ከእርሱ ጋር ደመወዙም በፊቱ ነው።» ኢሳ.40፥10።

አስቀድሞ ኢሳይያስ በመንፈስ ቅዱስ ተቃኝቶ ሀብተ ትንቢት ተሰጥቶት የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስን ዳግም ምፅአትና ፍርድ ሲናገር ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል። አልፋና ዖሜጋም እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን ይኸው ኢሳይያስ ሲያስገነዝብ፣ «የእስራኤል ንጉሥ እግዚአብሔር፣ የሚቤዠውም የሠራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል:- እኔ ፊተኛ ነኝ እኔም ኋለኛ ነኝ፣ ከእኔ ሌላም አምላክ የለም።» ኢሳ.44፥6።

ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር በመሆኑ አልፋና ዖሜጋ ተብሏል።

የሐዋ.1፥9፤ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለሐዋርያቱ መመሪያ ከሰጠ በኋላ እነርሱ እያዩት ከፍ ከፍ ማለቱን (ማረጉን) እናነባለን። ሐዋርያቱ እያዩት በክብር ወደ ሰማይ ያረገው ኢየሱስ ክርስቶስ ነው። አብ ወይም መንፈስ ቅዱስ አይደሉም። ከንጽሕት ቅድስት ድንግል ማርያም ሥጋና ነፍስ ነሥቶ በተለየ አካሉ የተወለደው አካላዊ ቃል እንጂ።

ልበ አምላክ ዳዊት የጌታ እርገት ከመሆኑ ሺ ዘመን ቀደም ብሎ መንፈስ ቅዱስ ገልጾለት እንዲህ ሲል ትንቢት ተናግሮ ነበር፣ «እግዚ አብሔር በእልልታ በመለከት ድምፅ አረገ» መዝ.46(47)፥5።

ሐዋርያት እያዩት በይባቤ (በክብር በምስጋና) ያረገው ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ እግዚአብሔር መሆኑን ዳዊት አረጋገጠ።

የሐዋ.1፥11፤ «የገሊላ ሰዎች ሆይ ወደ ሰማይ እየተመለከታ ችሁ ስለምን ቆማችኋል? ይህ ከእናንተ ወደ ሰማይ ያረገው ኢየሱስ ወደ ሰማይ ሲያርግ እንዳያችሁት እንዲሁ ይመጣል»

በፍጻሜ ዘመን በሥጋ ማርያም ግልጥ ሆኖ የሚመጣው መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን መላእክት ያረጋገጡ ሲሆን ነቢየ እግዚአብሔር ዳዊት ደግሞ፣ «ከክብሩ ውበት ከጽዮን እግዚአብሔር ግልጥ ሆኖ ይመጣል» መዝ.49፥2፤ በማለት ለፍርድ የሚመጣውን ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስን እግዚአብሔር ብሎ ጠርቶታል።

ጳውሎስም፣ «ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከቅዱሳኑ ሁሉ ጋር ይመጣል» (ተሰ.3፥12፤) በማለት ጌታ ከእልፍ አእላፋት ወትእልፊት አእላፋት (የብዙ ብዙ) ከሚሆኑ መላእክቱ ጋር እንደሚመጣ ተናግሯል። ዘካርያስ ደግሞ፣ «አምላኬ እግዚአብሔር ከቅዱሳኑ ሁሉ ጋር ይመጣል» ብሎ ተናግሯል። ዘካ.14፥5።

በመላእክት ታጅቦ የሚመጣው ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ሲሆን ዘካርያስ እግዚአብሔር ብሎ መናገሩ የጌታችን እግዚአብሔርነት የተረጋገጠ በመሆኑ ነው።

ያ ቃል ሥጋ ሆነ

«ምን እላለሁ? ምንስ እናገራለሁ? ከዘመን አስቀድሞ የነበረ እርሱ ትንሽ ሕፃን ሆኖዋልና፤ እኔ ፈጽሜ አደንቃለሁ። ከሰማየ ሰማያት በላይ የሚሆን በዘለዓለማዊ ዙፋን የሚኖር እርሱ በበረት ተጣለ፤ ከሥጋዌ አስቀድሞ አይዳሰስ የነበረ አንዱ እርሱ በምድራውያን እጅ ተዳሰሰ፤ ኃጢአትን የሚያስተሰርይ እርሱን በጨርቅ ጠቀለሉት ይህን ወዶአልና።» ሉቃ.2፥10–13። ዕብ.1፥8፤ 7፥26። ማቴ.9፥1–7።

«ክብሩ ተለይቶት የነበረ ሥጋን ክቡር አምላክ ሊያደርገው የጸጋ ገዥነትን አጥቶ የነበረ ሥጋንም የባሕርይ ገዥ ሊያደርገው ወደደ፤ አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ ያለውንም ሰው በመሆን ሊገልጠው ወደደ።» ዘፍ.3፥22። መዝ.39/40፥7። ዕብ.10፥5–7። የዮሐንስ አፈወርቅ።[1]

[1] ሃይማኖተ አበው ዘዮሐንስ አፈወርቅ ገጽ 220።

ፍጥረት ሁሉ በርሱ ሕልውና በርሱ አንድነት የተፈጠረ ወልድ ዋሕድ ኢየሱስ ክርስቶስ እውነተኛ ብርሃን ነውና ጨለማ ለወረሰው ዓለም የጽድቅ ብርሃንን ያበራ ዘንድ ወደ ዓለም መጣ። ወደ ገዛ ወገኖቹ የመጣው አማናዊው ብርሃን እርሱ ነው። «እግዚአብሔር ብርሃን ነው» 1ዮሐ.1፥5።

«ያ ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ» ዮሐ.1፥14።

ተቀዳሚ ተከታይ የሌለው የአብ የባሕርይ ልጅ አካላዊ ቃል ከእመቤታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነሥቶ መወለዱን ወንጌላዊው ሲያስረዳ፥ «ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ» አለ።

ቃል ሥጋ ሆነ በእኛም አደረ ሲል እንዴት ነው?

የተሳሳቱ አመለካከቶች

በአምላክ ሰው ሆኖ መገለጥ ላይ የተለያዩ አመለካከቶች ተሰንዝረዋል። ከእነዚህም ውስጥ የሚከተሉት ይገኙበታል።

ሚጠት:- የቃሉ ትርጉም መመለስ ማለት ሲሆን እንደ ሙሴ በትር ወይም እንደ ግብፅ ውኃ ማለት ነው። በትረ ሙሴ ፊት በትር ነበረች። ኋላ እባብ ሆነች። መልሶ ቢያነሳት ደግሞ በትር ሆነች። ዘጸ.4፥2–5። ማየ ግብጽም ቀድሞ ውኃ ነበር። ኋላ ደም ሆነ። እንደገናም ውኃ ወደ መሆን ተመለሰ። ዘጸ.7፥17–25።

ከላይ በተገለጸው መሠረት የሙሴን በትርና የግብጽን ውኃ ምሳሌ በማድረግ አምላክም መጀመሪያ አምላክ ነበረ። ቀጥሎ ወደዚህ ዓለም ሲመጣ ተለውጦ ሰው ሆነ። የመጣበትን ዓላማ ከፈጸመ በኋላ ተመልሶ አምላክ ሆነ። ይህን አመለካከት በአጭሩ ስንገልጸው በመጀመሪያ ቃል ነበረ፤ ሥጋ ሆነ፤ ተመልሶ ቃል ሆነ ይላሉ።

ውላጤ:- የቃሉ ትርጉም መለወጥ ማለት ነው። ቃል ሰው የሆነው በመለወጥ ነው በማለት, የሎጥ ሚስትንና የቃናን ውኃ እንደ ምሳሌነት ይጠቅሳሉ። የሎጥ ሚስት ወደኋላ ዞራችሁ እንዳትመለከቱ የሚለውን ቃል ጥሳ ወደ ኋላዋ ዞራ በእሳት

የምትጋየውን ሰዶምና ገሞራ በመመልከትዋ የጨው ሐውልት ሆና እንደቀረች (ዘፍ.19፥26) ማለትም ሰው የነበረችው ተለውጣ የጨው ሐውልት እንደሆነች እንዲሁም ቃልም ፍጹም ተለውጦ ሰው ሆነ (ሥጋ ሆነ) ይላሉ። በቃና ዘገሊላም ውኃው ወደ ወይን ጠጅ እንደተለወጠ ዮሐ1፥1–11።

ቱሳሔ:- ትርጉሙ ቅልቅል ማለት ነው። እንደ ማርና እንደ ውኃ፥ እንደ ወተትና እንደ ቡና፤ ማርና ውኃ ሲቀላቀሉ ስም ማዕከላዊ፥ መልክዕ ማዕከላዊ፥ ጣዕም ማዕከላዊ ይሆናል።

ስም ማዕከላዊ ማለት የዕለቱ ከሆነ ብርዝ፥ የሰነበተው ከሆነ ደግሞ ጠጅ ይባላል ማለት ነው።

መልክዕ ማዕከላዊ ማለት እንደ ማር ሳይነጣ እንደ ውኃ ሳይጠቁር ሰርጀን ይመስላል።

ጣዕም ማዕከላዊ ማለት እንደ ማር ሳይከብድ እንደ ውኃ ሳይቀል ማዕከላዊ ጣዕም ያለው ሲሆን ነው።

ወተትና ቡናም ሲቀላቀሉ እንደ ወተት ያልነጣ እንደቡና ያልጠቆረ ዳሩ ግን ማዕከላዊ ኀብር ይኖረዋል።

ቃልም ሥጋ ሆነ ሲባል እንደዚህ ነው። ቃልና ሥጋ ተቀላቀሉ ማለት ነው ይላሉ።

ትድምርት:- ትድምርት ሲባል እንዴ ልብስ ወይም እንደ እንጀራ ነው። ልብስ በልብስ ላይ ቢደርቡት ይደረባል። ሲነጥሉትም ይነጠላል።

ቃልም እንደ ልብስ በሥጋ ላይ እንደተደረበ አድርገው የሚመለከቱ ክፍሎች ናቸው።

ኅድረት:- እንደ ዳዊትና ማኀደር፥ ወይም እንደ ሰይፍና ሰገባ ማለት ነው። ማኀደሩ የዳዊቱ ማደሪያ እንደሆነ ሁሉ ሥጋም ለቃል ማኀደሩ ሆነ። ቃልም በሥጋ ውስጥ አደረ እንደ ማለት ነው። ሰይፍም በሰገባ ውስጥ እንደሚያድር እንዲሁም ቃል በሥጋ አደረ እንደ ማለት ነው።

ንስጥሮስና መሰሎቹ ጎድረትን ነበረ የሚያስተምሩት።

ቡዐዴ:- የቃልና የሥጋ ተዋሕዶ ጊዜያዊ ነው። የወዳጅነት ነው የሚሉ ክፍሎች አመለካከት ነው። እንደ መዶሻና ዛቢያ መሆኑ ነው።

አንድ አናጢ ወንበር ሊሰራ ቢፈልግ ዛቢያውንና መዶሻውን ያገጣጥማል (ያዋድዳል።) ከዚያም ሥራውን ይሠራል። በጨረሰ ጊዜ ሁለቱንም ለያይቶ ሊያስቀምጣቸው ይችላል። እንደዚሁም ሁሉ ይላሉ ይህን የተሳሳተ አመለካከት የሚከተሉ ክፍሎች ሲገልጡ ቃልም አዳምን ለማዳን ሲል ከሥጋ ጋር ሕብረትን መሠረተ። ምክንያቱም ሰብአዊ ሥራን ለመሥራት ሥጋን መጐዳኘት ያስፈልጋልና ዳሩ ግን የሚሻውን ከፈጸመ በኋላ ከሥጋ ተለየ ይላሉ።[2]

ዳሩ ግን የቃል ሥጋ ሆነ ምሥጢርና የደኅንነታችን ምሥጢር ከላይ እንደተቀጠሰው አይደለም። እግዚአብሔር ሰውን ያዳነው በተዋሕዶ ነው።

ተዋሕዶ

«ቃል ሥጋ ሆነ ጸጋንና እውነትንም ተመልቶ በእኛ አደረ» የሚለው አነጋገር የሚያረጋግጠው ቃል በተዋሕዶ መገለጡን ነው።

ተዋሕዶ ስንል ምን ማለታችን ነው?

መለኮት ከሥጋ፥ ሥጋ ከመለኮት ጋር መዋሐዳቸውን ማመን ነው። ዘርዘር ባለ ሁኔታ ስንገልጠው መለኮታዊ አካል ከሥጋዊ አካል መለኮታዊ ባሕርይ ከሥጋዊ ባሕርይ ጋር ተዋሕደው አንድ ሆኑ። በተዋሕዶ ሁለትነት ጠፋ። ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ሆነ። ወልደ አብ ወልደማርያም በተዋሕዶ ልደት ከበረ ብሎ ማመን ነው።

ስለዚህ የተዋሕዶ ባለቤት መድኀነ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ነው።

---

[2] መርሐጽድቅ ባሕለ ሃይማኖት፤ መድሎተ አሚን፤ ወንጌል አንድምታ።

አካል ስንል?

አካል ማለት ከራስ ጠጉር እስከ እግር ጥፍር ባጥንት፥ በጅማት፥ በሥጋ፥ በቁርበት የተያያዘ ፍጹም ገጽ፥ ፍጹም መልክዕ ያለው ነፍስ የተዋሐደችው የባሕርይ የስም የግብር ባለቤት ነው። ይህም አካል መባል ለአምላክም ለሰውም ይነገራል።[3]

ለአምላክ ሲነገር አብ የራሱ የሆነ ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ለወልድም ፍጹም ገጽ ፍጹም መልክዕ ፍጹም አካል አለው። ለመንፈስ ቅዱስም እንደዚሁ።

ለሰውም መነገሩን በቅዱስ መጽሐፍ ተጽፎ እናነባለን «እነሆ ዘመኖቼን አስረጀሃቸው አካሌም በፊትህ እንደ ኢምንት ነው።»

«እኔ በስውር በተሠራሁ ጊዜ አካሌም በምድር ታች በተሠራ ጊዜ አጥንቶቼም ከአንተ አልተሠወሩም» መዝ.38(39)፥5። መዝ.138፥15።

እንግዲህ የሰው አካሉ ከእግር ጥፍሩ እስከ ራስ ጠጉሩ ያለው ነው።

ከላይ በተገለጠው መሠረት መለኮታዊ አካልና ሰብአዊ አካል የተለያዩ መሆናቸውን ተገንዝበናል።

ባሕርይ

ባሕርይ ማለት የአካል መገኛ ሥር፥ አካል ሥራውን የሚሠራበት መሣሪያ ነው። ስለዚህ አካል ያለ ባሕርይ ብቻውን አይቆምም። ባሕርይም ያለ አካል አይፈጸምም። አካልና ባሕርይ እንደ ሥርና እንደ ዐፅቅ (ግንድ) እንደ ቅንጣትና እንዳገዳ የተያያዙ የማይለያዩ ናቸው።

እንዲህም ስለኾኑ ባሕርይ አካላዊ፥ ፍጹመ አካል ቢባል እንጂ አካል አይባልም። አካልም ባሕርያዊ ሕያወ ባሕርይ ቢባል እንጂ ባሕርይ አይባልም።

---

[3] መድሎተ አሚን።

From the Library of
ፍሥሐ አጥላው ወልደ ዮሃንስ
FSSEHA ATLAW WOLDE YOHANNES

እንግዲህ ባሕርይ ስንል አካል ሥራውን የሚሠራበት የአካል መሣሪያ ነው። በምሳሌ ግልጽ ብናደርገው ውኃን እንውሰድ። ለውኃ አካልም ባሕርይም አለው። አካሉ በብርጭቆ ወይም በእንስራ የሚቀዳው ሲሆን፥ ባሕርዩ ርጥበቱ ነው። ሥራውም የደረቀውን ማራስ የራሰውን ማበስበስ ነው። ውኃ ማናቸውንም የደረቀ ነገር ቢነክሩበት ማራሱ ርጥበት ባሕርዩ ቢኾን ነው። ርጥበት ባይኖረው ሊያርስ አይችልም ነበር ማለት ነው።

ባሕርይ የአካል መገኛ ነው ባልን ጊዜም ውኃን መሬትን፥ ነፋስን፥ እሳትን ባሕርያት ብለን የአዳም ምሉ አካሉ ከነዚህ ከአራቱ ከውኃ፥ ከመሬት፥ ከነፋስ፥ ከእሳት መገኘቱን መናገራችን ነው።

እንዲህም በምንልበት ጊዜ ለአራቱም አካል ባሕርይም እንዳላቸው መዘንጋት የለበትም። የእሳት አካሉ በእንጨት ላይ ወይም ነበልባሉ ቦግ ቦግ ሲል ይታያል። ባሕርዩ ሙቀት፥ ደረቅነት፥ ብሩህነት ነው።

እኒህ ባሕርያት መኖራቸውን ለማወቅ የምንችል እሳቱ በመፋጀቱ በማቃጠሉ ብርሃን በማሳየቱ ነው እንጂ ባሕርያት እንደ አካል ተገልጸው ወይም ከአካል ተለይተው አይተናቸው አይደለም።

ውኃም አካሉ ሲፈስ ይታያል። በዋንጫ፥ በብርጭቆ ይያዛል። ባሕርዩ ግን እርጥብ፥ ብሩህ ወይም ንጹሕ ነው። እነዚህ ባሕርያት መኖራቸው የሚታወቀው ሲፈስ የምናየውን አካሉን የርጥበት የቁረት የጽሩይነት ሥራ ሲያሠሩት በማየታችን ነው እንጂ እንደ አካሉ ገዝፈው ታይተው ተዳሰው ከአካል ተለይተው ሥራ ሠርተው አይደለም።

ነፋስ አካሉ ረቂቅ ነው። ዛፍ ሲያወዛውዝ ባሕር ሲያናውጽ ካልኾነ በቀር ባይን አይታይም። ባሕርዩ ግን ጽሉም ይቡስ (ደረቅነት) ቈረር ነው። እነዚህ ባሕርያት ነፋስን የጽሉምነት፥ የይቡስነት፥ የቈረርነት ሥራ ሲያሠሩት አይተን መኖራቸውን ከማወቅ በቀር ከአካሉ ተለይተው ሊታዩ ወይም ሥራ ሊሠሩ አይችሉም።[4]

---

[4] መድሎተ አሚን

ከላይ በተዘረዘረው መሠረት አካልና ባሕርይ አንድ ሲኾኑ ልዩነት እንዳላቸው፥ ልዩነት ሲኖራቸው ደግሞ ተፈልጦ የሌለባቸው አንድ እንደኾኑ፥ አካል ሠሪ ባሕርይ አሠሪ መኾናቸውን ባሕርይም አካላዊ ፍጹመ አካል ቢባል እንጂ አካል አለ መባሉን አካልም ባሕርያዊ ሕያወ ባሕርይ ቢባል እንጂ ባሕርይ አለመባሉን ተረድተናል።

መለኮታዊ አካልና ባሕርይ ከሰብአዊ አካልና ባሕርይ ጋር ሲነፃፀር። መለኮታዊ አካል «አስገኚ የሌለው፥ ረቂቅ፥ የማይጨበጥ፥ የማይዳሰስ፥ እሳታዊ፥ ምሉዕ፥ ሰፋሒ የሆነ (በየትም ቦታ ያለ።)

ሰብአዊ (ሥጋዊ) አካል:- አስገኚ ያለው ግዙፍ የሚታይ የሚጨበጥ የሚዳሰስ ውሱን ነው።

መለኮታዊ ባሕርይ:- ፈጣሪነት፥ ሁሉን ቻይነት፥ ዘለዓለማዊነት፥ የማይለወጥ፥ የማይሻር፥ የማይራብ፥ የማይጠማ፥ የማይ ታመም፥ የማይሞት።

ሰብአዊ (ሥጋዊ) ባሕርይ:- ደካማ፥ ተራቢ፥ ተጠሚ፥ ሞት የሚስማማው።

ኢየሱስ ክርስቶስ ከሁለት አካል አንድ አካል ከሁለት ባሕርይ አንድ ባሕርይ ነው ስንል መለኮታዊ አካል ከሥጋዊ አካል መለኮታዊ ባሕርይ ከሥጋዊ ባሕርይ ተዋሕደው በተዋሕዶ አንድ መሆናቸውን መግለጻችን ነው።

ተዋሕዶ እንዴት?

ወንጌላዊው ዮሐንስ በመጀመሪያ ቃል ነበር ብሎ በከዊን ስሙ ጠርቶታል። ቃል በሚለው የከዊን ስም የጠራበት ምክንያት አለው። በምሥጢረ ሥላሴ ትምህርታችን ላይ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ማለት የአካል ስም፥ ልብ ቃል እስትንፋስ ማለት የከዊን ስም መኾኑን ገልጸናል። የአካል ስም ማለት ደግሞ እያንዳንዱ ሰው ከተወለደ በኋላ ሊጠራበት እንደሚወጣለት አብርሃም፥ ይስሐቅ ያዕቆብ እንደ ማለት ያይደለ ሰው እንደማለት ያለ አካል ሲገኝ የሚገኝ ማለት ነው።

ልብ ቃል እስትንፋስ ማለት ግን ተፈልጦ ተከፍሎ በሌለበት ባንዲት ባሕርይ ያለ የከዊን ስም ነው። ይኸውም ቀደም ተብሎ